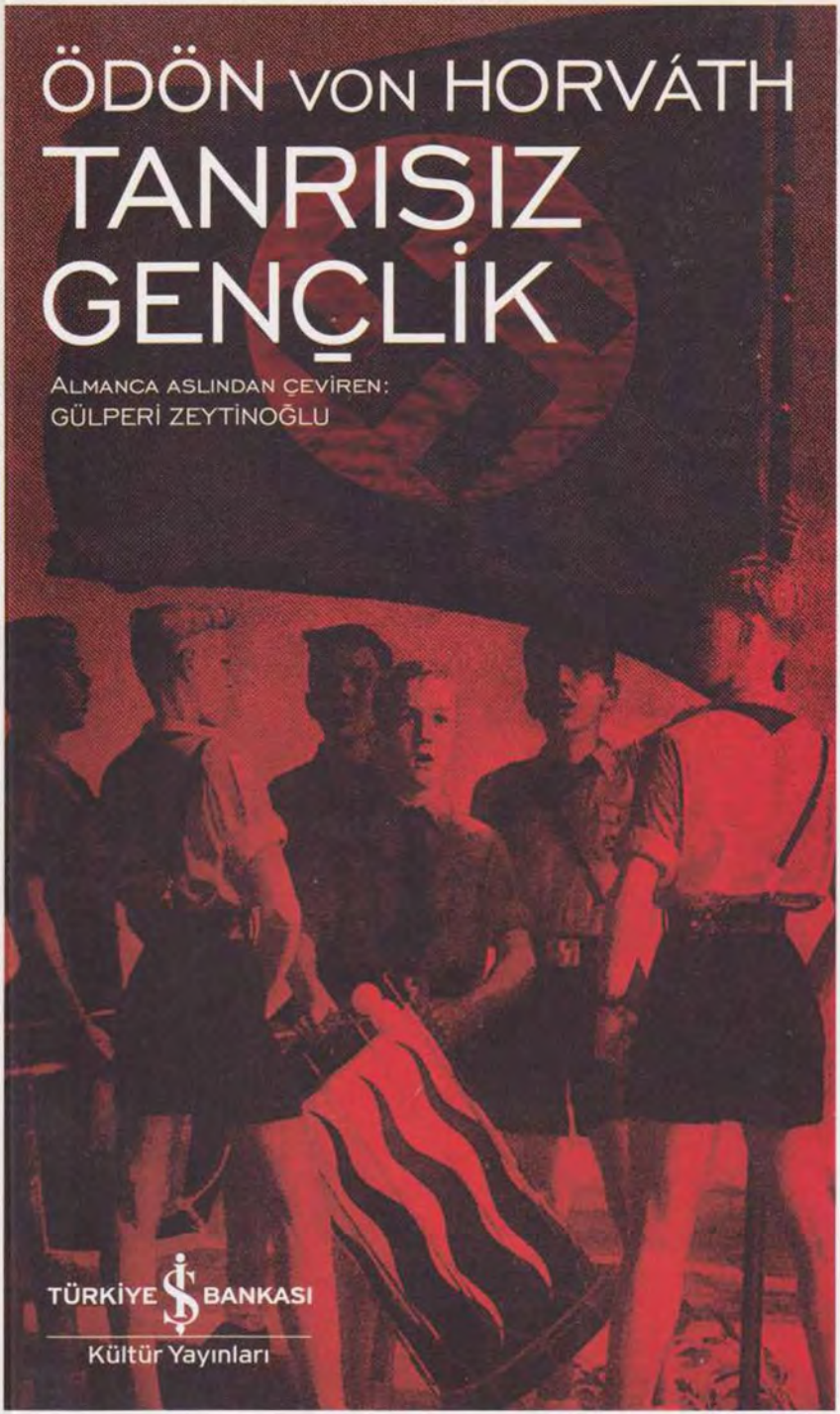
MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 176

ÖDÖN VON HORVÁTH

TANRISIZ GENÇLİK

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
GÜLPERİ ZEYTİNOĞLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

ÖDÖN VON HORVÁTH
TANRISIZ GENÇLİK

ÖZGÜN ADI
JUGEND OHNE GOTT

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2017
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
AHMET BATMAZ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM TEMMUZ 2021, İSTANBUL

ISBN 978-625-405-541-6

BASKI: DÖRTEL MATBAACILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Zafer Mah. 147. Sokak 9-13A Esenyurt İstanbul
Tel. (0212) 565 11 66 Sertifika No: 40970

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: GÜLPERİ ZEYTİNOĞLU

Münih'te dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Almanya'da tamamladı. Otuz yıl Almanya'da yaşadıktan sonra Türkiye'ye döndü. Hacettepe Üniversitesi Almanca Mütercim Tercümanlık Bölümü'nü bitirdikten sonra aynı üniversitenin Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yüksek lisansını tamamlandı. Halen aynı bölümde doktora eğitimini sürdürüyor.

Modern
Klasikler
Dizisi - 176

Ödön von Horváth

Tanrısız Gençlik

Almanca aslından
çeviren: Gülperi Zeytinoğlu

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Zenciler 1
Yağmur Yağıyor 5
Zengin Plebler 6
Ekmek 11
Veba 13
Balık Çağı 15
Kaleci 19
Topyekûn Savaş 23
Uygun Adım Yürüyen Venüs 27
Yabani Ot 29
Kayıp Uçak 31
Eve Dön! 32
İnsanlığın İdeallerini Ararken 35
Romalı Yüzbaşı 40
Pislik 43
Z ve N 45
Adam ile Eva 48
Hüküm Giymiş 55
Aydaki Adam 58
Sondan Bir Önceki Gün 61
Son Gün 65
Muhabir 67
Cinayet Davası Z veya N 71
Peçe 73
Evde 77

Pusula 80
Teneke Kutu 82
Cennetten Kovulmuş 85
Balık 88
Oltaya Takılmıyor 90
Bayraklar 94
Beşlerden Biri 96
Kulüp Olaya El Atıyor 100
İki Mektup 102
Sonbahar 104
Misafir 105
Son Durak 108
Yem 112
Ağın İçinde 115
N 117
Hayalet 120
Ceylan 123
Diğer Gözler 126
Sular Üstünde 129

Zenciler

25 Mart

Masamın üstünde çiçekler duruyor. Ne hoş. Nazik ev sahibemin hediyesi, çünkü bugün benim doğum günüm.

Fakat masaya ihtiyacım olduğundan çiçekleri kenara itiyorum, yaşlı anne babamın mektubunu da. Annem şöyle yazmış: "Otuz dördüncü yaş gününde sevgili yavrum, senin için her şeyin en iyisini dilerim. Yüce Tanrı sana sağlık, şans ve mutluluk versin!" Babam da şöyle yazmış: "Otuz dördüncü doğum gününde sevgili oğlum, her şeyin gönlünce olmasını dilerim. Yüce Tanrı sana şans, mutluluk ve sağlık versin!"

Şans her zaman gerekir, diye düşünüyorum, Tanrı'ya şükür sağlıklısın da. Tahtaya vuruyorum. Peki ama mutlu muyum? Hayır, aslında hiç de mutlu değilim. Ama sonuçta hiç kimse mutlu değil ki.

Masanın başına oturup bir kırmızı mürekkebin mantarını açıyorum, bu esnada parmaklarıma mürekkep bulaşmasına sinirleniyorum. İnsanın sağına soluna bulaştırması imkânsız olan bir mürekkep icat edilmeli artık!

Hayır, gerçekten mutlu değilim!

Bu saçma sapan düşüncelere bir son ver, diye çıkışıyorum kendi kendime. Emeklilik hakkı olan sağlam bir işin var ve bu, dünyanın yarın dönmeye devam edip etmeyeceğini kimsenin bilmediği bir zamanda hiç de az şey değil! Senin yerinde başkaları olsaydı, acaba kaçı öpüp de başına koyardı?! Gerçekten öğretmen olmayı başaran öğretmen adaylarının

oranı ne kadar düşük! Bir devlet *Gymnasium*'unun* öğretim elemanlarından olduğun ve büyük ekonomik endişeler yaşamadan yaşlanıp aptallaşabileceğin için Tanrı'ya şükret. Hem yüz yaşına kadar yaşayabilirsin, belki de memleketin en yaşlı vatandaşı olacaksın! Ondan sonra doğum gününde fotoğrafın dergide çıkar, altına da şöyle yazarlar: "O hâlâ canlı bir zihne sahip." Emekli maaşı da cabası! Unutma da günaha girme!

Günaha girmeyip çalışmaya başlıyorum. Yirmi altı mavi defter önümde duruyor; on dört yaşlarında yirmi altı oğlan çocuğu dün coğrafya dersinde bir kompozisyon yazdı, çünkü ben tarih ve coğrafya dersine giriyorum.

Dışarıda hâlâ güneş var, park şimdi ne kadar güzeldir! Ama görev beni çağırıyor, defterleri kontrol ediyorum ve not defterime kimin iyi, kimin kötü öğrenci olduğunu yazıyorum.

Milli eğitim müfredatında kompozisyonlar için öngörülen konu şu: "Neden sömürgelerimiz olmalı?" Evet, neden? O halde, okuyalım!

Birinci öğrencinin soyadı B harfiyle başlıyor: Bauer, adı da Franz. Bu sınıfta soyadı A ile başlayan kimse yok, onun yerine B ile başlayan beş kişi var. Ender bir durum, yirmi altı öğrenci arasında bu kadar çok B! Ama bu B'lerden ikisi ikiz, olağandışılık oradan geliyor. Otomatikman not defterimdeki isim listesinde göz gezdiriyorum ve B'ye sadece S'nin neredeyse yaklaştığını tespit ediyorum... Doğru, dördünün soyadı S ile başlıyor; üç soyadı M ile; ikişer soyadı E, G, L ve R ile; birer soyadı F, H, N, T, W, Z ile başlıyor; nitekim A, C, D, I, O, P, Q, U, V, X ve Y ile başlayan soyadı yok. Evet, Franz Bauer, neden sömürgelere ihtiyacımız var?

---

* *Gymnasium*, bazı Avrupa ülkelerinde, özellikle de Almanca konuşulan ülkelerde bulunan, öğrencileri üniversiteye hazırlayan seçkin bir ortaöğretim kurumudur. (ç.n.)

"Sömürgelere ihtiyacımız var," diye yazıyor, "çünkü çok fazla hammaddeye gereksinim duyuyoruz, çünkü hammaddesi olmadan, son derece gelişmiş endüstrimizi tam kapasite çalıştıramayız, bunun yerli işçilerin yeniden işsiz kalması gibi feci bir sonucu olur." Çok doğru, sevgili Bauer! "Aslında mesele işçiler değil," –değil de ne, Bauer?–, "aslında mesele bütün halk etrafında dönüyor, çünkü sonuçta işçi de halktan biri."

Sonuç olarak, kuşkusuz mükemmel bir keşif, diye geçiriyorum içimden ve birden, bulunduğumuz şu zamanda, en eski bilgeliklerin ilk kez kullanılan sloganlar gibi ne kadar sık önümüze getirilip servis edildiğini yeniden fark ediyorum. Yoksa bu hep böyle miydi? Bilmiyorum.

Şu anda tek bildiğim, yine yeniden yirmi altı kompozisyon okumam gerektiği, hatalı önkoşullarla yanlış sonuçlara varan kompozisyonlar. "Hatalı" ve "yanlış" birbirini geçersiz kılsa ne güzel olurdu, ama yapmıyorlar. Kol kola girmiş, içi boş şarkılar söyleyerek geziniyorlar. Devlet memuru olarak bu güzel namelere en ufak bir eleştiride bulunmaktan sakınırım! Acı da verse, herkese karşı bir kişi ne yapabilir ki? Sadece gizlice sinirlenebilir. Ve ben artık sinirlenmek istemiyorum!

Çabuk kontrol et, daha sinemaya gitmek istiyorsun!

Ne yazmış N böyle?

"Bütün zenciler üçkâğıtçı, korkak ve tembeldir."

Çok aptalca! Bunun üstünü çizerim ama!

Kırmızı mürekkeple sayfanın kenarına "Anlamsız bir genelleme!" diye tam da not düşecekken birden duraksıyorum. Dikkat, zenciler hakkındaki bu cümleyi geçenlerde bir yerlerde duymamış mıydım? Peki ama nerede? Doğru ya, lokantadaki hoparlörlerden çınlamış ve neredeyse iştahımı kaçırmıştı.

Defterdeki yazıyı öylece bırakıyorum, çünkü radyoda birinin söylediği bir şeyi, hiçbir öğretmen okul defterinde

çizemez. Ve okumaya devam ederken sürekli radyo dinliyorum: Fısıldıyor, uluyor, havlıyor, cıvıldıyor, tehdit ediyor... gazeteler aynısını basıyor ve çocukcağızlar da defterlerine geçiriyor.

T harfini bitirdim geçiyorum ve hemen peşinden Z geliyor. W nerede kaldı? Defteri başka bir yere mi koydum? Hayır, W dün hastaydı ya... Pazar günü stadyumda zatürreeye yakalanmış, evet, babası gerektiği gibi yazılı olarak bunu bana bildirmişti. Zavallı W! Bardaktan boşanırcasına buz gibi yağmur yağarken ne diye stadyuma gidersin ki?

Aslında bu soruyu kendine de yöneltebilirsin, diye düşünüyorum, çünkü sen de pazar günü stadyumdaydın ve iki takımın sergilemiş olduğu futbol pek parlak olmasa da son düdük çalana kadar sadık bir şekilde sabrettin. Evet, hatta maç oldukça sıkıcıydı... öyleyse, neden kaldın? Ve seninle birlikte bilet almış otuz bin seyirci?

Neden?

Sağ kanat oyuncusu, soliçi çalımlayıp ortaladığında; santrafor boş alan bulup şut attığında ve kaleci plonjon yaptığında; orta saha oyuncusu defansı rahatlattığında ve bir kanat atağı geliştiğinde; defans topu kale çizgisinden çıkardığında; bir oyuncu diğerine şarj ve faul veya centilmence bir jest yaptığında; hakem iyi veya zayıf, taraflı veya tarafsız olduğunda; işte o zaman izleyiciler için dünyada futboldan başka bir şey yoktur, hava güneşli de olsa, yağmur ya da kar da yağsa. O zaman seyirci her şeyi unutmuştur.

"Her şey" derken?

Gülümsüyorum: Zenciler, muhtemelen...

Yağmur Yağıyor

Ertesi sabah *Gymnasium*'a geldiğimde, öğretmenler odasına giden merdivenleri çıkarken ikinci katta kopan büyük bir gürültü patırtı duydum. Hızlıca yukarı koştuğumda beş oğlanın, E, G, R, H ve T'nin birini, yani F'yi dövdüklerini gördüm.

"Ne yaptığınızı sanıyorsunuz?" diye bağırdım onlara. "İlla ilkokul çocuğu gibi boğuşmanız gerekiyorsa bari bire bir boğuşun, ama bire karşı beş, bu düpedüz korkaklık!"

Boş boş baktılar bana, beşinin üzerine çullandıkları F de öyle. Yakası sökülmüştü. "Size ne yaptı ki?" diye sordum bu kez, ama kahramanlar pek konuşkan değildi, dayak yiyen de öyle. Yavaş yavaş F'nin beşine bir şey yapmadığını ortaya çıkardım, hatta tam tersi: Beşi, elindeki yağlı ekmeği çalmış, hem de yemek için değil, sırf onu ekmeğinden mahrum etmek için. Ekmeği pencereden avluya fırlatmışlar.

Aşağı bakıyorum. Orada, gri taşın üstünde yatıyor. Hâlâ yağmur yağıyor ve ekmek açık rengiyle parlıyor.

Düşünüyorum: Belki de beşinin ekmeği yoktu ve F'nin ekmeği olması onları kızdırdı. Ama hayır, hepsinin ekmeği vardı, hatta G'nin iki tane vardı. Ve bir daha soruyorum: "Peki bunu neden yaptınız?" Kendileri de bilmiyor. Önümde durmuş mahcup bir halde sırıtıyorlar. Evet, insan gerçekten kötü olmalı, bu Kitabı Mukaddes'te de yazıyor zaten. Yağmur dinip tufanın suları geri çekilince Tanrı konuştu: "İnsanlar yüzünden yeryüzünü bir daha lanetlemeyeceğim. Çünkü insanın yüreğindeki eğilimler çocukluğundan itibaren kötüdür."

Tanrı verdiği sözü tuttu mu? Bunu henüz bilmiyorum. Artık ekmeği neden avluya attıklarını sormuyorum. Sadece öğrenmeye çalışıyorum, ezelden beri, binlerce yıl öncesinden, insan medeniyetinin başlangıcından beri var olan, giderek daha da sağlamlaşan, yazılı olmayan erkeksi bir yasadan söz edildiğini hiç mi duymamışlar: İllaki dövüşecekseniz,

bire bir dövüşün! Her zaman efendiliğinizi koruyun! Ve yeniden beşine dönüp soruyorum: "Hiç mi utanmıyorsunuz?"

Utanmıyorlar. Farklı bir dilde konuşuyorum. Gözlerini dikmiş bana bakıyorlar, sadece dayak yiyen gülümsüyor. Alay ediyor benimle.

"Pencereyi kapatın," diyorum, "yoksa yağmur içeri girecek!"

Kapatıyorlar.

Bu nasıl bir nesil? Sert ve güçlü mü, yoksa sadece kaba kuvvetten mi ibaret?

Başka bir şey söylemeden öğretmenler odasına yöneliyorum. Merdivenlerde durup kulak kabartıyorum: Acaba yine boğuşuyorlar mı? Hayır, sessizler. Şaşkınlar.

Zengin Plebler

Saat ondan on bire kadar coğrafya dersim vardı. Bu derste, dün kontrol ettiğim sömürgeler sorunuyla ilgili ödevi işlemem gerekiyordu. Daha önce de belirttiğim gibi, talimatlara göre, kompozisyonların içeriklerine bir söz edilemezdi. Ben de defterleri öğrencilere dağıtırken sadece dil kullanımı, imla ve biçim hakkında konuştum. B'nin birine mesela sol kenardan dışarı yazmayı bırakmasını, R'ye paragraf aralıklarının daha büyük olması gerektiğini, Z'ye sömürgenin sömürke diye k ile değil g ile yazıldığını söyledim. Sadece N'ye defteri geri verirken kendimi tutamadım: "Biz beyazların," dedim, "kültür ve medeniyet yönünden zencilerden üstün olduğumuzu yazmışsın ki bu doğru da olabilir. Ama zencilerin yaşayıp yaşamadıklarının bir önemi olmadığını yazamazsın ki. Sonuçta zenciler de insan."

Çocuk bana bir an sabit gözlerle baktı, sonra yüzünden rahatsız edici bir gölge geçti. Yoksa yanılmış mıydım? İyi notuyla birlikte defterini aldı, düzgün şekilde önümde eğildi ve yeniden sırasına oturdu. Yanılmadığını çok geçmeden öğrenecektim.

Hemen ertesi gün, benim haftada bir velilerle iletişimde kalmak için yapmak zorunda olduğum görüşme saatinde N'nin babası geldi. Gelen veliler, çocuklarının ilerlemelerini sorar, çoğunlukla alakasız eğitim sorunlarına ilişkin türlü bilgi alırlardı. Bunlar iyi vatandaşlar, memurlar, subaylar ve tüccarlardı. Aralarında hiç işçi yoktu.

Bazı babaların, çocuklarının çeşitli kompozisyonlarının içerikleri hakkında benimle aynı fikirde olduğu hissine kapılırdım. Ama sadece birbirimize bakar, gülümser ve hava durumu hakkında konuşurduk. Babaların çoğunluğu benden yaşlıydı, hatta birisi tam bir ihtiyardı. İki hafta kadar önce en genci yirmi sekiz yaşına bastı. On yedi yaşındayken bir fabrikatörün kızını baştan çıkarmıştı, zarif bir adamdır. Beni görmeye geldiğinde okulun önüne hep spor arabasını çeker. Karısı aşağıda arabada oturup bekler; onu yukarıdan görürüm. Şapkasını, kollarını, bacaklarını. Hepsi o kadar. Ama hoşuma gidiyor kadın. Senin de şimdiye bir oğlun olabilirdi, diye düşünüyorum o zaman, ama dünyaya bir çocuk getirmemek için kendime hâkim olmasını biliyorum. Sırf herhangi bir savaşta vurulsun diye mi!

N'nin babası nihayet karşımda dikiliyordu. Kendinden emin bir yürüyüşü vardı ve doğrudan gözlerime baktı. "Ben, Otto N'nin babasıyım." "Sizinle tanıştığıma memnun oldum, Bay N," diye cevap verdim nazikçe eğilerek, oturması için yer gösterdim ama o oturmadı. "Öğretmen Bey," diye söze başladı, "çok mühim bir mesele için burada bulunuyorum, hatta vahim sonuçlar doğurabilecek bir mesele. Oğlum Otto, dün öğleden sonra büyük bir öfkeyle bana gelip, sizin, Öğretmen Bey, düpedüz çirkin bir yorumda bulunduğunuzu söyledi..."

"Benim mi?"

"Evet, sizin!"

"Ne zaman?"

"Dünkü coğrafya dersinde. Öğrenciler sömürgecilik sorunuyla ilgili bir komposizyon yazmışlar ve siz de Otto'ma şöyle demişsiniz: Zenciler de insandır. Ne demek istediğimi biliyorsunuzdur herhalde?"

"Hayır."

Gerçekten bilmiyordum. Beni dikkatlice süzdü. Tanrım, amma da aptal, diye düşündüm.

"Burada bulunma sebebim," diye yavaş yavaş ve her hecenin üstüne basa basa yeniden konuşmaya başladı, "gençliğimden beri adalet için mücadele etmemden kaynaklanıyor. Onun için size soruyorum: Zenciler hakkındaki bu meşum ifade bu şekilde ve bu bağlamda sizin ağzınızdan çıktı mı, çıkmadı mı?"

"Evet," dedim gülümsememi bastıramayarak. "Boş yere gelmiş değilsiniz yani..."

"Üzgünüm ama," diye kabaca susturdu beni, "şakalaşacak durumda değilim! Zenciler hakkında böyle bir ifadenin ne demek olduğunun farkında değilsiniz herhalde?! Bu, vatana karşı bir sabotajdır! Ah, beni aptal yerine koyamazsınız! Hangi gizli yollarla ve alçak sahtekârlıklarla insan sevgisi saçmalıklarını masum çocuk ruhlarına işlemeye çalıştığınızı gayet iyi biliyorum!"

Ama bu kadarı da fazlaydı artık! "Kusura bakmayın ama," diye hiddetlendim, "bütün insanların eşit olduğu Kitabı Mukaddes'te zaten yazılı!"

"Kitabı Mukaddes'in yazıldığı dönemde bugün anladığımız anlamda sömürgeler yoktu," diye istifini bozmadan ahkâm kesiyor fırıncı ustası. "İnsan Kitabı Mukaddes'i metaforik bağlamda anlamalı, ya mecazi ya da hiçbir şekilde! Beyefendi, Âdem ile Havva'nın gerçekten var olduklarına inanıyor musunuz? Yoksa sadece metaforik anlamda mı var olduklarını düşünüyorsunuz?! Gördünüz mü?! Tanrı'yı arkanıza alarak meseleden sıvışamayacaksınız, bunun için elimden geleni yapacağım!"

"Hiçbir şey yapmayacaksınız," dedim ve eğilerek kapıyı gösterdim. Onu kovmuştum. "Philippi'de yeniden görüşeceğiz!"* diye bağırdıktan sonra gözden kayboldu.

İki gün sonra Philippi'deydim.

Müdür beni çağırtmıştı. "Dinleyin," dedi, "milli eğitimden bir yazı geldi. N adında bir fırıncı hakkınızda şikâyette bulunmuş, ortaya birtakım ifadeler atmışsınız. Şimdi ben bunlara aşinayım ve şikâyetlerin nasıl ortaya çıktığını biliyorum, bana bir şey açıklamak zorunda değilsiniz! Yine de sevgili meslektaşım, böyle bir şeyin tekrarlanmaması gerektiğini söylemek benim görevim. 5679 u/33 sayılı gizli genelgeyi unutuyorsunuz! Gençleri, gelecekteki askeri yeteneklerini herhangi bir şekilde etkileyebilecek unsurlardan uzak tutmalıyız... Bu şu demek oluyor: Onları ahlaki olarak savaşa hazırlayarak eğitmeliyiz. Nokta!"

Müdüre baktım; düşüncelerimi tahmin ederek gülümsüyordu. Sonra yerinden kalkarak ileri geri yürüdü. Yakışıklı yaşlı bir adam, diye geçirdim içimden.

"Savaş borazanını çaldığıma şaşırıyorsunuz," dedi birden, "hem haklı olarak şaşırıyorsunuz! Şuna bak, nasıl bir insan, diye düşünüyorsunuz! Daha birkaç sene önce ateşli barış mesajlarını imzalarken, bugün peki? Bugün savaş için silahlandırıyor!"

"Bunu baskı altında kaldığınız için yaptığınızı biliyorum," diyerek onu sakinleştirmeye çalıştım.

Kulak kabarttı, karşımda durup bana dikkatlice baktı. "Genç adam," dedi ciddiyetle, "şunu unutmayın: Baskı diye bir şey yoktur. Zamanın ruhuna karşı gelip bir fırıncı ustası tarafından kendimi hapse attırabilirim, gidebilirim de, ama gitmek istemiyorum, aynen, gitmek istemiyorum! Çün-

---

* Shakespeare'in tarihi oyunu *Julius Caesar'da,* Cassius'un 4. Perde, 3. Sahne'deki bir repliğine gönderme: "...Biz de gelir, Philippi'de karşılarız düşmanı." (*Julius Caesar*, Çev.: Sabahattin Eyüboğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi.) (ç.n.)

kü emekli maaşımı tam alabilmek için gereken yaş sınırına ulaşmak istiyorum."

Oh ne âlâ, diye düşündüm.

"Kinik biri olduğumu düşünüyorsunuz," diye devam etti ve bana neredeyse babacan bir tavırla baktı. "Ah, hayır! Hepimiz, insanlığın yüksek seviyelerini arzulayan bizler, bir şeyi unuttuk: Zamanı! Şu an içinde yaşadığımız zamanı. Sevgili meslektaşım, benim gibi birçok şeyi görmüş biri, zamanla meselenin özünü kavrar."

Senin için konuşmak kolay tabii ki, diye düşündüm bir kez daha, sen savaş öncesi o güzel zamanları gördün. Ama ben? Ben daha savaşın hüküm sürdüğü geçen sene ilk defa sevdim, neyi diye sorma.

"Plebyen bir dünyada yaşıyoruz," diye bana doğru üzüntüyle başını salladı. "Eski Roma'yı hatırlayın, İsa'nın doğumundan önce 287 senesini. Patriciler ve plebler arasındaki savaş henüz sonuçlanmamışken, plebler çoktan önemli devlet pozisyonlarını ele geçirmişlerdi bile."

"İzninizle Müdür Bey," diye itiraz etme cesaretini gösterdim, "bildiğim kadarıyla bizde yönetimin başında fakir plebler bulunmuyor, sadece ve sadece paradır yöneten." Müdür bana yine şaşkın şaşkın bakıp bıyık altından güldü. "Doğru. Ama şimdi size hemen tarih dersinden düşük not vereceğim, Sayın Tarih Profesörü! Zengin pleblerin de var olduğunu hepten unutuyorsunuz. Hatırladınız mı?"

Hatırlıyordum. Tabii ki! Zengin plebler halktan uzaklaşıp zaten çöküşe geçmiş olan patricilerle yeni bir memuriyet aristokrasisini, sözde Optimates'i kurdular.

"Yeniden unutmayın da!"

"Hayır."

Ekmek

Zenciler hakkında bir şeyler söyleme gafletinde bulunduğum sınıfa sonraki ders için girdiğimde, bir şeylerin yanlış gittiğini anında hissediyorum. Beyefendiler sandalyeme mürekkep mi sürdüler? Hayır. Peki neden bana böyle sinsi sinsi bakıyorlar?

Biri elini kaldırıyor. Ne var? Yanıma geliyor, hafiften eğiliyor, bana bir mektup uzatıyor ve yeniden yerine oturuyor.

Neler oluyor?

Mektubu açıyorum, üzerinden hızlıca geçiyorum, ayağa fırlamak istiyorum, ama kendime hâkim olup sanki mektubu dikkatlice okuyormuş gibi yapıyorum. Evet, hepsi imzalamış, yirmi beşi birden, W hâlâ hasta.

"Artık sizin derslerinize girmek istemiyoruz," diye yazıyor mektupta, "çünkü geçen olaylardan sonra biz imza sahipleri, size artık güvenmiyor ve başka bir öğretmen talep ediyoruz."

İmza sahiplerine bakıyorum, her birine tek tek. Susuyorlar ve bana bakmıyorlar. Hiddetimi bastırıp öylesine sorar gibi soruyorum: "Kim yazdı bunu?"

Kimse el kaldırmıyor.

"O kadar da korkak olmayın!"

Kıpırdamıyorlar.

"Peki," diyorum ve yerimden kalkıyorum, "artık kimin yazdığı umurumda da değil, kendinizi imzanızla belli ettiniz zaten... İyi, bana güven duymayan bir sınıfa ders vermeye de hiç niyetim yok. Ama bana inanın, en temiz niyetimle..." Duraksıyorum, çünkü birinin sırasının altında bir şeyler yazdığını fark ediyorum bir anda.

"Ne yazıyorsun orada?"

Saklamaya çalışıyor.

"Ver onu!"

Kâğıdı elinden alıyorum ve o küçümseyerek gülümsüyor. Steno yazısıyla ağzımdan çıkan her kelimenin yazıldığı bir kâğıt parçası.

"Ya, demek beni ispiyonlamak istiyorsunuz?"

Sırıtıyorlar.

Sırıtın bakalım, aşağılıklar. Tanrı aşkına, burada gerçekten bir işim kalmadı. Başka biri sizinle uğraşsın!

Müdüre gidiyorum, olanları anlatıyorum ve başka bir sınıf istiyorum. Gülümsüyor: "Diğerlerinin daha iyi olduğunu mu sanıyorsunuz?" Sonra benimle sınıfa geri geliyor. Kıyameti koparıyor, bağırıyor, onlara küfrediyor... mükemmel bir oyuncu! Nasıl bir terbiyesizlik, diye bağırıyor, alçaklık; kerataların başka bir öğretmen istemeye hakları yokmuş, ne sanıyorlarmış, delirmişler mi, vesaire! Sonra beni yeniden onlarla baş başa bırakıyor.

İşte karşımda oturuyorlar. Benden nefret ediyorlar. Beni mahvetmek istiyorlar, varlığımı ve her şeyi ve bunların hepsi sırf bir zencinin de insan olduğunu kaldıramadıkları için. Siz insan değilsiniz, hayır!

Ama arkadaşlar, siz bekleyin bakalım! Sizin yüzünüzden bir disiplin cezası almayacağım gibi, ekmeğimden de olmayacağım... demek aç kalacakmışım ha? Ne kıyafet ne ayakkabı. Ne de başımın üstünde bir çatı. Çok isterdiniz, değil mi? Hayır, bundan sonra size, sizden başka insanların olmadığını anlatacağım. Bunu zenciler gelip sizi kızartana kadar anlatacağım!.. Siz kaşındınız!

Veba

O akşam uyumak istemedim. Gözümün önüne sürekli steno yazısı geldi... evet, beni mahvetmek istiyorlar.

Kızılderili olsalar beni işkence kazığına bağlayıp kafamın derisini yüzerlerdi, hem de vicdan rahatlığıyla.

Haklı olduklarından o kadar eminler ki.

Korkunç bir çete!

Yoksa ben mi onları anlamıyorum? Yoksa otuz dört yaşımda, çok mu yaşlıyım? Aramızdaki uçurum, normalde nesiller arasında olduğundan daha mı derin?

Bugün bu uçurumun geçilemez olduğunu düşünüyorum. Şu oğlanların benim için kutsal olan her şeyi reddetmeleri aslında o kadar da kötü değildi. Daha kötü olan ise nasıl reddettikleri, şöyle ki: Tanımadan. Ama en kötüsü de hiç tanımak istemeyişleri!

Düşüncenin her türlüsünden nefret ediyorlar.

İnsanlar umurlarında değil! Makine olmak istiyorlar; vidalar, çarklar, pistonlar, kemerler... ama makineden de çok cephane olmak isterlerdi: Bombalar, şarapneller, el bombaları. Herhangi bir savaş alanında geberip gitmeyi ne çok isterlerdi! Bir savaş anıtının üstündeki isimleri onların tek ergenlik hayali.

Ama dur! En büyük kurbanı vermeye hazır olmak, bu büyük bir erdem değil midir?

Tabii ki, mesele meşru bir davaysa...

Buradaki mesele ne?

"Hak, kendi soyuna iyi gelendir," diyor radyo. Bize iyi gelmeyen, haksızlıktır. Öyleyse her şeye izin var; cinayet, soygun, kundaklama, yalancı şahitlik... evet bunlara sadece müsaade edilmemiştir, kendi soyunun çıkarları için yapılıyorsa eğer ortada yanlış hareket bile yoktur!

Bu nedir?

Bir suçlunun bakış açısı.

Antik Roma'daki zengin plebler, vergilerin hafifletilmesi talebini halkın zorla kabul ettireceğinden korktuklarında, diktatörlük kulesine çekildiler. Ve servetiyle borçlu plebleri hapishaneden kurtarmak isteyen patrici Manlius Capitolinus'u en büyük hain ilan edip ölüm cezasına çarptırdılar ve sonra da Tarpeia Kayası'ndan aşağı attılar. Bir insan toplumu, ortaya çıktığı andan itibaren mevcudiyetini korumak için cürümden geri duramaz. Ama bu cürümler gizlendi, örtbas edildi, onlardan utanç duyuldu.

Bugünse onlarla gurur duyuluyor.

Bu bir veba.

Dosta düşmana, hepimize bulaşmış. Ruhlarımız siyah yumrularla dolu, yakında ölecekler. Sonra yaşamaya devam edeceğiz ama yine de ölü olacağız.

Benim ruhum da zayıfladı. Gazetede, onlardan birinin öldüğünü okuduğumda, "Çok az! Çok az!" diye düşünüyorum.

Bugün de "Hepiniz geberin!" diye düşünmedim mi? Hayır, şu anda bunu daha fazla düşünmek istemiyorum. Elimi yüzümü yıkayıp kafeye gideceğim. Orada her zaman satranç oynayabileceğin biri olur! Odamdan hemen çıkmalı! Hava!..

Ev sahibem tarafından doğum günümde verilen çiçekler solmuş. Çöpe gidiyorlar. Yarın pazar.

Kafede tanıdığım kimse yok. Hiç kimse.

Ne yapsam?

Sinemaya gidiyorum.

Haftalık aktüalite filminde* zengin plebleri görüyorum. Kendi anıtlarının örtülerini indiriyor, temel atıyor ve kendi muhafız bölüklerinin geçit törenlerinde bulunuyorlar. Ardından en büyük kedilerin hakkından gelen bir farecik,

---

* Metinde "Wochenschau" sözcüğü kullanılıyor. *Die Deutsche Wochenschau,* 1940 Haziran'ından İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Nazi Almanyası sinemalarında yayınlanan haber filmleri serisinin başlığıydı. Nazi propagandasının geniş kitlelere ulaşması açısından büyük önem taşıyordu. (ç.n.)

onun ardından da iyiliğin galip gelmesi için bol bol ateş edilen, heyecanlı bir polisiye takip ediyor.

Sinemadan çıktığımda çoktan gece olmuş.

Ama eve gitmiyorum. Odamdan korkuyorum.

Şurada bir bar var, şayet ucuzsa orada bir şeyler içerim.

Pahalı değilmiş.

İçeri giriyorum. Genç bir kadın bana eşlik etmek istiyor.

"Tek başınıza mısınız?" diye soruyor.

"Evet," diyerek gülümsüyorum, "maalesef..."

"Yanınıza oturabilir miyim?"

"Hayır."

Kırgın, geri çekiliyor. Canınızı acıtmak istemedim hanımefendi. Bana kızmayın, ama ben yalnızım.

Balık Çağı

Altıncı şnapsı içtikten sonra, bütün silahların etkisini yok edebilecek bir silahın, yani silahın bir nevi tam tersinin icat edilmesi gerektiğini düşündüm... ah, keşke mucit olsaydım, neler neler icat ederdim. Dünya ne kadar mutlu olurdu!

Ama mucit değilim, hem ben doğmamış olsaydım, dünya neleri kaçırırdı? Güneş buna ne derdi? Ve o zaman odamda kim kalırdı?

Saçma sapan sorma, sarhoşsun! Buradasın işte. Doğmamış olsaydın odanın var olup olmayacağını, bunu bile bilemezken, daha ne istiyorsun? Belki de yatağın o zaman hâlâ bir ağaç olurdu! Gördün mü?! Utan utan, yaşlı eşek, sanki aşk konusundaki aydınlanmayı henüz hazmedememiş okul çocuğu gibi metafizik havalarla soruyorsun! Gizemin içinde araştırma yapma, git de yedinci şnapsını iç! İçiyorum, içiyorum... Hanımefendiler ve beyefendiler, barışı sevmiyorum! Hepimize ölüm diliyorum! Ama kolay olanını değil, aksine daha zor bir ölümü... işkenceyi yeniden getirmeli, evet: İşkence! İşkence altında suç itiraflarının sayısı yetmez, çünkü insan kötüdür!

Aslında altıncı şnapsa kadar müziğinden hiç haz almadığım halde sekizinci şnapstan itibaren başımı dostane sallayarak piyanisti selamladım. Bana iki kez seslenmiş olan bir beyefendinin önümde durduğunu fark etmedim bile. Ancak üçüncü seslenişinde onu gördüm.

Onu hemen tanıdım.

Bu bizim Julius Caesar'dı.

Kız lisesinde klasik filologdu, önceden saygın bir meslektaşken kötü bir işe karıştı. Reşit olmayan bir öğrencisiyle bir münasebeti oldu ve hapse atıldı. Uzun süre ortalıkta görünmedi, sonradan onun çerçöple kapı kapı dolaşıp seyyar satıcılık yaptığını duydum. Göze batan oldukça büyük bir kravat iğnesi vardı, bir minyatür kurukafa, içinde ufak bir ampul takılıydı ve cebindeki pile bağlıydı. Bir düğmeye basınca kurukafanın gözyuvaları kırmızı parlardı. Bunlar onun şakalarıydı. Karaya oturmuş bir varlık.

Nasıl olup da birden yanıma oturduğunu ve hararetli bir tartışmaya tutuştuğumuzu bilmiyorum. Evet, çok sarhoştum ve sohbetin sadece bazı kısımlarını hatırlıyorum.

Julius Caesar şöyle diyor: "Şu konuştuklarınız, sayın meslektaşım, hepsi olgunlaşmamış şeyler! Bir beklentisi kalmamış ve bundan dolayı özgür bir bakışla nesillerin değişimini kavrayan bir insanla sohbet etmenizin vakti gelmiş. Yani siz Kollega ve ben, bu Adam Riese'ye göre iki nesil ederiz ve sınıfınızdaki keratalar da bir nesildir, yani Adam Riese'ye göre hep beraber üç nesiliz. Ben altmış yaşındayım, siz yaklaşık otuz ve o yaramazlar da yaklaşık on dört. Dikkat edin! Ergenlik çağındaki deneyimler hayata karşı genel tavır açısından belirleyicidir, özellikle de erkeklerde."

"Canımı sıkmayın," dedim.

"Canınızı sıksam da dinleyin beni, yoksa sinirlenirim! Şimdi, benim neslin en büyük, hatta tek ergenlik problemi kadındı; yani, elde edemediğimiz kadın. Çünkü o zamanlar henüz böyle değildi. Bundan dolayı o günlerdeki en çarpıcı

deneyimimiz mastürbasyondu, hem de bütün eski kafa yan etkileriyle, yani maalesef sonradan mantıksız olduğu ortaya çıkan sağlığı bozan sonuçlarıyla, vesaire, vesaire. Kısacası, kadına ayağımız takıldı ve Dünya Savaşı'nın içine düştük. Sizin ergenliğiniz sırasında, meslektaşım, savaş tam hız devam etmekteydi. Erkek kalmamıştı ve kadınlar daha istekli olmaya başladı. Kendinizle ilgilenme fırsatınız olmadı ki, aç kalmış hatunlar sizin bahar uyanışınıza hücum etti. Sizin nesil için kadın artık azize değildi, onun için sizin gibileri de hiçbir zaman tatmin etmeyecek, çünkü en derinlerinizde saf olanı, yüce olanı, ulaşılamaz olanı arzuluyorsunuz... Başka deyişle: Kendinizi tatmin etmeyi. Bu durumda kadınlar siz delikanlılara takıldı ve erkekleşmeye düştü."

"Meslektaşım, siz bir erotomansınız."

"Neden?"

"Bütün yaradılışı cinsel açıdan ele aldığınız için. Gerçi bu sizin neslin bir özelliği, hele de sizin yaşınızda... ama sürekli yatakta kalmasanız! Ayağa kalkın, perdeleri açın, bırakın içeriye güneş girsin ve benimle dışarı bakın!"

"Peki dışarıda ne görüyoruz?"

"Güzel bir şey değil, ama yine de!"

"Bana öyle geliyor ki siz gizli bir romantiksiniz! İstirham ediyorum, sözümü bir daha kesmeyin! Oturun! Sıra üçüncü nesle geldi, yani bugün on dört yaşında olanlara; onlar için artık kadın bir problem olmaktan çıktı, çünkü artık gerçek kadın yok; sadece ders çalışan, kürek çeken, jimnastik yapan, rap rap yürüyen canavarlar var! Kadınların gitgide cazibesiz olduklarını fark ettiniz mi?"

"Tekyönlü bir insansınız!"

"Kim sırt çantası taşıyan bir Venüs için ayılıp bayılır ki? Ben değil! Evet evet, şimdiki gençliğin şanssızlığı şu ki doğru bir ergenlikleri yok artık; erotik, politik, ahlaki ve benzeri yönden her şey birbirine girdi, boca edildi, tek bir kaba atıldı! Ayrıca çok fazla mağlubiyet galibiyet olarak kutlandı,

gençliğin en derin duyguları herhangi bir korkutucu hayalet için kullanıldı, diğer taraftan da işleri gereğinden fazla kolaydı: Radyonun saçmalıklarını kâğıda dökmeleri yeter, hemen en iyi notları alırlar. Ama yine de istisnalar var, Tanrı'ya şükür!"

"Hangi istisnalar?"

Korkuyla etrafına bakındı, bana doğru eğildi ve usulca şöyle dedi: "Bir hanımefendi tanıyorum, oğlu *Realgymnasium*'a* gidiyor. Adı Robert ve on beş yaşında. Geçenlerde belli bir kitabı okumuş, gizlice... hayır, erotik bir şey değil, bilakis nihilist bir kitap. Adı da 'İnsan Yaşamının Onuru Üzerine' ve kesinlikle yasaklı," dedi.

Birbirimize baktık. İçtik.

"Yani bunlardan bazılarının gizlice kitap okuduğunu mu düşünüyorsunuz?"

"Bunu biliyorum. O hanımefendinin evinde bazen resmen bir toplantı oluyor, kadın çoğu zaman ne yapacağını şaşırmış durumda. Oğlanlar her şeyi okuyor. Ama sadece alay edebilmek için okuyorlar. Aptallığın cennetinde yaşıyorlar ve tek idealleri de hor görme. Soğuk zamanlar geliyor, balık çağı."

"Balık mı?

"Ben sadece amatör bir astrolog olabilirim ama dünya balık burcuna dönüyor. O zaman insanın ruhu bir balık suratı kadar hareketsiz olur."

Julius Caesar ile yaptığım uzun tartışmadan aklımda kalanlar bunlar. Bir de ben konuşurken sürekli kurukafasının ışığını yakıp durarak beni sinir ettiğini hatırlıyorum. Ama anlamsızca sarhoş olsam da kayıtsız kaldım.

Sonra yabancı bir odada uyanıyorum. Başka bir yatakta yatıyorum. Etraf zifiri karanlık ve ben birinin sakince nefes alışını duyuyorum. Bu bir kadın... aha. Uyuyor. Sarışın mı-

---

* *Realgymnasium*, öğrencileri üniversiteye hazırlayan; bilim, matematik ve modern diller ağırlıklı bir eğitim veren ortaöğretim kurumudur. (ç.n.)

sın, yoksa esmer, kumral ya da kızıl mı? Hatırlamıyorum. Neye benziyorsun? Lambayı yaksam mı? Hayır. Uyumaya devam et.

Dikkatlice ayağa kalkıp pencereye doğru ilerliyorum. Hâlâ gece. Bir şey görmüyorum. Ne bir cadde ne bir ev. Her yer sis. Ve uzak bir sokak lambasının ışığı düşüyor sisin üstüne, sis su gibi görünüyor. Sanki pencerem denizin altındaymış gibi. Dışarı bakmaktan vazgeçiyorum.

Yoksa balıklar yüzerek pencereye gelir ve içeri bakarlar.

Kaleci

Sabah eve vardığımda ev sahibem beni beklemekteydi. Çok telaşlıydı. "Bir beyefendi geldi," dedi, "yirmi dakikadır sizi bekliyor, onu oturma odasına aldım. Siz neredeydiniz ki?"

"Tanıdıklarımda. Şehir dışında oturuyorlar, ben de son treni kaçırdım, onun için geceyi dışarıda geçirdim."

Oturma odasına girdim. Piyanonun yanında ufak tefek, mütevazı tavırlı bir adam duruyordu. Müzik albümünün sayfalarını karıştırıyordu, onu hemen tanıyamadım. Gözleri kızarmıştı. Uykusuz bir geceden kalma, diye düşündüm. Yoksa ağlamış mıydı? "Ben W'nin babasıyım," dedi. "Öğretmen Bey, bana yardım etmelisiniz, başımıza bir felaket geldi! Oğlum ölecek!"

"Nasıl?"

"Evet, sekiz gün önce futbol stadyumunda çok kötü üşütmüştü ya, doktorun dediğine göre onu sadece bir mucize kurtarabilirmiş, ama mucize diye bir şey yok, Öğretmen Bey. Annesinin henüz haberi yok, ona söylemeye cesaret edemiyorum... Oğlumun bilinci artık sadece ara sıra açılıyor, Öğretmen Bey, onun dışında hep havale geçiriyor, ama kendinde olduğunda hep birini görmek için ısrar ediyor..."

"Beni mi?"

"Hayır, sizi değil, Öğretmen Bey, kaleciyi görmek istiyor, şu geçen pazar günü çok güzel oynamış olan futbolcuyu, bütün ideali bu. Kaleciyi nerede bulurum, belki siz bilirsiniz diye, ona rica edilse belki, gelmesi için."

"Nerede oturduğunu biliyorum," dedim, "ve onunla konuşacağım. Siz eve gidin, ben kaleciyi getireceğim!"

Adam gitti.

Hızlıca üstümü değiştirdim ve ben de çıktım. Kalecinin yanına. Bana yakın oturuyor. Kız kardeşinin yönettiği spor malzemesi satan dükkânını biliyorum.

Pazar günü olduğu için kapalıydı. Ama kaleci aynı binada oturuyor, üçüncü katta.

Tam o sırada kahvaltı yapıyordu. Odanın içi kupalarla doluydu. Benimle gelmeyi hemen kabul etti. Kahvaltısını bile yarım bıraktı ve benden önce merdivenleri indi. İkimiz için bir taksi tuttu ve benim ödememe izin vermedi.

Evin kapısında bizi çocuğun babası karşıladı. Daha da küçülmüş gibiydi. "Kendinde değil," dedi sessizce, "doktor da burada, ama gelin, içeri girin beyler! Kaleci Bey, size minnettarım!"

Odanın içi loştu ve köşede geniş bir yatak duruyordu. Hasta orada yatıyordu. Başı kıpkırmızıydı, sınıfın en küçüğü olduğunu hatırladım. Annesi de ufak tefekti.

Büyük kaleci utanarak durdu. Demek burada onun en sadık hayranlarından biri yatıyordu. Ona tezahüratta bulunan, en çok bağıran, biyografisini bilen, ondan imza isteyen, seve seve kalenin arkasında oturup, güvenlikçiler tarafından uzaklaştırılan binlerce kişiden biri. Yatağın kenarına oturdu ve ona baktı.

Anne yatağın üzerine eğildi. "Heinrich," dedi, "kaleci geldi."

Oğlan gözünü açtı ve kaleciyi gördü. "Güzel," dedi gülümseyerek.

"Geldim," dedi kaleci, "çünkü beni görmek istemişsin."

"İngiltere'ye karşı ne zaman oynayacaksınız?" diye sordu çocuk.

"Tanrılar bilir," dedi kaleci, "federasyonda tartışıp duruyorlar ve en yüksek spor kurulu sürekli araya giriyor. Tarihlerle problemimiz var... bence ondan önce İskoçya'ya karşı oynarız."

"İskoçlara karşı daha kolay olur..."

"Oho! İskoçlar felaket hızlı vuruyorlar, hem de her açıdan."

"Anlat, anlat!"

Ve kaleci anlattı. Ün kazanmış galibiyetlerden bahsetti, haksız mağlubiyetlerden, katı hakemlerden ve yozlaşmış yan hakemlerden. Ayağa kalktı, iki sandalye aldı, onlarla kale yaptı ve bir zamanlar iki penaltıyı peş peşe nasıl kurtardığını gösterdi. Lizbon'da çılgınca bir geçit töreninde aldığı alnındaki yaranın izini gösterdi. İçlerinde, kutsal olan şeylerin saklandığı uzak ülkelerden bahsetti, Bedevilerin ellerinde silahlarla seyircilerin arasında oturduğu Afrika'dan ve oyun sahası ne yazık ki taşlardan oluşan güzel Malta adasından.

Ve kaleci böyle anlatırken küçük W uyudu. Mutlu bir gülümsemeyle, sessizce ve huzurlu...

Cenaze töreni bir çarşamba günü yapıldı, öğleden sonra saat bir buçukta. Mart güneşi parlıyordu, paskalya yaklaşmıştı.

Açık mezarın etrafında duruyorduk. Tabut aşağıya indirilmişti bile.

Okul müdürü neredeyse bütün meslektaşlarla birlikte oradaydı, sadece fizikçi eksikti, garip bir insan. Cenaze konuşmasını rahip yapıyordu, çocuğun anne babası ve birkaç akraba hareketsiz duruyordu. Ve bizim karşımızda, yarım daire şeklinde, ölen çocuğun sınıf arkadaşları duruyordu; tüm sınıf, yirmi beşi birden.

Mezarın yanında çiçekler duruyordu. Güzel bir çelenkte, sarı-yeşil kurdelenin üzerinde şu sözler yazılıydı: "Son kez selamlar, Kalecin."

Sonra rahip, açan ve solan çiçekten bahsederken N'yi fark ettim.

L, H ve F'nin arkasında duruyordu.

Onu izledim. Yüzünde tek bir hareket yoktu.

Şimdi bana bakıyordu.

O senin azılı düşmanın, diye hissettim. Seni zarar veren olarak görüyor. Sakın, hele bir büyüsün! O zaman her şeyi yıkacaktır, hatta hatıralarının kalıntılarını da.

Şu an senin o mezarda yatmanı diliyor. Bir zamanlar yaşadığını kimse öğrenmesin diye senin mezarını da yok edecektir.

Onun ne düşündüğünü bildiğini belli etmemelisin, diye geçirdim içimden. Mütevazı ideallerini kendine sakla, N'den sonra da birileri gelecektir, başka nesiller... sanma ki dostum N, benim ideallerimden daha uzun yaşayacaksın! Belki benden daha uzun yaşarsın.

Böyle düşüncelere dalmışken, N'nin dışında bir başkasının daha bana gözlerini diktiğini hissettim. Bu T'ydi.

Sessizce gülümsüyordu, üstün ve alaycı.

Düşüncelerimi anladı mı?

Hâlâ, garip bir donuklukla gülümsüyordu.

İki açık renk, yuvarlak göz bana bakıyor. Işıltısız, parıltısız.

Bir balık mı?

Topyekûn Savaş

Milli eğitim üç yıl önce bir talimatname çıkardı, bununla geleneksel paskalya tatilini bir biçimde ortadan kaldırıyordu. Bütün ortaöğretimdekilerin paskalya bayramının ardından çadır kamplarına yerleşme talimatı geldi. "Çadır kampı" altında askeri ön eğitim anlaşılıyordu. Öğrenciler sınıfça, on gün boyunca sınıf öğretmeninin gözetimi altında, sözde açık havada askerler gibi kamp yapacaklardı. Emekli çavuşlar tarafından eğitilen çocuklar talim, uygun adım yürümek ve on dört yaşından itibaren de silahla ateş etmek zorundaydılar. Tabii ki bütün öğrenciler coşkuyla katılıyordu, biz öğretmenler de sevinirdik, çünkü Kızılderili oyununu biz de severiz.

İşte paskalyanın denk geldiği salı günü uzak bir köyün sakinleri, kocaman bir otobüsün gelişini görebildi. Şoför, sanki itfaiye geliyormuşçasına kornaya basıyordu; kazlar ve tavuklar korkuyla kaçışıyor, köpekler havlıyor ve herkes koşturarak bir araya toplanıyordu. "Oğlanlar geldi! Şehirden oğlanlar!" Sabah sekizde *Gymnasium*'un önünden yola çıkmıştık, şimdi belediye binası önünde durduğumuzda ise saat iki buçuktu.

Belediye başkanı bizi karşılıyor, Jandarma komutanı selam çakıyor. Köyün öğretmeni de tabii ki yerinde ve işte rahip de koşarak geliyor; geç kalmış, topluca sevimli bir bey.

Belediye başkanı bana haritada çadır kampımızın yerini gösteriyor. Rahat yürüyüşle bir saatlik mesafe. "Çavuş oraya çoktan gitti bile," diyor Jandarma komutanı, "iki istihkâm eri, istihkâm aracıyla çadır tentelerini yukarı çıkardılar, sabahın köründe hem de!"

Çocuklar otobüsten inip bagajlarını bir araya getirirken, ben hâlâ haritayı gözden geçiriyorum: Köy, uzaktaki denizin seviyesinin 761 metre üzerinde kalıyor, büyük dağların çok yakınındayız, hepsinin yüksekliği iki bin metreyi aşıyor.

Ama onların arkasında asıl yüksek, karanlık ve dorukları ebediyen karlı olanlar bulunuyor.

"Bu nedir?" diye soruyorum belediye başkanına ve haritada görünen, köyün batı kenarında yer alan bina kompleksini gösteriyorum. "Bu bizim fabrika," diyor belediye başkanı, "civardaki en büyük kereste fabrikası, ama maalesef geçen sene kapatıldı. Kârlılık nedenleriyle," diye ekliyor ve gülümsüyor. "Şimdi bir sürü işsizimiz var, zor bir durum."

Öğretmen lafa karışıyor ve kereste fabrikasının bir tröste ait olduğunu açıklıyor bana, onun hissedarlardan ve denetim kurulundan haz almadığını fark ediyorum. Ben de öyle. Köy yoksul, diye anlatmaya devam ediyor; köyün yarısı rezil bir ödeme karşılığı evden çalışıyormuş, çocukların üçte biri yetersiz besleniyormuş...

"Evet, evet," diye gülümsüyor Jandarma komutanı, "bütün bunlar bu güzelim tabiatın ortasında hem de!"

Çadır kampına doğru yola çıkmadan önce rahip beni kenara çekip konuşuyor: "Bir dinleyin hele, sevgili Öğretmen Bey, ufak bir noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum: Sizin kamptan bir buçuk saat uzakta bir şato var, hükümet orayı satın aldı, şimdi oraya sizin oğlanların yaşında kızlar yerleştirilmiş durumda. Kızlar da tüm gün ve gecenin yarısı etrafta dolanıyorlar, dikkat edin de kulağıma şikâyet gelmesin." Gülümsüyor.

"Dikkat edeceğim."

"Kusura bakmayın," diyor, "ama otuz beş senenizi günah çıkarma kürsüsünde geçirseydiniz, bir buçuk saatlik mesafeye karşı biraz şüpheci olursunuz." Gülüyor. "Bana bir ara uğrayın, Öğretmen Bey, çok güzel yeni bir şarap geçti elime!"

Saat üçte yürümeye başlıyoruz. Önce bir patikadan geçiyoruz, sonra sağ taraftan bir bayır yukarı. Dolambaçlı yollarda. Dönüp vadiye geri bakıyoruz. Etraf çam sakızı kokuyor, uzunca bir orman. Ağaçlar seyrelmeye başlıyor,

önümüzde bir çayır beliriyor, bizim yerimiz. Dağlara gittikçe yaklaşıyorduk.

Çavuş ve iki istihkâm eri tentelerin üzerine oturmuş iskambil oynuyorlar. Geldiğimizi gördüklerinde hemen ayağa kalkıyorlar ve çavuş kendini bana asker olarak tanıtıyor. Aşağı yukarı elli yaşlarında, yedekte bekleyen bir adam. Sade bir gözlüğü var, belli ki dürüst bir adam.

Sıra işe geliyor. Çavuş ve erler çocuklara çadırların nasıl kurulduğunu gösteriyor, ben de el atıyorum. Kampın ortasında dörtgen bir alanı açık bırakıyor ve oraya bayrağımızı dikiyoruz. Üç saat sonra kent kurulmuş oluyor. Erler selam verip köye iniyor.

Bayrak direğinin dibinde büyükçe bir sandık duruyor; silahlar onun içinde. Hedefler dikiliyor: Yabancı üniformalar içinde tahta askerler. Akşam oluyor, ateş yakıp yemek pişiriyoruz. Tadı hoşumuza gidiyor ve asker şarkıları söylüyoruz. Çavuş bir şnaps içiyor ve sesi kısılıyor. Dağ rüzgârı esmeye başlıyor.

"Buzullardan geliyor," diyor çocuklar ve öksürüyorlar.

Ölen W'yi düşünüyorum.

Evet, sen sınıfın en küçüğüydün ve en nazik olanı. Bence sen, zenciler hakkında kötü şeyler yazmayacak tek kişiydin. Bu yüzden gitmen gerekti. Neredesin şimdi?

Masallarda olduğu gibi seni bir melek mi alıp götürdü? Seninle birlikte bütün müteveffa futbolcuların olduğu yere mi uçtu? Kalecinin bir melek olduğu, hakemin bile melek olup topun arkasından uçanlara düdük öttürdüğü yere? Çünkü cennette bu ofsayttır. Oturduğun yer iyi mi? Tabii ki! Çünkü orada herkes tribünde, ilk sırada, orta yerde oturur, buna karşın seni sürekli kalenin arkasından kovan görevliler de bir sürü devin arkasında kalmış, oyun sahasını göremez haldeler.

Gece oluyor.

Yatmaya gidiyoruz. "Yarın işin ciddi kısmı başlayacak!" diyor çavuş.

Benimle aynı çadırda kalıyor.

Horluyor.

Saate bakmak için el fenerimi tekrar yakıyorum ve bu esnada çadırın benden tarafında kahverengi-kırmızı bir leke görüyorum.

Bu nedir?

Yarın ciddi işler başlayacak, diye düşünüyorum. Evet, ciddi işler. Bayrak direğinin yanındaki sandığın içinde savaş yatıyor. Evet, savaş.

Savaş alanında duruyoruz.

Ve ben o iki istihkâm erini, hâlâ emir vermek zorunda olan yedekteki çavuşu ve üzerlerinde ateş talimi yapılacak tahta askerleri düşünüyorum. Okul müdürü geliyor aklıma, N ve babası, Philippi'deki fırıncı ustası. Artık çalışmayan kereste fabrikasını düşünüyorum ve yine de hâlâ para kazanan hissedarları, gülümseyen Jandarmayı, içen rahibi, yaşamamaları gereken zencileri, yaşayamayan ev işçilerini, milli eğitimi ve yetersiz beslenen çocukları. Ve balıkları düşünüyorum.

Hepimiz savaş alanında duruyoruz. Ama cephe nerede? Gece rüzgârı esiyor, çavuş horluyor. Şu kahverengi-kırmızı leke nedir? Kan mı?

Uygun Adım Yürüyen Venüs

Güneş doğuyor, kalkıyoruz. Derede yıkanıyor ve çay yapıyoruz. Çavuş kahvaltıdan sonra oğlanları boylarına göre iki ayrı sıraya sokuyor. Sayıyorlar, çavuş onları takımlara ve gruplara ayırıyor. "Bugün henüz ateş edilmeyecek," diyor, "bugün önce biraz talim yapılacak!"

Acımasızca sıraların dümdüz olup olmadığını kontrol ediyor. Gözünün tekini kısıyor: "Biraz öne, biraz geri... özellikle de arkadaki üçüncü kişi, neredeyse bir kilometre önde duruyor!" Üçüncü kişi Z oluyor. Ne kadar zor hizaya getirildiğine şaşırıyorum ve birden N'nin sesini duyuyorum. Z'ye kızıyor: "Bu tarafa, aptal!"

"Hadi hadi!" diyor çavuş. "Kabalaşmaya gerek yok! Askerlere fırça çekilen zaman geride kaldı, ama bugün aşağılama yok artık, bunu aklından çıkarma, tamam mı?"

N ses çıkarmıyor. Kızarıyor ve bana kaçamak bir bakış atıyor. Seni şu anda boğabilirdi, diye hissediyorum, çünkü rezil olan kendisi. Seviniyorum ama gülümsemiyorum.

"Alay, marş marş!" diye emir veriyor çavuş ve ondan sonra alay yola koyuluyor. Önde büyükler, arkada küçükler. Kısa sürede ormanda kayboluyorlar. İki kişi benimle kampta kalıyor, bir M ve bir B. Patates soyuyor, çorba yapıyorlar. Sessiz bir coşkuyla soyuyorlar.

"Öğretmenim!" diye birden bağırıyor M. "Şurada yürüyerek gelenlere baksanıza!" Oraya bakıyorum: Yaklaşık yirmi genç kız, askeri düzende uygun adım geliyor, ağır sırt çantaları taşıyorlar ve yaklaştıklarında şarkı söylediklerini duyuyoruz. Tiz soprano sesleriyle asker şarkıları söylüyorlar. B kahkahayı patlatıyor. Çadır kampımızı görüp duruyorlar. Önderleri kızlara bir şey diyor ve sonra tek başına bize doğru geliyor. Yaklaşık iki yüz metre. Ona doğru yürüyorum.

Karşılıklı kendimizi tanıtıyoruz; büyük bir ilçede öğretmenmiş, kızlar da onun sınıfındaymış. Bu arada bir şatoda

kalıyorlarmış, demek ki bunlar bizzat rahibin beni varlıkları konusunda uyardığı kızlar.

Meslektaşıma geri dönüşte eşlik ediyorum, kızlar bana bön bön, tıpkı meradaki öküzler gibi bakıyor. Hayır, rahip hiç tedirgin olmasın, çünkü doğruya doğru, bunlar hiçbir şekilde çekici görünmüyor!

Terli, kirli ve bakımsız halde bakanın gözüne hiç hitap etmiyorlar.

Öğretmen hanım düşüncelerimi seziyor sanki, demek ki en azından akıl okuma konusunda hâlâ bir kadın ve bana şunları açıklıyor: "Ne janjanda ne de ıvır zıvırda gözümüz var, biz gösteriş ilkesinden çok, başarı ilkesine önem veriyoruz."

Bu iki ilkenin değersizliği hakkında onunla tartışmak istemiyorum ve sadece "Hımm!" deyip geçerek bu zavallı hayvanların yanında N bile hâlâ bir insan, diye düşünüyorum.

"Sonuçta biz Amazonlarız," diye devam ediyor öğretmen hanım. Ama Amazonlar sadece bir efsane, sizse maalesef gerçeksiniz. Havva'nın yoldan çıkmış kızları!

Julius Caesar aklıma geliyor.

Sırt çantası taşıyan bir Venüs için ayılıp bayılmıyor.

Ben de öyle...

Öğretmen hanım yürüyüşe geçmeden kızların bu sabah kaybolan uçağı arayacaklarını anlatıyor. Neden, bir uçak mı düştü ki? Hayır, "kayıp-uçağı-arama" genç hanımlar için sadece yeni bir savunma oyunu. Büyük, beyaz bir karton kutu çalılıklarda gizlenir, sonra kızlar avcı hattında bitki örtüsünün dibine üşüşüp saklanan kutuyu ararlar. "Savaş ihtimali için düşünülmüş," diye açıklıyor, "bir uçak düşerse hemen devreye girebilmemiz için. Tabii ki iç bölgede, çünkü ne yazık ki kadınlar cepheye gidemiyor."

Ne yazık ki!

Sonra askeri düzenle uzaklaşıyorlar. Peşlerinden bakıyorum: Zaten kısa olan bacaklar onca yürüyüşten daha da kısalmış. Ve kalınlaşmış.

Yürüyün bakalım, geleceğin anaları!

Yabani Ot

Gökyüzü yumuşak, yeryüzü soluk. Dünya, "Nisan" adında bir suluboya tablosu.

Kampın etrafından dolanıp bir toprak yolu takip ediyorum. Şu tepenin arkasında ne var?

Yol genişçe kıvrılıyor, çalılardan kurtuluyor. Hava, ebedi istirahat kadar sessiz. Hiçbir şey uğuldamıyor, hiçbir şey vızıldamıyor. Böceklerin çoğu hâlâ uyuyor.

Tepenin arkasında, derin bir ovanın içinde ıssız bir çiftlik duruyor. Görünürde kimsecikler yok. Köpek de çekip gitmiş gibi. Tam aşağı inmek üzereyken birden istemsizce duruyorum, çünkü çiftliğin yanındaki dar yolun üzerindeki çalının arkasında üç kişi görüyorum. Saklananlar çocuk, iki oğlan ve bir kız. Oğlanlar on üç yaşında vardır, kız belki iki yaş daha büyük. Yalınayaklar. Ne karıştırıyorlar, neden saklanıyorlar? Bekliyorum. Şimdi oğlanlardan biri kalkıp çiftliğe doğru yürüyor, birden irkiliyor ve hızla yeniden çalının arkasına saklanıyor. Bir arabanın tıngırtısını duyuyorum. Hantal atları olan tahta bir yük arabası yavaşça geçiyor. Araba gözden kaybolunca oğlan yeniden çiftliğe doğru gidiyor, yaklaşıp evin kapısını çalıyor. Çekiçle vurmuş olmalı, diye düşünüyorum, çünkü çok fazla gümbürtü çıkardı. Kulak kabartıyor, diğer ikisi de öyle. Kız kafayı uzatmış, çalının üzerinden bakıyor. Uzun boylu ve zayıf, diye geçiriyorum içimden. Oğlan yeniden kapıyı çalıyor, bu kez daha da gürültülü. O vakit kapı açılıyor ve yaşlı bir köylü kadın görünüyor, bastonuna eğilmiş yürüyor. Etrafına bakıyor, sanki havayı kokluyor. Oğlandan çıt çıkmıyor. Yaşlı kadın birden bağırıyor: "Kim var orada?!" Oğlan önünde dururken neden bağırıyor ki? Yine bağırıyor: "Kim var orada?!" Bastonunun yardımıyla ilerleyerek oğlanın yanından geçip gidiyor, onu görmüyor sanki... kör mü ki? Kız açık kapıyı işaret ediyor, bu bir emir gibi

görünüyor ve oğlan parmak uçlarına basarak sinsice eve giriyor. Yaşlı kadın durup kulak kabartıyor. Evet, kör. Evden bir şangırtı sesi geliyor, sanki bir tabak kırılmış gibi. Kadın korkuyla irkilerek bağırıyor: "İmdat! İmdat!" Kız anında kadının üzerine atılıp eliyle ağzını kapatıyor, oğlan elinde bir somun ekmek ve bir vazoyla kapıda beliriyor, kız bastona vurarak kadının elinden düşürüyor... aşağı koşturuyorum. Kör kadın sendeliyor, ayağı takılıyor ve düşüyor, üç çocuk ortalıktan kayboluyor.

Kadınla ilgileniyorum; inliyor. Bir çiftçi koşarak geliyor, yaygarayı duymuş, bana yardım ediyor. Kadını içeri götürüyoruz; çiftçiye gördüklerimi anlatıyorum. Pek şaşırmamış gibi: "Evet evet, açık kapıdan girebilmek için yaşlı anayı dışarı çektiler. Hep aynı serseriler, ancak yakalandıkları yok. Kargalar gibi hırsızlık yapıyorlar, tam bir soygun çetesi!"

"Çocuklar mı?!"

"Evet," diye başını sallıyor çiftçi, "kızların kaldığı ilerideki şatoda da hırsızlık yaptılar. Daha yakın zamanda, neredeyse kıyafetlerin yarısını çaldılar. Dikkat edin de sizin kampı da ziyaret etmesinler!"

"Hayır, hayır! Dikkat ederiz biz!"

"Bunlardan her şey beklenir. Yabani ot gibiler, ortadan kaldırılmaları gerek!"

Kayıp Uçak

Kampa geri dönüyorum. Kör kadın sakinleşmişti ve bana minnettardı. Ne için? Onu yerde yığılı bırakmayışım doğal değil mi ki? Şu çocuk milleti amma da gaddar!

Birden duruyorum, çünkü bir garip hissediyorum. Bu gaddarlığa öfkelenmiyorum, hele çalınan ekmeğe hiç değil, sadece yargılıyorum. Neden öfkeli değilim ki? Zıkkımlanacak bir şeyleri olmayan zavallı çocuklar oldukları için mi? Hayır, nedeni bu değil.

Yol genişçe kıvrılarak devam ediyor, ben kestirmeden gidiyorum. Bunu rahatlıkla yapabilirim, çünkü sağlam yön duygumla çadır kampını bulacağımdan eminim.

Çalılıkların arasında yürüyorum. Yabani otlar burada büyüyor. Sürekli o kızı düşünesim geliyor, nasıl da uzanıp çalının üstünden bakmıştı. Hırsızların elebaşı o mu? Gözlerini görmek istiyorum. Hayır, ben bir aziz değilim!

Çalılar gittikçe gürleşiyor.

Orada yerde yatan da ne?

Beyaz bir karton kutu. Üzerinde kırmızı harflerle "Uçak" yazıyor. Haa, kaybolan pilot! Onu henüz bulamamışlar.

Demek buraya düştün? Bir hava muharebesi miydi, yoksa bir uçaksavar topu mu? Bir bombacı mıydın? Şimdi burada yatıyorsun, parçalanmış, yanmış, kül olmuş halde. Ah kutu, zavallı kutu.

Yoksa hâlâ hayatta mısın? Ağır yaralısın da bulamıyorlar mı seni? Düşman mısın yoksa bizden mi? Kaybolan pilot, şimdi ne için ölüyorsun?

Kutu, kutu!

Birden bir ses duyuyorum: "Kimse bunu değiştiremez." Bu bir kadın sesi. Üzgün ve yürekten. Çalıların arasından geliyor.

Dalları hafifçe kenara çekiyorum.

Şatodan iki kız oturuyor orada. Kısa, kalın bacaklarıyla. Birinin elinde tarak var, diğeri ağlıyor.

"Beni ne ilgilendirir şu kayıp pilot?" diye hıçkıra hıçkıra ağlıyor. "Ne diye ormanın içinde koşturup durayım ki? Bak, bacaklarım nasıl da şişti, artık yürümek istemiyorum! Bana kalsa kayıp pilot geberip gidebilir, ben yaşamak istiyorum! Hayır Annie, gitmek istiyorum, gitmek! Şatoda uyumayayım yeter, orası resmen bir hapishane! Yıkanıp taranmak istiyorum!"

"Sakin ol," diye onu teselli ediyor Annie, kızın yağlı saçlarını ağlamaktan şişmiş yüzünden şefkatle geriye tarayarak. "Biz zavallı kızlar ne yapalım? Geçen gün öğretmen de gizlice ağlıyordu. Annem hep der, erkekler çıldırdı ve kanunları yapan onlar."

Kulak kesiliyorum. Erkekler mi?

Annie arkadaşını alnından öpüyor ve ben utanıyorum. Bugün onlarla alay etmeye ne kadar da hazırdım!

Evet, belki de Annie'nin annesi haklıdır. Erkekler çıldırdı, çıldırmayanların da azmış delilere deli gömleğini giydirmeye cesareti yok.

Evet, kadın haklı.

Ben de korkağın tekiyim.

Eve Dön!

Kampa giriyorum. Patatesler soyulmuş, çorbanın dumanı tütüyor. Alay geri dönmüş. Çocuklar keyifli, yalnızca çavuş baş ağrısından yakınıyor. Kendini biraz fazla yormuş, ama bunu itiraf etmek istemiyor. Birden soruyor: "Öğretmen Bey, sizce ben kaç yaşındayım?"

"Elli civarı." "Altmış üç." İltifat görmüşçesine gülümsüyor. "Ben Dünya Savaşı'nda bile kara harekâtındaydım." Savaş anılarını anlatmaya başlayacak diye korkuyorum, ama boşuna korkuyorum. "En iyisi, savaş hakkında konuşmayalım," diyor, "benim üç yetişkin oğlum var." Dalgın dalgın dağları seyrediyor ve Aspirin yutuyor. Bir insan.

Ona soygun çetesinden bahsediyorum. Ayaklanıyor ve çocukları anında bir araya topluyor. Alaya bir konuşma ya-

pıyor: Gece nöbet tutulacakmış, ikişer saatliğine dörder oğlan. Doğu, batı, güney, kuzey. Kamp savunulmalıymış, canla başla, son adama kadar!

Çocuklar heyecanla çığlık atıyorlar: "Yaşasın!"

"Garip," diyor çavuş, "artık başım ağrımıyor."

Öğlen yemeğinden sonra köye iniyorum. Belediye başkanıyla halletmem gereken konular var: Bazı formaliteler ve gıda tedariği, çünkü yemek yemeden talim yapılamaz.

Belediye başkanının yanında rahibe rastlıyorum, beni rahat bırakmıyor, onunla evine gidip mükemmel yeni şarabını denemeliymişim. Ben memnuniyetle içerim, rahip de dost canlısı bir beyefendi.

Köyün içinden geçiyoruz ve çiftçiler rahibi selamlıyor. Papaz evine en kısa yoldan götürüyor beni. Bir yan sokağa sapıyoruz. Çiftçilerin evi burada bitiyor. "Burada, evden çalışanlar yaşıyor," diyerek gökyüzüne bakıyor rahip.

Gri evler dip dibe dizilmiş. Açık pencerelerde oturmuş beyaz ve ihtiyar suratlı çocuklar, oyuncak bebekleri rengârenk boyuyor. Arkaları zifiri karanlık. "Işıktan tasarruf ediyorlar," diyor rahip ve ekliyor: "Bana selam vermiyorlar, kışkırtılmışlar." Birden adımlarını hızlandırıyor. Memnuniyetle onunla gidiyorum.

Çocuklar bana kocaman, garip ve sabit gözlerle bakıyorlar. Hayır, bunlar balık değil; bakışlarındaki küçümseme değil, nefret. Nefretin ardında da, karanlık odalara çökmüş keder var. Işıktan tasarruf ediyorlar, çünkü ışıkları yok. Rahibin evi kilisenin yanında bulunuyor. Kilise, süssüz sade bir bina, rahibin evi ise öylece asude, duruyor. Kilisenin etrafında mezarlık var, rahibin evinin etrafında ise bir bahçe. Kilisenin kulesinde çanlar çalıyor, rahibin evinin bacasında mavi bir duman tütüyor. Ölümün bahçesinde beyaz çiçekler açıyor, rahibin bahçesinde ise sebze yetişiyor. Orada haçlar var, burada bahçe cüceleri. Ve uyuyan bir ceylan. Bir de mantar.

Rahibin evinin içinde temizlik hüküm sürüyor. Havada uçuşan tek bir toz zerresi bile yok. Yan taraftaki mezarlık ise toz içinde.

Rahip beni en güzel odasına buyur ediyor. "Buyurun oturun, ben şarabı getireyim!"

Mahzene gidiyor, ben yalnız kalıyorum.

Oturmuyorum.

Duvarda bir tablo asılı.

Tanıyorum bunu.

Annemle babamın evinde de asılı.

Çok dindardırlar.

Savaş sırasındaydı, Tanrı'yı terk etmiştim. Delikanlılık çağındaki birinden, Tanrı'nın bir dünya savaşına müsaade etmesini kavramasını beklemek biraz fazlaydı. Hâlâ tabloyu seyrediyorum.

Tanrı çarmıha gerilmiş, asılı. Ölmüş. Meryem ağlıyor, Yuhanna onu teselli ediyor. Kapkara gökyüzünü bir şimşek yarıyor. Ve sağ ön tarafta miğfer ve zırhlı bir savaşçı duruyor, Romalı Yüzbaşı.

Ve tabloyu öyle seyrederken baba evimi özlüyorum.

Yeniden çocuk olmak istiyorum.

Fırtına çıktığında pencereden bakmak istiyorum.

Bulutlar alçaldığında, gök gürleyip, dolu yağdığında.

Gün kararDığında. Ve ilk aşkım düşüyor aklıma. Onu bir daha görmek istemiyorum.

Eve dön!

Ve üzerinde oturup düşündüğüm bank geliyor aklıma: Ne olmak istiyorsun? Öğretmen veya doktor?

Doktordan çok öğretmen olmak istemiştim. Hastaları iyileştirmekten çok, sıhhatli olanlara bir şeyler vermek, daha güzel bir geleceğin inşaası için ufak bir taş vermek istemiştim.

Bulutlar dağılıyor, kar gelecek.

Eve dön!

Doğduğun eve dön. Dünyada hâlâ ne arıyorsun?

Mesleğim artık beni mutlu etmiyor.

Eve dön!

İnsanlığın İdeallerini Ararken

Rahibin şarabının tadı güneşe benziyor. Ama kekin tadı tütsü gibi.

Köşede oturuyoruz.

Bana evini gösterdi.

Aşçısı şişman bir kadın. Yemekleri kesin güzeldir.

"Ben fazla yemem," diyor rahip birden.

Düşüncelerimi mi tahmin etti?

"Onun yerine daha çok içerim," diyor ve gülüyor.

Benim pek gülesim yok. Şarabın tadı hem var hem yok. Konuşuyorum ama mütemadiyen sıkılarak duraksıyorum. Neden acaba?

"Zihninizi meşgul eden şeyi biliyorum," diyor rahip, "pencerelerde oturmuş oyuncak bebek boyayan ve bana selam vermeyen şu çocukları düşünüyorsunuz."

Evet, çocukları da düşünüyorum.

"Bana öyle geliyor ki düşüncelerinizi tahmin etmem sizi şaşırtıyor, ama bu benim için zor değil, çünkü buradaki köy öğretmeni de sürekli etrafta bu çocukları görüyor. Nerede karşılaşsak tartışırız. Benimle rahatça konuşulabilir, ben dinlemeyip hemen kızan diğer rahiplere benzemem, ben Aziz Ignacio'ya uyarım, o şöyle der: 'Ben her insanla kendi kapısından girerim ki onu benim kapımdan dışarı çıkartabileyim.'"

Bense belli belirsiz gülümseyip susuyorum.

Kadehindekini bitiriyor.

Ona beklentiyle bakıyorum. Henüz konuya hâkim değilim.

"Sıkıntının nedeni," diye devam ediyor, "benim şarap sevmemde değil, aksine kereste fabrikasının üretiminin durmasında yatıyor. Bizim buradaki öğretmen, teknolojinin çok hızlı gelişmesinden dolayı başka üretim ilişkilerine ve mülkiyetin yepyeni bir biçimde denetlenmesine ihtiyacımız olduğunu düşünüyor. Haklı. Neden bana böyle şaşkın şaşkın bakıyorsunuz?"

"Açık konuşmaya izin var mı?"

"Elbette!"

"Bence kilise her zaman zenginlerin tarafını tutuyor."

"Bu doğru. Mecbur olduğu için."

"Mecbur mu?"

"Zenginlerin hüküm sürmediği bir devlet biliyor musunuz? 'Zengin olmak' yalnızca 'para sahibi' olmakla eşanlamlı değil ki. Artık kereste fabrikası hissedarları olmayınca o halde başka zenginler hüküm sürecektir, zengin olmak için hisse senetlerine ihtiyaç yok. Bazı insanların diğer insanların tümüne nazaran daha fazlasına sahip olduğu birtakım değerler her zaman olacaktır. Yakada daha fazla yıldız, kolda daha fazla şerit, göğüste daha fazla madalya, görünür veya görünmez, çünkü zengin ve fakir her zaman olacaktır, aynı aptal ve akıllı gibi. Ve kiliseye de Öğretmen Bey, maalesef bir devletin nasıl idare edileceğine hükmetme hakkı verilmemiştir. Ve ne yazık ki her zaman zenginler tarafından yönetilen devletin tarafında durmak onun görevidir."

"Görevi midir?"

"İnsan, doğası gereği sosyal bir varlık olduğundan, aile, topluluk ve devlet içinde bağlantıya muhtaçtır. Devlet tek bir hedefe hizmet etmesi gereken tamamen insani bir kurumdur; o hedef de dünyevi mutluluğun imkânlar çerçevesinde oluşturulması. Devlet, doğal gerekliliktir, yani Tanrı iradesidir, ona itaat de vicdani bir görevdir."

"Günümüz devletinin imkânlar çerçevesinde dünyevi mutluluk oluşturduğunu iddia etmiyorsunuz herhalde."

"Bunu kesinlikle iddia etmiyorum, çünkü bütün insan toplumu kibir, riya ve kaba kuvvet üzerine kuruludur. Pascal nasıl der? 'Hakikati arzularız, fakat içimizde sadece belirsizlik buluruz. Mutluluk arar, fakat sadece sefalet ve ölüm buluruz.' Basit bir köy rahibinin Pascal'dan alıntı yaptığına şaşırıyorsunuz. Şaşırmanıza gerek yok, çünkü ben basit bir köy rahibi değilim, sadece bir süreliğine buraya atandım.

Hani derler ya, bir anlamda sürgüne gönderildim." Gülümsüyor. "Evet, evet, dine hiç karşı gelmemiş birinin aziz olmasına ve hiç aptallık etmemiş birinin bilge olmasına çok ender rastlanır! Ve hayatın ufak aptallıkları olmasa hiçbirimiz de dünyada olmazdık."

Sessizce gülüyor, ama ben ona eşlik etmiyorum.

Yine kadehini dikiyor. Birden soruyorum: "Eğer devlet düzeni Tanrı iradesi ise..."

"Yanlış!" diye sözümü kesiyor. "Devlet düzeni değil, devletin kendisi doğal gerekliliktir, yani Tanrı iradesidir."

"Aynı şey!"

"Hayır, aynı şey değil. Tanrı doğayı yarattı, yani doğal gereklilik olan şey Tanrı iradesidir. Ama doğanın yaratılmasının sonuçları, yani bu durumda devlet düzeni, özgür insan iradesinin bir ürünüdür. O halde sadece devlet, Tanrı iradesidir, ama devlet düzeni değil."

"Peki bir devlet yok olduğunda?"

"Bir devlet hiçbir zaman yok olmaz, en fazla bir başkasına yer açmak için toplumsal yapısı çözülür. Devletin kendisi her zaman baki kalır, onu oluşturan ulus ölse bile. Çünkü o zaman başka bir tanesi gelecektir."

"Yani bir devlet düzeninin çöküşü doğal bir gereklilik değil?"

Gülümsüyor: "Bazen böyle bir çöküş Tanrı iradesiyle bile olabiliyor."

"Peki bir devletin toplumsal yapısı çöktüğünde neden kilise hep zenginlerin tarafını tutuyor? Yani bizim zamanımızda, kilise neden o cam kenarındaki çocukların tarafını değil de, hep kereste fabrikası hissedarlarının tarafını tutuyor?"

"Zenginler her zaman kazandığı için."

Kendimi tutamıyorum: "Çok güzel bir ahlak!"

Rahip çok sakin kalıyor: "Doğru düşünmek ahlakın prensibidir." Yeniden kadehini boşaltıyor. "Evet, zenginler her zaman kazanacaktır, çünkü daha gaddar, daha alçak, daha insafsız olanlar onlardır. Kitabı Mukaddes'te de yazmı-

yor mu ki, bir devenin iğne deliğinden geçmesi bir zenginin cennete girmesinden daha olasıdır."

"Peki ya kilise? Kilise iğne deliğinden geçebilecek mi?"

"Hayır," diyor yine gülümseyerek, "bu pek mümkün değil. Çünkü kilise, iğne deliğinin ta kendisi."

Bu rahipte şeytan aklı var, diye düşünüyorum, ama haklı değil. Haklı değil! Ve şöyle diyorum: "Demek kilise zenginlere hizmet ediyor ve fakirler için savaşmayı düşünmüyor..."

"Fakirler için de savaşıyor," diye araya giriyor, "ama başka bir cephede."

"Cennetvari bir cephede herhalde, öyle mi?"

"Orada da şehit düşülebilir."

"Kim?"

"İsa Mesih."

"Ama o Tanrı'nın kendisiydi! Peki sonra ne oldu?" Rahip kadehimi dolduruyor ve düşünceli bir halde önüne bakıyor. "Kilisenin," diyor usulca, "bugünlerde çoğu ülkede durumunun iyi olmaması iyi bir şey. Kilise için iyi."

"Olabilir," diyorum kısaca, sinirlendiğimi fark ediyorum. "Ama şu pencerelerdeki çocuklara geri dönelim! Sokaklardan geçerken 'Bana selam vermiyorlar, kışkırtılmışlar,' dediniz. Siz akıllı bir insansınız, çocukların kışkırtılmış değil de sadece aç olduklarını bilmeniz gerekir!"

Bana koca gözlerle bakıyor.

"Demek istediğim şu," diyor yavaşça, "artık Tanrı'ya inanmadıkları için kışkırtılmışlar."

"Bunu onlardan nasıl beklersiniz!"

"Tanrı bütün sokaklardan geçer."

"Tanrı nasıl bütün sokaklardan geçer de çocukları görüp onlara yardım etmez?"

Susuyor. Ağır ağır şarabını içip bitiriyor. Sonra yeniden bana koca gözlerle bakıyor: "Dünyadaki en korkunç şey Tanrıdır."

Gözümü ona dikiyorum. Doğru mu duydum? En korkuncu mu?!

Rahip yerinden kalkıyor, pencerenin önüne geçiyor ve dışarıdaki mezarlığı seyrediyor. "Tanrı cezalandırır," diyen sesini duyuyorum. Bu nasıl sefil bir Tanrıdır ki zavallı çocukları cezalandırıyor, diye düşünüyorum.

Rahip bir aşağı bir yukarı yürümeye başlıyor.

"Tanrı'yı unutmak olmaz," diyor, "bizi ne için cezalandırdığını bilmesek de. Keşke hiçbir zaman hür iradeye sahip olmasaydık!"

"Ha, ilk günahı diyorsunuz!"

"Evet."

"Ben buna inanmıyorum."

Önümde duruyor.

"O halde Tanrı'ya da inanmıyorsunuz."

"Doğru. Ben Tanrı'ya inanmıyorum."

"Dinleyin," diye birden sessizliği bozuyorum, çünkü artık konuşmam gerek, "ben tarih dersi veriyorum ve biliyorum ki İsa'nın doğumundan önce de bir dünya vardı, antik dünya, Hellas, ilk günahın olmadığı bir dünya..."

"Bana öyle geliyor ki yanılıyorsunuz," diye sözümü kesiyor ve kitaplığına gidiyor. Bir kitabın sayfalarını karıştırıyor. "Tarih dersi verdiğinize göre, ilk Yunan filozofun kim olduğunu size söylememe gerek yok, en yaşlı olanı diyorum."

"Miletoslu Thales."

"Evet. Ama şekli şemali efsane içinde saklı, hakkında kesin bilgiye sahip değiliz. Yunan felsefesinin bildiğimiz ilk yazılı belgesi Anaksimandros'a aittir, o da Miletos şehrinden, milattan önce 601'de doğmuş ve 547'de ölmüş. Sadece tek bir cümleden ibaret."

Hava kararmaya başladığından, pencerenin önüne geçip okuyor:

"Şeylerin, yazgıları gereği, onları vücuda getiren her neyse onda yok olup gitmeleri gerekir; zira zamanın düzenine göre, varoluşlarının kefaretini ödemek ve cezalarını çekmek zorundadırlar."

Romalı Yüzbaşı

Dört gündür kamptayız. Çavuş dün çocuklara tüfeğin mekanizmasını, nasıl bakım yapılıp temizlendiğini anlattı. Bugün tüm gün temizlik yapıp, yarın ateş edecekler. Tahta askerler şimdiden onlar tarafından vurulmayı bekliyor.

Çocuklar kendilerini gayet rahat hissediyor, çavuş pek öyle değil. Şu geçen dört gün içinde on sene yaşlandı. Bir dört gün sonra olduğundan daha da yaşlı gösterecek. Ayrıca bileğini burkmuş ve büyük ihtimalle bir tendonu esnetmiş, çünkü topallıyor.

Ama acı çektiğini belli etmiyor. Daha dün akşam yatmadan önce bana aslında yeniden bovlinge gitmek, kâğıt oynamak, doğru düzgün bir yatakta uyumak, etine dolgun bir kadın garsonu arkadan çimdiklemek, yani kısacası, evde olmak istediğini anlattı. Sonra da uykuya dalıp horlamaya başladı.

Rüyasında general olduğunu ve bir muharebeyi kazandığını görmüş. İmparator bütün madalyalarını çıkarıp onun göğsüne takmış. Ve sırtına. İmparatoriçe de onun ayaklarını öpmüş.

"Bu ne anlama geliyor?" diye sabahın köründe bana sordu.

"Muhtemelen boş hayallerin rüyasıdır," dedim. Hayatında bir kere bile olsun bir imparatoriçenin onun ayağını öpmesini arzulamadığını söyledi. "Bir ara karıma yazıp anlatayım," dedi düşünceli bir halde, "onun rüya tabirleri kitabı var. Baksın bakalım general, imparator, madalya, muharebe, göğüs ve sırt ne anlama geliyor."

Çadırımızın önünde mektubunu yazarken, heyecanla bir çocuk çıkageldi, bu L idi.

"Ne var?"

"Soyuldum!"

"Soyuldun mu?"

"Makinemi çaldılar, öğretmenim, fotoğraf makinemi!"

Kendinden geçmiş bir haldeydi.

Çavuş bana döndü. Ne yapalım? der gibi baktı. "Çocuklar toplansın," dedim, çünkü benim de aklıma daha iyi bir fikir gelmedi. Çavuş memnuniyetle başını salladı, topallayarak bayrağın dalgalandığı boş alana doğru ilerlerken yaşlı bir geyik gibi kükredi: "Alay, toplanın!"

L'ye döndüm:

"Şüphelendiğin biri var mı?"

"Hayır."

Alay sıraya geçmişti. Sorguya çektim onları, hiçbiri bir şey diyemedi. Çavuşla birlikte L'nin yattığı çadıra gittim. Uyku tulumu girişin hemen solundaydı.

Bir şey bulamadık.

"Bence mümkünatı yok," dedim çavuşa, "çocuklardan biri hırsız olamaz, yoksa sene içinde de hırsızlık olayları olurdu. Daha çok dikilen nöbetçilerin görevlerini tam olarak yerine getirmediğini, böylelikle hırsız çetesinin içeriye sızabildiğini düşünüyorum." Çavuş bana hak verdi, geceleyin nöbetçileri kontrol etmeye karar verdik. Ama nasıl?

Kamptan yaklaşık yüz metre uzaklıkta bir samanlık vardı. Orada geceleyip, nöbetçileri oradan kontrol etmek istiyorduk. Çavuş saat dokuzdan bire kadar, ben de saat birden altıya kadar.

Akşam yemeğinden sonra gizlice kamptan çıktık. Oğlanlardan hiçbiri bizi fark etmedi. Samanın içinde rahat bir yer yaptım kendime...

Gece saat birde çavuş beni uyandırdı.

"Şimdilik her şey yolunda," diye bildirdi. Samanın içinden tırmanarak çıkıp kulübenin gölgesinde konumlandım. Gölgesinde mi?

Evet, çünkü bu bir dolunay gecesi.

Muhteşem bir gece.

Kamp görünüyor, nöbetçileri seçebiliyorum. Şimdi nöbet değişimi var.

Duruyorlar veya birkaç adım sağa sola yürüyorlar.

Doğu, batı, kuzey, güney – her yönde biri. Fotoğraf makinelerini gözetiyorlar.

Ve ben böyle otururken rahibin ve annemle babamın evlerinin duvarlarında asılı olan tablo düşüyor aklıma.

Saatler geçiyor.

Ben tarih ve coğrafya dersi veriyorum.

Dünyanın şeklini anlatmak ve onun tarihini yorumlamak zorundayım.

Dünya şimdilik hâlâ yuvarlak, ama tarihi artık dört köşeli.

Şimdi burada oturmuşum, sigara da içemiyorum, çünkü nöbetçileri gözetliyorum.

Doğrudur: Mesleğim artık beni mutlu etmiyor. Neden şu tablo yeniden aklıma düştü ki?

Çarmıha gerilmiş olandan dolayı mı? Hayır.

Annesinden dolayı mı – hayır. Birden anlıyorum: Miğfer ve zırhlı olan savaşçı yüzünden, Romalı Yüzbaşı yüzünden.

Onunla olan mesele nedir ki?

Bir Yahudinin idamını yönetti. Ve Yahudi öldüğünde şöyle dedi: "Gerçekten, hiçbir insan böyle ölmez!"

Demek ki Tanrı'yı tanıdı.

Ama ne yaptı? Bundan nasıl bir sonuç çıkardı? Çarmıhın altında sakince durdu.

Geceyi bir şimşek yardı, tapınaktaki perde yırtıldı, yer sarsıldı... o olduğu yerde durdu.

Yeni Tanrı'yı çarmıhta ölürken tanıdı ve biliyordu ki artık dünyası ölüme mahkûm edilmişti. Yani?

Bir savaşta mı öldü? Bir hiç uğruna öldüğünü biliyor muydu?

Mesleği onu hâlâ mutlu ediyor muydu?

Yoksa acaba yaşlandı mı? Emekli mi edildi? Roma'da mı yaşadı, yoksa daha ucuz olan sınır bölgesinde mi?

Belki orada küçük bir evi vardı. İçinde bahçe cücesi olan. Ve sabah aşçı kadın ona sınır ötesinde yine yeni barbarların

ortaya çıktığını anlatırdı. Binbaşı'nın Lucia'sı kendi gözleriyle görmüş.

Yeni barbarlar, yeni uluslar.

Silahlanıyorlar, silahlanıyorlar. Bekliyorlar.

Ve Romalı Yüzbaşı barbarların her şeyi yerle bir edeceğini biliyordu. Ama bu ona dokunmuyordu. Onun için her şey çoktan yerle bir olmuştu.

Emekli olarak sakince yaşadı, her şeyin farkındaydı.

Büyük Roma İmparatorluğu.

Pislik

Ay şimdi çadırların tam üzerinde asılı duruyor.

Saat iki civarı olmalı. Düşünüyorum da şu an kafeler hâlâ dolu olmalı.

Julius Caesar acaba şimdi ne yapıyordur?

Kurukafasının ışığını, şeytan onu almaya gelene kadar yakıp söndürecektir!

Garip: Şeytana inanıyorum fakat sevgili Tanrı'ya değil.

Gerçekten mi?

Bilmiyorum. Hayır, biliyorum! Ona inanmak istemiyorum! Hayır, istemiyorum!

Bu benim özgür iradem.

Ve bana kalan yegâne özgürlüğüm: İstediğim gibi inanmak veya inanmamak.

Ama tabii resmi olarak -mış gibi yaparak.

Duruma göre: Birine evet, birine hayır.

Rahip ne demişti?

"Bir rahibin mesleği, insanları ölüme hazırlamaktan ibarettir, çünkü insan ölümden korkmadığı zaman, hayat onun için kolaylaşır."

Ama bu karnını doyurmaz.

"Bizi bu sefillik ve tezatlardan oluşan hayattan," demişti rahip "ancak Tanrı'nın lütfu ve ilahi vahye olan inanç kurtarır."

Bahaneler! "Cezalandırılıyoruz ve ne için olduğunu bilmiyoruz."

İktidardakilere sor!

Daha başka ne demişti rahip?

"Dünyadaki en korkunç şey Tanrıdır."

Doğru!..

Kalbimden geçen düşünceler çok sevimliydi. Kafadan geliyor, duygu kılığına giriyor, dans ediyor ama neredeyse birbirlerine dokunmuyorlardı.

Asil bir balo. Seçkin çevreler. Cemiyet!

Çiftler ay ışığında dönüyordu.

Korkaklık erdemle, yalan adaletle, perişanlık güçle, sinsilik cesaretle.

Sadece mantık onlarla dans etmiyordu.

Sarhoş olmuştu; dibe vuruyor, sürekli hıçkırıklara boğuluyordu: "Aptalım ben, aptalım ben!"

İçinde ne varsa kusup çıkarıyordu.

Ama üstünden dans ederek geçiliyordu.

Balo müziğini dinliyorum.

Sevilen bir ezgi çalınıyor: "Pisliğin içindeki birey."

Dile, ırka, milliyete ayrılmış yan yana duruyor yığınlar, kim daha büyük diye birbirlerini süzüyorlar. Her birinin burnunu kapattıracak kadar leş gibi kokuyorlar.

Hepsi pislik! Her şey pislik!

Bununla gübreleyin!

Toprağı gübreleyin ki bir şeyler büyüsün!

Çiçek değil, aksine ekmek!

Ama birbirinize tapmayın!

Yemiş olduğunuz pisliğe tapmayın!

Z ve N

Az kalsın görevimi unutuyordum: Bir samanlığın önünde oturmak, sigara içememek ve nöbetçileri kontrol etmek.

Aşağıya bakıyorum: Orada nöbet tutuyorlar.

Doğu ve batı, kuzey ve güney.

Her şey yolunda.

Ama dur! Sanki orada bir şeyler oluyor...

Ne acaba?

Kuzeyde.

Nöbetçi biriyle konuşuyor sanki. Nöbetçi kim ki?

Z imiş.

Acaba kiminle konuşuyor?

Yoksa bu sadece bir çam ağacının gölgesi mi?

Hayır, gölge değil, bu bir insan silueti.

Şimdi ay üzerlerine parlıyor: Bir erkek çocuk. Yabancı bir erkek çocuk.

Ne oluyor orada?

Yabancı ona bir şey veriyor gibi, sonra ortadan kayboluyor.

Z kısa bir süre yerinden kıpırdamıyor, tamamen hareketsiz duruyor öyle.

Etrafı mı dinliyor?

Dikkatlice etrafına bakınıyor ve sonra cebinden bir mektup çıkarıyor.

Hım, demek eline bir mektup geçti!

Onu hızlıca açıp ay ışığında okuyor.

Z'ye kim yazıyor?..

Sabah oluyor, çavuş şüpheli bir şeyi fark edip etmediğimi soruyor. Bir şey fark etmediğimi ve nöbetçilerin de görevlerini yerine getirdiklerini söylüyorum.

Mektup hakkında susuyorum, çünkü bu mektubun çalınan fotoğraf makinesiyle bir bağlantısı var mı henüz bilmiyorum. Önce bunu çözmeliyim ve kanıtlanmadan da Z'yi zan altında bırakmak istemiyorum.

Mektup bir okunabilseydi!

Kampa girdiğimizde oğlanlar bizi şaşkınlıkla karşılıyor. Kampı hangi ara terk etmişiz? "Gecenin bir yarısı," diye yalan söylüyor çavuş, "hem de elimizi kolumuzu sallaya sallaya, ama nöbetçilerden hiçbiri bizi görmedi, daha dikkatli olmalısınız, çünkü böyle berbat bir nöbetle bütün kampı alıp götürürler, tüfekleri, bayrağı ve burada olma nedenimiz olan her şeyi!"

Sonra alayını sıraya geçirtip şüpheli bir şey görüp görmediklerini soruyor.

Kimse bir şey demiyor.

Z'yi izliyorum.

Hareketsiz duruyor.

Mektupta ne yazıyor acaba?

Şu an cebinde, ama ben onu okuyacağım, okumalıyım.

Ona doğrudan sorsam mı?

Bunun bir faydası olmaz. Olduğu gibi inkâr eder, sonra da mektubu yırtıp yakardı, ben de hiç okuyamazdım. Belki de çoktan yok etmiştir. Peki o yabancı oğlan kimdi? Gecenin ikisinde ortaya çıkan bir oğlan, köyden bir saat mesafelik uzaklıkta. Yoksa yaşlı kör kadının yanında, çiftlikte mi kalıyor? Öyle olsa bile, o kişinin hırsız çetesine mensup olması gerektiğini gitgide anlıyorum. Yabani otlara mensup. Peki Z de mi yabani ot? Bir suçlu mu?

Mektubu okumalıyım, mecburum, mecburum! Mektup gitgide saplantı olmaya başlıyor bende.

Gümm!

Bugün ilk defa ateş ediyorlar.

Gümm! Gümm! – Öğleden sonra R yanıma geliyor.

Bir ricası var.

"Öğretmenim," diyor, "lütfen, başka bir çadırda kalmak istiyorum. Yanlarında kaldığım iki kişi sürekli kavga ediyor, uyumak neredeyse imkânsız!"

"O iki kişi kim ki?"

"N ve Z."

"Z mi?"

"Evet. Ama sürekli N başlatıyor!"

"İkisini de bana bir gönder!"

O gidiyor ve N geliyor.

"Neden sürekli Z ile kavga ediyorsun?"

"Çünkü beni uyutmuyor. Sürekli uyandırıyor. Çoğu kez gecenin yarısı mumu yakıyor."

"Neden?"

"Kendi saçmalıklarını yazdığı için."

"Yazıyor mu?"

"Evet."

"Ne yazıyor peki? Mektup mu?"

"Hayır. Günlük tutuyor."

"Günlük mü?"

"Evet. Salağın teki."

"Bu yüzden hemen salak olunmaz."

Yıkıcı bir bakış çarpıyor bana.

"Günlük tutmak, insanın kendi benliğinin tipik biçimde abartılmasının tipik dışavurumudur," diyor.

"Doğru olabilir," diye dikkatlice cevap veriyorum, çünkü bu saçmalığı radyonun önceden yayınlayıp yayınlamamış olduğunu o an hatırlamıyorum.

"Z yanında bir kutu getirdi, günlüğünü içine koyup kilitliyor."

"Z'yi bana bir gönder!"

N gidiyor, Z geliyor.

"Neden N ile sürekli kavga ediyorsun?"

"Çünkü o bir pleb."

Duraksayıp zengin plebleri düşünüyorum.

"Evet," diyor Z, "çünkü insanın kendisi hakkında düşünmesini kaldıramıyor. O zaman deliriyor. Çünkü ben günlük tutuyorum ve bunu bir kutuda saklıyorum. Geçen

gün kutuyu kırmak istedi, onun için artık hep saklıyorum. Gündüzleri uyku tulumunun içinde, geceleri de elimde tutuyorum.

Ona bakıyorum.

Yavaşça soruyorum: "Nöbet tuttuğun zaman günlüğün nerede duruyor?"

Yüzünde tek bir kıpırdama yok.

"Yine uyku tulumunda," diye cevap veriyor.

"Ve bu defterin içine başına gelen her şeyi yazıyor musun?"

"Evet."

"Duyduğunu, gördüğünü? Her şeyi?"

Kızarıyor.

"Evet," diyor usulca.

Mektubu kimin yazdığını ve içinde ne olduğunu şimdi mi sorsam? Hayır. Çünkü günlüğü okuyacağımı biliyorum artık.

Gidiyor, ben de arkasından bakıyorum.

Çocuk kendisi hakkında düşünüyormuş, öyle dedi.

Düşüncelerini okuyacağım. Z'nin günlüğünü.

Adam ile Eva

Saat dördü biraz geçmişti ki alay yeniden yürüyüşe çıktı. Bu sefer "mutfak personeli" de onlarla gitmek zorundaydı, çünkü çavuş çocukların hepsine insanın kendini toprağa nasıl gömdüğünü ve toprağın nerede siper ve sığınak için uygun olduğunu anlatmak istiyordu. Topallamaya başladığından beri anlatmayı yeğliyor.

Böylelikle kampta kimse kalmadı, ben hariç. Alay ormanda kaybolur kaybolmaz Z'nin N ve R ile yattığı çadıra girdim. Çadırda üç uyku tulumu vardı. Soldakinin üstünde bir mektup vardı. Hayır, bu o değildi. "Bay Otto N" diye yazıyordu zarfın üzerinde. "Gönderen: Bayan Elisabeth N"

– aha, fırıncı ustasının hanımı! Dayanamadım, acaba sevgili anne oğluşuna ne yazmıştı?

Şöyle yazmış: "Sevgili Otto'm, kartpostalın için teşekkür ederim. Kendini iyi hissetmen beni ve babanı sevindirdi. Böyle devam et, çoraplarına da dikkat et ki bir daha karıştırılmasın! Demek iki gün sonra ateş edeceksiniz? Tanrım, zaman nasıl da geçiyor! Baban diyor ki, ilk atışında onu düşünecekmişsin, çünkü bölüğün en iyi nişancısı oymuş. İnanabiliyor musun, Mandi dün öldü. Önceki gün kafesinde gayet canlı etrafta zıplıyor, bizi cıvıltısıyla mutlu ediyordu. Bugün de gitmiş. Bilmiyorum, bir kanarya hastalığı salgını var. Zavallı bacaklarını şöyle uzatmıştı, ocak ateşinde yaktım onu. Dün leziz bir yabanmersini soslu geyik kızartması yedik. Seni düşündük. Yeterince yiyeceğin var mı? Babanın selamı var, öğretmenin yine zenciler hakkında ileri geri konuşuyor mu ona malumat vermeye devam edecekmişsin. İşin peşini bırakma! Baban onun boynunu kırar! Seni selamlıyor ve öpüyorum sevgili Otto'm, seni seven annen."

Yandaki uyku tulumunda saklanmış bir şey yoktu. Demek burada R yatıyordu. O halde kutu üçüncü tulumun içinde olmalıydı. Öyleydi de.

Basit bir kilidi olan mavi teneke bir kutuydu.

Kilitliydi. Kilidi bir telle açmaya çalıştım.

Kolayca açıldı.

Kutunun içinde mektuplar, kartpostallar ve yeşil ciltli bir defter vardı... yaldızlı harflerle "Günlüğüm" yazıyordu üstünde.

Açtım.

"Noel için, annenden."

Z'nin annesi kimdi? Bence dul kalmış bir memur karısı veya ona benzer bir şey.

Ardından ilk yazılar geliyordu, Noel ağacı hakkında bir şeyler... sayfaları çevirmeye devam ettim, paskalya çoktan geride kaldı. Önce her gün yazmış, sonra gün aşırı, derken üç, beş, altı günde bir ve işte, mektup burada!

Bu o mektup! Buruş buruş bir zarf, üzerinde ne bir yazı ne bir pul!

Çabuk! Acaba içinde ne yazıyor?!

"Bugün gelemiyorum, yarın saat ikide geleceğim – Eva."

Hepsi bu kadardı.

Eva da kim?

Adam'ın kim olduğunu biliyorum.*

Adam Z'ydi.

Ve günlüğü okuyorum:

"Çarşamba.

Dün kampa geldik. Hepimiz çok mutluyuz. Akşam oldu, dün yazmaya fırsatım olmadı, çünkü hepimiz çadır kurmaktan çok yorulmuştuk. Bayrağımız da var. Çavuş yaşlı ahmağın teki, alay ederek güldüğümüzü bile anlamıyor. Ondan daha hızlı koşuyoruz. Tanrı'ya çok şükür, öğretmeni neredeyse hiç görmüyoruz. Bizimle ilgilenmiyor zaten. Suratsız suratsız ortalıkta dolanıyor. N de ahmağın teki. İkidir mumu söndürmem için bağırıyor, ama yapmıyorum, yoksa günlük yazmaya hiç fırsatım olmaz ve ben ömürlük bir hatıram olsun istiyorum. Bugün öğleden sonra uzunca bir yürüyüşe çıktık, ta dağlara kadar. Oraya giderken yolda içlerinde mağaraların bulunduğu kayalıkların yanından geçtik. Çavuş birden emir verdi, çalılıkların arasında avcı hattında ilerleyerek bir dağ sırtında, ağır makineli tüfeklerle, saklı, işaretlenmiş bir düşmana karşı harekete geçecekmişiz. Etrafa dağıldık, birbirimizden epey

---

* Adam ve Eva, Adem ile Havva'ya gönderme. (ç.n.)

uzağa, ama çalılık gitgide sıklaştı ve birden sağımda solumda kimseleri görmez oldum. Yolumu kaybetmiş, diğerlerinden ayrı düşmüştüm. Bir anda yine mağaralı bir kayalığın önünde buldum kendimi, sanırım daireler çizerek yürümüştüm. Birden karşıma bir kız çıktı. Kumraldı, pembe bir bluz giymişti ve ben onun nereden, hatta neden ortaya çıktığına şaşırmıştım. Kim olduğumu sordu bana. Söyledim. Yanında iki oğlan daha vardı, ikisi de yalınayaktı ve üzerlerinde yırtık pırtık giysiler vardı. Birinin elinde bir somun ekmek, diğerinin elinde bir vazo vardı. Bana düşmanca bakıyorlardı. Kız onlara eve gitmelerini, bana sadece çalılıklardan nasıl çıkacağını göstereceğini söyledi. Buna çok sevindim ve kız bana eşlik etti. Nerede oturduğunu sordum, o da kayalığın arkasında dedi. Ama bendeki askeri haritaya göre o tarafta ve bu bölgede herhangi bir yerde hiç ev yok, dedim. Harita yanlış, dedi kız. Böylece çalılıkların sınırına geldik ve ben epeyce uzakta çadır kampımızı görebiliyordum. Kız orada durdu ve artık geri dönmesi gerektiğini, onu gördüğümü dünyada hiç kimseye söylemezsem bana bir öpücük vereceğini söyledi. Neden? diye sordum. İstemediğim için, dedi. Tamam, dedim ben de, o da yanağımdan öptü. Bu sayılmaz, dedim, bir öpücük sadece dudaktan olunca sayılır. Beni dudaktan öptü. Bunu yaparken dilini ağzıma soktu. Domuz musun, dilinle ne yapıyorsun, diye sordum. O zaman güldü ve bana tekrar öyle bir öpücük verdi. Onu iterek kendimden uzaklaştırdım. O da yerden bir taş alıp bana doğru fırlattı. Kafama gelseydi, şimdiye gitmiştim. Söyledim ona. Bunun umurunda olmadığını söyledi. O zaman seni asarlardı, dedim. Zaten öyle olacak, dedi. Birden korktum. Ona yaklaşmamı söyledi. Korkakça davranmak istemediğimden gittim. Birden beni yakaladı ve bir daha dilini zorla ağzıma soktu. O zaman sinirlendim, elime bir dal geçirdim

ve ona vurdum. Sırtına ve omzuna vurdum, ama kafasına değil. Ses çıkarmadı ve yere yığıldı. Orada öylece yatıyordu. Çok korktum, belki de ölmüştür diye düşündüm. Ona yaklaştım ve elimdeki dalla dokundum. Kıpırdamıyordu. Eğer öldüyse, onu burada öylece bırakır ve hiçbir şey olmamış gibi yaparım, diye düşündüm. Tam gidiyordum ki onun sadece rol yaptığını fark ettim. Arkamdan göz kırpmıştı. Hemen geri döndüm. Evet, ölmemişti. Çünkü ben çok ölü gördüm, onlar çok farklı görünüyor. Yedi yaşımdayken bir ölü polis ve dört ölü işçi gördüm, çünkü grev vardı. Bekle sen, diye düşündüm, beni sadece korkutmak istiyorsun, ama ayağa kalkmak üzeresin... dikkatlice eteğinin ucundan tuttum ve birden havaya kaldırdım. Altında iç çamaşırı yoktu. Ama hâlâ kıpırdamıyordu ve ben bir garip olmaya başladım. Ama birden ayağa fırladı ve beni delice kendisiyle yere çekti. Bunun ne anlama geldiğini biliyorum zaten. Seviştik. Hemen yanımızda kocaman bir karınca yuvası vardı. Ondan sonra onu gördüğümü kimseye söylemeyeceğime söz verdim. Koşarak gitti ve adını sormayı tamamen unuttum.

Perşembe.

Hırsız çetesi yüzünden nöbetçiler yerleştirdik. N yine mumu söndürmem için bağırıyor. Bir daha bağırırsa ona bir tane indireceğim. Şimdi bir tane indirdim. Karşılık vermedi. Salak R bağırıp durdu, sanki o yedi dayağı, korkak! Sadece kızla bir şey kararlaştırmadık diye canım sıkılıyor. Onu yeniden görmek ve onunla konuşmak isterdim. Bu öğleden önce, çavuş her 'Kalk! Yat!' diye komut verdiğinde, onu altımda hissettim. Sürekli onu düşünüyorum. Yalnız dilini sevmiyorum. Ama onun dediğine göre bu bir alışma meselesiymiş. Araba kullanırken hızlı sürüş gibi. Aşk nasıl bir duyguymuş böyle! Galiba uç-

mak gibi bir şey. Ama bence uçmak daha güzeldir. Bilmiyorum, şimdi yanımda yatıyor olmasını isterdim. Keşke burada olsaydı, o kadar yalnızım ki. İsterse dilini ağzıma sokabilir.

Cuma.

Sonraki gün ateş edeceğiz, sonunda! Bu öğleden sonra N ile boğuştum, elimde kalacak. R de nasibini aldı, aptal ne diye araya giriyorsa! Ama bunların hiçbiri artık beni ilgilendirmiyor, sadece sürekli onu düşünüyorum ve bugün daha da fazla. Çünkü bu gece geldi. Aniden, ben nöbetteyken. Önce korktum, sonra acayip sevindim ve korktuğum için utandım. Fark etmedi, Tanrı'ya çok şükür! O kadar güzel parfüm kokuyordu ki. Nereden aldığını sordum? Köydeki eczaneden, dedi. Bu pahalıya patlamış olmalı, dedim. Ah hayır, dedi, bir şey tutmadı. Sonra bana tekrar sarıldı ve birlikteydik. Bunu yaparken bana ne yapıyoruz şimdi, diye sordu. Sevişiyoruz, dedim. Bundan sonra daha çok sevişir miyiz, diye sordu. Evet, dedim, daha çok. Kötü bir kız değil miymiş ki? Hayır, öyle bir şeyi nasıl söyleyebilir? Hani geceleri benimle takıldığı için. Hiçbir kız azize değildir, dedim. Birden yanağında bir damla yaş gördüm, ay ışığı yüzüne vuruyordu. Neden ağlıyorsun? Her şey öyle karanlık olduğu için, diye cevap verdi. Karanlık olan ne? Sonra bana sordu, yitik bir ruh olsa da onu yine de sever miymişim? O nedir? Anlatmaya başladı, annesi babası yokmuş, on iki yaşında besleme olmuş, ama evin beyi ona göz koymuş, hep peşindeymiş, kız direnmiş, sonra da bir keresinde kaçabilmek için para çalmış, çünkü evin hanımı onu sürekli evin beyi yüzünden tokatlıyormuş, o zaman onu bir ıslahevine koymuşlar, ama oradan kaçmış, şimdi de bir mağarada yaşıyormuş ve önüne çıkan her şeyi çalıyormuş. Köyden dört oğlan da artık oyuncak bebek boyamak istemediklerinden

ona katılmış, o ama yaşça en büyüğü ve çete başıymış. Ama öyle biri olduğunu kimseye söylememeliymişim, yoksa onu yeniden ıslahevine sokarlarmış. Ona öyle acıdım ki ve birden benim de bir ruhum olduğunu hissettim. Ve bunu ona söyledim, o da bana dedi ki, evet, ben de şimdi bir ruhum olduğunu hissediyorum. Fakat onu yanlış anlamamalıymışım eğer şimdi o benim yanımdayken kampta bir şeyler çalınırsa. Dedim ki, ben onu hiçbir zaman yanlış anlamam, yalnız benden bir şey çalmamalı, çünkü biz artık birbirimize aitiz. Ondan sonra ayrılmamız gerekti, çünkü az sonra nöbeti devredecektim. Yarın yine buluşacağız. Artık ismini de biliyorum. Eva.

Cumartesi.

Bugün büyük yaygara vardı, çünkü G'nin fotoğraf makinesi çalınmış. Ziyanı yok! Babasının üç fabrikası var ve zavallı Eva ise mağarada yaşamak zorunda. Kış geldiğinde ne yapacak? N yine ışık yüzünden bağırıyor. Gebertesim geliyor.

O gelene kadar geceyi zor ediyorum. Onunla bir çadırda yaşamak istiyorum, ama kampsız, yapayalnız! Sadece onunla! Kamptan artık keyif almıyorum. Her şey boş.

Ah Eva, senin için hep burada olacağım! Bir daha bir ıslahevine girmeyeceksin, hiçbirine, sana yemin ederim! Seni hep koruyacağım! N bağırıyor, yarın kutumu paramparça edecekmiş, hele bir cesaret etsin! Çünkü burada kimseyi ilgilendirmeyen en derin sırlarım saklı. Kutuma kim dokunursa ölür!"

Hüküm Giymiş

"Kutuma kim dokunursa ölür!"

Cümleyi iki kere okuyup gülümsüyorum.

Çocuk işi!

Okuduklarım hakkında düşünmek istiyorum ama fırsatım olmuyor. Orman kenarından trompet sesi geliyor, acele etmem gerekiyor, alay yaklaşıyor. Hızlıca günlüğü kutunun içine koyup kilitlemek istiyorum. Teli sağa sola çeviriyorum. Nafile! Tekrar kilitlenmiyor, kilidi bozdum... ne yapsam?

Oğlanlar birazdan burada olacaklar. Açık kutuyu uyku tulumunun içine saklayıp çadırdan çıkıyorum. Başka bir çarem yoktu. Alay da geliyor işte.

Dördüncü sırada Z yürüyor.

Demek artık bir kız arkadaşın var, adı da Eva. Ve sevgilinin hırsızlık yaptığını da biliyorsun. Ama yine de onu her zaman koruyacağına yemin ediyorsun.

Yeniden gülümsüyorum. Çocukluk, acınası çocukluk!

Alay şimdi durup dağılıyor.

Artık senin en derin sırlarını biliyorum, diye düşünüyorum ve birden gülümseyemiyorum. Çünkü savcıyı görüyorum. Dosyalarını karıştırıyor. Suçlama, hırsızlık ile yardım ve yataklık. Sadece Eva değil, Adam da hesap vermek zorunda. Aslında Z hemen gözaltına alınmalı.

Çavuşa söylemek ve jandarmaya haber vermek istiyorum. Yoksa önce Z ile yalnız mı konuşsam?

Şimdi tencerelerin orada durmuş, yemekte ne var diye soruyor. Okuldan atılacak ve kız ıslahevine geri dönecek.

İkisi de hapsedilecek.

Adieu gelecek, sevgili Z!

Senden daha büyük beyler aşka takılıp sendelediler, doğa gereği olan aşka, yani aynı şekilde Tanrı isteği olana. Ve yeniden rahibi duyuyorum: "Tanrı dünyadaki en korkunç

şeydir." Çok fena bir gürültü, bir bağırış çağırış, patırtı duyuyorum. Herkes bir çadıra doğru koşturuyor.

Bu kutulu olan çadır. Z ve N boğuşuyorlar, onları ayırmak neredeyse imkânsız.

N kırmızı, ağzından kan geliyor.

Z ise bembeyaz.

"N, Z'nin kutusunu kırıp açmış!" diye bana doğru sesleniyor çavuş.

"Hayır!" diye bağırıyor N. "Ben yapmadım, ben değildim!"

"Ya kim?!" diye bağırıyor Z. "Öğretmenim siz söyleyin, başka kim yapmış olabilir ki?!"

"Yalan, yalan!"

"O kırdı, başka da kimse değil! Zaten beni bununla tehdit etmişti, onu paramparça edeceğini söylemişti!"

"Ama ben yapmadım!"

"Susun!" diye birden bağırıyor çavuş.

Sessizlik oluyor.

Z gözünü N'den ayırmıyor.

Kutusuna kim dokunursa ölür, diye birden aklımdan geçiyor. İstemsizce yukarı bakıyorum.

Ama gökyüzü sakin.

Z'nin N'yi öldürebileceğini hissediyorum.

N de bunu hissediyor gibi. Çekinerek bana dönüyor.

"Öğretmenim, başka bir çadırda kalmak istiyorum."

"Peki."

"Gerçekten okumadım günlüğünü. Öğretmenim, bana yardım edin!"

"Sana yardım edeceğim."

Şimdi Z bana bakıyor. Sen yardımcı olamazsın, diyor bakışları.

Biliyorum, N'ye hüküm giydirdim.

Ama ben sadece Z'nin hırsızlarla beraber takılıp takılmadığını bilmek istemiştim ve onu öyle kolayca, basitçe töhmet altında bırakmak istemedim, onun için kutuyu kırdım.

Günlüğü okuyanın ben olduğumu neden söylemiyorum ki?

Hayır, şimdi değil! Herkesin içinde olmaz! Ama söyleyeceğim. Kesin! Sadece herkesin içinde olmaz, utanıyorum! Yalnızken ona söyleyeceğim. Erkek erkeğe! Ve kızla da konuşmak istiyorum, bu gece, onunla buluştuğunda. Kıza diyeceğim ki bir daha ortalıkta görünmesin ve şu aptal Z'nin de sağlam şekilde aklını başına getireceğim... bu kadar yeter! Nokta!

Suç, yırtıcı kuş gibi üzerimizde daire çiziyor. Bizi aniden yakalıyor.

Ama ben N'yi beraat ettireceğim.

Zaten yapan o değil ki.

Ve Z'yi affedeceğim. Kızı da. Kendimi suçsuz yere yargılatmayacağım! Evet, Tanrı korkunç, ama onun oyununu bozacağım. Kendi özgür irademle.

Büyük bir oyun bozmaca.

Hepimizi kurtaracağım.

Ben böyle düşüncelere dalmışken birinin bana baktığını hissediyorum.

Bakan kişi T.

Açık renk yuvarlak iki göz bana bakıyor. Işıltısız, parıltısız.

Balık! diye içimden geçiriyorum irkilerek.

Hâlâ bana bakıyor, tıpkı küçük W'nin cenaze töreninde olduğu gibi.

Hafifçe gülümsüyor, üstün ve alaycı. Garip bir biçimde donuk.

Kutuyu kıranın ben olduğumu biliyor mu?

Aydaki Adam

Gün bitmek bilmedi. Sonunda güneş battı. Akşam oldu ve ben geceyi bekledim. Gece oldu ve ben kamptan gizlice çıktım. Çavuş çoktan horlamaya başlamıştı, kimse beni görmedi. Dolunay hâlâ kampın üzerindeydi ama batıdan bulutlar karanlık parçalar halinde geçip gidiyordu. Mütemadiyen ortalık zifiri karanlığa bürünüyor ve gümüş ışığın yeniden görünmesi her seferinde daha da uzun sürüyordu.

Şurada, ormanın neredeyse çadırlara dokunduğu yerde nöbet tutacak Z. Orada işte bir ağacın arkasında oturuyordum. Nöbetçiyi tam görebiliyordum.

Bu G'ydi.

Bir aşağı bir yukarı yürüyordu.

Yukarıda bulutlar hızla uçuyordu, aşağıda her şey uyuyordu sanki.

Yukarıda bir fırtına kopuyor, aşağıda yaprak kımıldamıyordu.

Sadece arada sırada bir dal çatırdıyordu.

Sonra G durdu ve gözlerini ormana dikti.

Gözlerinin içine bakıyordum ama o beni göremiyordu.

Korkuyor mu?

Ormanda sürekli hareket olur, hele geceleri.

Zaman akıp geçti.

Şimdi Z geliyor.

G'ye selam veriyor, o da gidiyor.

Z yalnız kalıyor.

Dikkatlice etrafını süzüyor, sonra aya doğru bakıyor.

Ayda bir adam var diye hatırlıyorum birden, hilalin üstünde oturur, piposunu içer ve hiçbir şeyle ilgilenmez. Sadece bazen tepeden üstümüze tükürür. Belki de haklıdır.

Vardır bir bildiği.

En sonunda, saat iki buçuk gibi kız ortaya çıkıyor, hem de öyle sessiz ki ancak oğlanın yanında durduğunda onu fark ettim. Nereden gelmişti?

Oradaydı işte.

Şimdi kız oğlana sarılıyor, oğlan da kıza.

Öpüşüyorlar.

Kızın sırtı bana dönük ve ben oğlanı göremiyorum. Kız oğlandan büyük olmalı...

Şimdi yanlarına gidip ikisiyle konuşacağım. Yavaşça ayağa kalkıyorum, beni duymasınlar diye. Yoksa kız kaçıp gider.

Onunla da konuşmak istiyorum ya.

Hâlâ öpüşüyorlar.

Onlar yabani ot ve yok edilmeleri gerek, diye birden aklımdan geçiyor.

Kör, yaşlı bir kadın görüyorum, ayağı takılıp düşen.

Ve sürekli o kızın, uzanıp çalıların üstünden baktığı anı düşünmeden edemiyorum.

Güzel bir sırtı olmalı.

Gözlerini görmek istiyorum...

Bir bulut geliyor ve her yer karanlığa bürünüyor.

Pek büyük değil, yani bulut, çünkü gümüş kenarları var. Ay yeniden parlamaya başladığı gibi oraya gideceğim. Ay yeniden parlamaya başlıyor.

Kız çıplak.

Oğlan onun önünde diz çökmüş.

Kız bembeyaz.

Bekliyorum.

Kız gitgide daha çok hoşuma gidiyor.

Git hadi! Kutuyu kırdığını söyle! N'nin değil de senin! Git oraya, git!

Gitmiyorum.

Oğlan bir ağaç gövdesinde oturmuş kız da onun dizlerinin üstünde oturuyor.

Muhteşem bacakları var.

Git hadi!

Ya tamam, hemen...

Ve yeni bulutlar geliyor, daha kara, daha büyük. Gümüş kenarları yok ve dünyayı kaplıyorlar. Gökyüzü kayıp, hiçbir şey göremiyorum.

Kulak kabartıyorum, ama tek duyulan ormanın içinde adımlar. Nefesimi tutuyorum.

Kim bu yürüyen?

Yoksa bu sadece yukarıdaki fırtına mı?

Kendimi de artık göremiyorum.

Adam ile Eva, neredesiniz?

Ekmeğinizi alınteri dökerek kazanmanız gerekir, ama bu aklınıza gelmiyor. Eva bir fotoğraf makinesi çalıyor ve Adam da nöbet tutacağına iki gözünü yumuyor...

Şu Z'ye sabah söyleyeceğim, sabahın köründe, kutuyu kıranın ben olduğumu söyleyeceğim. Yarın bana hiçbir şey mâni olamaz!

İsterse sevgili Tanrı bana binlerce çıplak kız göndersin!

Gece gittikçe yoğunlaşıyor.

Beni tutuyor, karanlık ve sessiz.

Artık geri gitmek istiyorum.

Dikkatlice elimle önümü yokluyorum...

Uzattığım elimle bir ağaca dokunuyorum. Etrafından dolanıyorum.

Elimle yoklamaya devam ediyorum... orada, dehşetle geri sıçrıyorum!

Neydi o?!

Kalbim duruyor.

Bağırmak istiyorum, avaz avaz... ama kendime hâkim oluyorum.

Neydi o?

Hayır, bu bir ağaç değildi.

Uzattığım elimle bir yüze dokunmuştum. Titriyorum.

Kim bu önümde duran?

Bir adım daha atmaya cesaretim yok.

Kim bu?!

Yoksa yanıldım mı?

Hayır, fazlasıyla belirgin bir şekilde hissettim: Burun, dudaklar...

Yere çöküyorum.

Surat hâlâ orada mı?

Işık gelene kadar bekle!

Kıpırdama!...

Bulutların üzerinde aydaki adam piposunu tüttürüyor.

Usulca yağmur yağıyor.

Tükür sen, aydaki adam, üstüme tükür sen!

Sondan Bir Önceki Gün

Sonunda etraf grileşiyor, sabah oldu.

Önümde hiç kimse yok, ne bir surat ne de başka bir şey.

Kampa yeniden gizlice dönüyorum. Çavuş sırtüstü, ağzı açık yatıyor. Yağmur duvara vuruyor. Ancak şimdi yorgunluk çöküyor.

Uyumak, uyumak...

Uyandığımda alay çoktan gitmiş bile. Geri döndüğü gibi Z'ye N'nin değil de benim yaptığımı söyleyeceğim.

Sondan bir önceki gündeyiz.

Yarın çadırları söküp şehre geri döneceğiz.

Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor, sadece arada bir duruyor. Vadilerde yoğun sis var. Dağları bir daha göremeyeceğiz.

Öğlen alay geri geliyor, ama eksiksiz değil.

N eksik.

Yolunu şaşırmıştır, diyor çavuş, yakında bizi bulur.

Z'nin günlüğünde yazan mağaraları düşünüyorum ve tedirgin olmaya başlıyorum.

Korku mu bu?

Ama artık ona söylemem gerekiyor, vakit daralıyor!

Z çadırında oturmuş yazıyor.

Yalnız.

Geldiğimi görünce hızlıca defterini kapatıyor ve bana şüpheyle bakıyor.

"Hım, demek yine günlüğümüze yazıyoruz," diyorum ve gülümsemeye çalışıyorum. Susuyor ve sadece bana bakıyor. O vakit ellerinin sıyrıklar içinde olduğunu görüyorum.

Sıyrıkları incelediğimi fark ediyor, biraz irkilip ellerini ceplerine sokuyor.

"Üşüyor musun?" diye soruyorum ve gözümü üstünden ayırmıyorum.

Hâlâ susuyor, sadece evet der gibi başını sallıyor ve küstah bir gülümseme yüzünü yalayıp geçiyor.

"Dinle," diye yavaştan başlıyorum, "N'nin kutunu kırdığını düşünüyorsun..."

"Sadece öyle düşünmüyorum," diye birden sözümü kesiyor, "öyle de yaptı zaten."

"Bunu nereden bilebilirsin ki?"

"Bunu kendisi bana söyledi."

Gözlerimi ona dikiyorum. Kendisi mi söyledi? Ama bu imkânsız, o yapmadı ki!

Z yüzüme araştırır gibi bakıyor, ama sadece bir anlığına. Sonra sözüne devam ediyor: "Bu öğleden önce, kutuyu açtığını bana itiraf etti. Bir telle açmış ama sonra geri kilitleyememiş, çünkü kilidi bozmuş."

"Sonra?"

"Sonra benden özür diledi, ben de onu affettim."

"Affettin, öyle mi?"

"Evet."

Kayıtsızca önüne bakıyor. Ne düşüneceğimi bilemiyorum ve yine aklıma düşüyor: "Kutuma kim dokunursa ölür!"

"N şimdi nerede, biliyor musun?" diye aniden soruyorum. Tamamen sakin kalıyor.

"Ben nereden bileyim? Büyük ihtimalle kaybolmuştur. Ben de bir keresinde yolumu şaşırmıştım." Ayağa kalkıyor ve sanki artık konuşmak istemiyormuş gibi bir izlenim bırakıyor.

O an ceketinin yırtık olduğunu görüyorum.

Yalan söylediğini diyeyim mi ona? N'nin ona hiçbir zaman itirafta bulunamayacağını, çünkü günlüğü okuyanın benden başkası olmadığını...

Fakat Z neden yalan söylüyor?

Hayır, bunu aklımdan bile geçirmemeliyim!..

Neden sanki hemen söylemedim ki, dün o anda, N'yi dövdüğü zaman! Öğrencilerimin önünde, kutuyu bir telle gizlice açtığımı itiraf etmekten utandığım için, her ne kadar bu iyi niyetle yapılmış olsa da... anlaşılır, anlaşılır! Ama bugün neden geç kalktım ki? Doğru ya, gece ormanda oturmuş çenemi açmamıştım! Ve şimdi, şimdi ağzımı açsam pek bir işe yaramayacak. Çok geç kaldım.

Doğru, ben de suçluyum.

Ben de ayağının takıldığı taş, içine düştüğü çukur, aşağı düştüğü kayalığım... Neden beni bugün kimse uyandırmadı ki? Suçsuz yere yargılanmak istemedim ve kendimi savunmak yerine uyudum. Kendi özgür irademle hesabın üstüne kalın bir çizgi çekecektim, ama hesap çoktan ödenmişti.

Hepimizi kurtarmak istemiştim, ama biz çoktan boğulmuştuk. Suçtan oluşan sonsuz bir denizin içinde.

Peki kilidin bozulması kimin suçu?

Tekrar kilitlenmemesi?

Açık veya kapalı, önemli değil, söylemeliydim! Suçun yolları birbirine dokunuyor, kesişiyor, birbirine karışıyor.

Bir labirent. Deforme aynalı ve dolambaçlı tünel. Panayır, panayır!

Bayanlar ve baylar, buyurun içeri girin!

Varoluşunuzun kefaretini ödeyip cezasını çekin! Korkmayın, artık çok geç!.. Öğleden sonra hep beraber N'yi bulmak için yola koyulduk. Bütün bölgeyi aradık, tekrar tekrar "N!" diye bağırdık, ama cevap gelmedi. Ben zaten bir cevap beklemiyordum.

Hava kararmaya başlamıştı bile geri döndüğümüzde. Sırılsıklam ve donmuş halde. Arayışımız sonuçsuzdu.

"Böyle yağmaya devam ederse," diye küfretti çavuş, "başımıza çok güzel bir tufan gelir!"

Ve yeniden hatırladım: Yağmur dinip tufanın suları geri çekildiğinde, Tanrı dedi ki: "Bundan böyle insanlar yüzünden yeryüzünü cezalandırmayacağım."

Ve yine kendime soruyorum: Tanrı sözünü tuttu mu?

Yağmur gittikçe hızlanıyor.

"N'nin kayıp olduğunu Jandarmaya bildirmeliyiz," diyor çavuş.

"Yarın."

"Öğretmen Bey, anlamıyorum sizi, bu sakinliğinizi."

"Bence yolunu şaşırdı, insan çok çabuk kayboluyor, belki çiftliklerin birinde geceliyordur."

"Bu bölgede hiç çiftlik yok, sadece mağara var." Kulak kesiliyorum. O kelime bana yumruk gibi iniyor.

"Umalım ki," diye devam ediyor çavuş, "hiçbir yerini kırmamış ve mağaraların birinde oturuyor olsun."

Evet, umalım...

Birden çavuşa soruyorum: "Sabah neden beni uyandırmadınız?"

"Uyandırmadım mı?" Gülüyor. "Sizi sürekli uyandırdım, ama sanki şeytan canınızı almış gibi yatıyordunuz!"

Doğru. Tanrı, dünyadaki en korkunç şeydir.

Son Gün

Kamp hayatımızın son gününde Tanrı geldi.

Onu zaten bekliyordum.

O geldiğinde çavuş ve çocuklar çadırları sökmekle meşguldü.

Ortaya çıkışı korkunçtu. Çavuş kötü oldu, oturması gerekti. Oğlanlar dehşet içinde, yarı donuk halde etrafta duruyorlardı. Yavaş yavaş hareket etmeye başladılar, hem de gitgide heyecanlanarak.

Yalnızca Z neredeyse hiç hareket etmiyordu.

Kafayı yere eğmiş volta atıyordu. Ama sadece birkaç metre. Mütemadiyen ileri geri.

Sonra herkes aynı anda bağırmaya başladı, bana öyle geldi.

Sadece Z sessiz kaldı.

Ne olmuştu?

İki orman işçisi kampa gelmişti; sırt çantalı, testere ve baltalı iki oduncu. Bir erkek çocuğunu bulduklarını bildirdiler. Öğrenci kimliği yanlarındaydı.

Bu N'ydi.

Mağaralara yakın bir yerde, ağaçsız alanın orada, bir çukurun içinde yatıyordu. Başında açık bir yarayla. Bir taşla veya kör bir cisimle darbe almış olmalıydı.

Öyle veya böyle gitmişti. Ölü, yine ölü.

Vurularak öldürülmüş, dedi orman işçileri. Oduncularla birlikte köye indim. Jandarmaya. Neredeyse koşuyorduk. Tanrı geride kaldı. Jandarma en yakın şehirdeki savcı ile telefonda görüştü, ben de müdüre telgraf çektim. Cinayet masasından geldiler ve olay mahalline gittiler.

N orada çukurda yatıyordu.

Yüzükoyun yatıyordu.

Fotoğrafı çekildi.

Beyler yakın çevreyi araştırdı. Muazzam bir titizlikle. Cinayet aletini ve başka herhangi bir iz arıyorlardı.

N'nin çukurun içinde değil de, oradan yirmi metre uzaklıkta öldürüldüğü kanısına vardılar. Onu kimse bulmasın diye çukura sürüklenirken bırakılan izler apaçık görülüyordu. Ve cinayet aletini de buldular. Kanlı, sivri bir taş. Bir kurşunkalem de buldular ve bir pusula.

Doktorun teşhisine göre taş N'nin kafasına yakın mesafeden, büyük bir güçle inmişti.

Hem de alçakça, arkadan.

N kaçıyor muydu?

Cinayetten önce sıkı bir boğuşma olmuş olmalıydı, çünkü ceketi yırtıktı. Ve elleri sıyrık içinde...

Cinayet masasından memurlar kampa girerken hemen Z'yi gördüm. Biraz ötede oturuyordu. Onun da ceketi yırtık diye içimden geçirdim ve onun da elleri sıyrık içinde.

Ama bunu kesinlikle anlatmayacağım! Belki benim ceketim yırtık değil ve ellerimde de çizik yok ama bu cinayette benim de suçum var!

Beyler bizi sorguya çekti.

Hiçbirimiz cinayetin nasıl geliştiği hakkında bir şey bilmiyorduk. Ben de bilmiyordum. Z de bilmiyordu.

Savcı bana "Şüphelendiğiniz biri var mı?" diye sorduğunda, o an yine Tanrı'yı gördüm. Z'nin kaldığı çadırdan çıkıyordu, elinde de günlük vardı.

Şimdi R ile konuşuyor ve Z'yi gözünden ayırmıyordu.

Küçük R sanki Tanrı'yı göremiyor, sadece duyuyordu.

Gözleri gitgide büyüdü, sanki birden yeni bir dünyaya bakar gibi.

O an yeniden savcının sesini duydum: "Konuşsanıza! Şüphelendiğiniz yok mu?"

"Hayır."

"Savcı Bey," diye birden bağırarak atılıyor R, "Z ile N sürekli kavga ediyordu! Çünkü N, Z'nin günlüğünü okudu, onun için Z ona ölümüne düşmandı... çünkü o bir günlük tutuyor, mavi teneke bir kutunun içinde duruyor!"

Herkes Z'ye bakıyor.

O ise başı öne eğik duruyor. Yüzü görünmüyor. Yüzü beyaz mı, yoksa kırmızı mı? Yavaş yavaş öne çıkıyor. Savcının önünde duruyor.

Derin sessizlik oluyor.

"Evet," diyor alçak bir sesle, "ben yaptım."

Ağlıyor.

Tanrı'ya bir bakış atıyorum.

Gülümsüyor.

Neden?

Ve ben kendime bunu sorarken onu artık görmüyorum. Yine gitmiş.

Muhabir

Yarın dava başlıyor.

Bir kafenin terasında oturmuş gazete okuyorum. Akşam havası serin, çünkü sonbahar geldi. Gazeteler kaç gündür yaklaşan sansasyondan bahsediyor. Bazıları "Cinayet Davası Z", diğerleri "Cinayet Davası N" başlığı altında. Görüşler ve eskizler veriyorlar, merkezinde gençlerin bulunduğu eski kriminal olayları ortaya çıkarıyorlar, gençliğin geneli hakkında konuşuyorlar, öngörülerde bulunuyorlar, detaylar içinde kaybolup yine de nasıl oluyorsa lafı öldürülen N'ye ve katili Z'ye getiriyorlar. Bu sabah bir muhabir gelip benimle röportaj yaptı. Akşam gazetesinde çıkmış olmalı. Sayfayı arıyorum. Fotoğrafımı bile çekti.

Evet, bu benim resmim! Hım, neredeyse kendimi tanımayacaktım. Aslında gayet güzel. Fotoğrafın altında da şu yazılı: "Öğretmen ne diyor?"

Evet, ne diyorum?

"Muhabirlerimizden biri bu sabah devlet *Gymnasium*'una gidip, geçen ilkbaharda, gençler arasında yaşanan trajik olayın vuku bulduğu çadır kampında gözetmenlik yapan öğretmeni ziyaret etti. Öğretmen, hâlâ bir sır ile karşı kar-

şıya olduğunu söyledi. Z her zaman çok parlak bir öğrenciymiş ve öğretmen karakterinde dikkatini çeken herhangi bir anomali, kusur veya suç işleme içgüdüsü gözlemlememiş. Muhabirimiz, bu cinayetin gençliğin bir nevi canavarlaşmasından kaynaklanıp kaynaklanmadığına dair mühim soruyu öğretmene yöneltti, ama o bunu kesin bir dille reddetti. Zamane gençliğinin, hiçbir şekilde canavarlaşmadığını, genel iyileşme sayesinde daha çok sorumluluk sahibi, fedakârlık yapmaya hazır ve kesinlikle milliyetçi olduğunu söyledi öğretmen. Bu cinayet çok üzücü bir münferit hadiseymiş, en kötü liberal zamanlara doğru bir gerileme. Derken okul zili çalıyor, teneffüs sona eriyor ve öğretmen bey müsaade istiyor. Genç ve açık fikirli ruhları birer değerli yoldaş olarak eğitmek üzere sınıfa yürüyor. Tanrı'ya şükür ki Z vakası yalnızca bir istisnadan, ferdi suçun istisnai biçimde patlamasından ibaret!"

Benim röportajdan sonra çavuş ile yapılan röportaj var. Onun da fotoğrafı gazetede, fakat herhalde otuz yıl önceki görüntüsü bu. Kendini beğenmiş tip.

Evet, çavuş ne diyor? "Muhabirimiz aynı zamanda eski askeri eğitim müdürünü de ziyaret etti. Kısaca AEM olarak anılan askeri eğitim müdürü, meslektaşımızı ziyadesiyle nazik bir tavırla, ancak hâlâ diri bir yaşlı kurt hazır ol duruşuyla karşıladı. Ona göre, vukuat disiplin eksikliğinden kaynaklanıyor. Öldürülen kişinin cesedinin bulunduğu sıradaki durumuna ayrıntısıyla değindi. Dünya Savaşı'na başından sonunda kadar katılmış, ama hiçbir zaman böyle korkunç bir yara görmemiş. 'Eski bir asker olarak barış taraftarıyım' diye aydınlatıcı sohbeti bitirdi."

"Muhabirimiz, Çocuk İhmallerine Karşı Birlik Başkanı olan baca temizleme ustası Sayın Bayan K'yı da ziyaret etti. Başkan, davayla ilgili olarak derin bir üzüntü duyuyor. Kaç gündür uyuyamıyormuş, gelecekten haber veren rüyalar bu değerli kadına eziyet ediyormuş. Ona göre, toplumsal sıkın-

tılar göz önünde bulundurulduğunda, yetkili kişilerin artık daha iyi ıslahevleri kurmalarının vakti geldi."

Sayfayı çeviriyorum. Ah, bu da kim? Doğru, bu fırıncı N, ölen çocuğun babası! Eşinin de resmini koymuşlar, Bayan Elisabeth N, evlenmeden önce S.

"Sorunuzu memnuniyetle cevaplamak isterim," diyor fırıncı muhabirimize. "Dürüst mahkeme, zavallı Otto'muzun sadece denetim kurulunun sorumsuz dikkatsizliğinin bir kurbanı olup olmadığını ortaya çıkarmak zorunda kalacak, bu durumda AEM'i değil, sadece öğretmeni düşünüyorum. *Justitia fundamentum regnorum.** Genel olarak, öğretim elemanlarının uygun bir şekilde elenmesi gerekiyor, hâlâ her yerde gizlenmiş devlet düşmanları bulunuyor. Philippi'de yeniden görüşeceğiz!"

Ve fırıncının eşi şöyle diyor: "Ottocuk benim güneşimdi. Artık sadece kocam kaldı. Ama Ottocuk ve ben, bizim hâlâ manevi bir bağımız var. Ben spiritüel bir gruptayım."

Okumaya devam ediyorum.

Başka bir gazete şöyle yazıyor: "Katilin annesi üç odalı bir dairede yaşıyor. Yaklaşık on sene önce ölen Üniversite Profesörü Z'nin dul eşi oluyor kendisi. Profesör Z çok saygın bir fizyologdu. Amputasyon sonrası sinirlerin tepkileri üzerine yaptığı çalışmalar, sadece uzmanlar arasında etki yaratmakla kalmadı. Yaklaşık yirmi yıl önce, bir süre canlı hayvanlar üzerinde deney yapılmasına karşı olan bir derneğin ana hedefi olmuştu. Maalesef, profesörün eşi Bayan Z, bize herhangi bir açıklama yapmayı reddediyor. Sadece şunları söylüyor: 'Beyler, neler yaşadığımı düşünemiyor musunuz?' Kendisi orta boylu bir hanım. Siyah yas giysisi var üzerinde."

Başka bir gazetede sanığın savunma avukatını keşfettim. Benimle de üç kez konuştu, davaya kendini kaptırmış gibiydi.

---

* (Lat.) Adalet mülkün temelidir. (ç.n.)

Kendisi için nelerin risk altında olduğunu kesin olarak bilen genç bir avukat.

Bütün muhabirlerin gözü onda.

Uzunca bir röportaj.

"Beyler, bu sansasyonel cinayet davasında," diye başlıyor savunma avukatı röportaja, "savunma riskli bir durumda bulunuyor. Çünkü kılıcını sadece savcılığa karşı değil, aynı zamanda savunması gereken sanığa karşı da kullanmalı."

"Neden?"

"Sanık, beyler, suçunu itiraf etti. Özellikle belirtilmesini istiyorum, bu bir cinayet değil, kasıtsız adam öldürme. Ama genç sanığın itirafına rağmen, ben onun suçu işleyen kişi olmadığından eminim. Benim kanaatime göre başka birini koruyor."

"Doktor Bey,* suçu başkasının işlediğini iddia etmek istemiyorsunuz herhalde?"

"Evet, beyler, gerçekten de bunu söylemek istiyorum! Bunu içimde açıklanamayan bir his, bir nevi kriminologlara özgü avlanma içgüdüsü söylese de, bu iddiamı destekleyen başka nedenlerim de var. O yapmadı! Eylemin sebeplerini bir düşünün! Sınıf arkadaşını, günlüğünü okuduğu için öldürüyor. Ama günlüğün içinde neler yazılıydı? Çoğunlukla şu ahlaksız kızla olan ilişkisi. Kızı koruyor ve düşüncesizce ilan ediyor: 'Günlüğüme kim dokunursa ölür!' ... elbette, elbette! Her şey onun aleyhine ama bir yandan da öyle değil. İtirafın şövalyevari bir tutumdan geri kalır yanı olmasa da, asıl cinayet hakkında konuşmaması dikkat çekmiyor mu? Olayın gelişimine bir sözle bile değinmiyor! Neden bize anlatmıyor? Hatırlamadığını söylüyor. Yanlış! Hatırlayamaz zaten, zavallı sınıf arkadaşının nasıl, nerede, ne zaman öldürüldüğünü bilmiyor ki. Tek bildiği bunun bir taşla yapıldığı. Ona taşlar gösteriliyor, ama o hatırlamıyor. Beyler, başka birisinin suçunu örtmeye çalışıyor."

---

* Avukat muhtemelen hukuk doktorası yapmış olduğu için kendisine böyle hitap ediliyor. (ç.n.)

"Peki ya yırtık ceket ve ellerdeki çizikler?"

"Kesinlikle N'yle o kayanın üstünde karşılaştı, onunla boğuştu da, bunların hepsini zaten en ince detayına kadar anlatıyor. Ama ondan sonra peşinden sessizce takip edip kalleşçe bir taşla... hayır, hayır! N'yi başka biri öldürdü!"

"Şu kızı mı kastediyorsunuz?"

"Aynen öyle, onu kastediyorum! Oğlanın üzerinde hâkimiyeti vardı, hâlâ da var. Kızın kölesi olmuş. Beyler, psikiyatrların da ifadeleri alınacak!"

"Kız tanık olarak çağırıldı mı?"

"Tabii ki! Cinayetten kısa süre sonra bir mağarada tutuklandı ve çetesiyle birlikte mahkûm edildi bile. Eva'yı göreceğiz ve duyacağız, belki de yarın."

"Dava ne kadar sürecek?"

"Ben iki üç gün diye düşünüyorum. Fazla tanık çağırılmadı, ama dediğim gibi sanıkla sıkı bir mücadelem olacak. Çok sert olacak! Sonuç alıncaya kadar mücadele edeceğim! O hırsızlığa yataklıktan hüküm yiyecek... hepsi bu!"

Evet, hepsi bu.

Tanrı'dan bahseden yok.

Cinayet Davası Z veya N

Adalet Sarayı'nın önünde üç yüz kişi toplanmıştı. Hepsi içeri girmek istiyordu, ama kapı kapalıydı, çünkü giriş kartları haftalar öncesinden verilmişti. Çoğunlukla kayırmacılıkla, ama artık sıkı kontrol ediliyordu.

Koridorlarda yürümek neredeyse imkânsızdı.

Herkes Z'yi görmek istiyordu.

Özellikle de kadınlar.

İhmal edilmiş ve şık kadınlar, sorumluluklara gebe kalamayacakları felaketlerden haz alıyorlardı.

Başka insanların talihsizlikleriyle yatağa giriyor ve yapay acıma hissiyle kendilerini tatmin ediyorlardı.

Basın galerisi hıncahınç doluydu.

Tanık olarak çağırılanlar şunlardı: N'nin anne babası, Z'nin annesi, çavuş, Z ve N ile çadırı paylaşan R, öldürülen çocuğun cesedini bulan iki oduncu, sorgu yargıcı, jandarmalar, vesaire, vesaire.

Ve tabii ki ben de.

Ve tabii ki Eva da.

Ama o henüz salonda değildi. Sonra getirilecekti.

Savcı ve savunma avukatı dosyaları karıştırıyor.

Eva şimdi tek kişilik hücrede oturmuş, sırasının gelmesini bekliyor.

Sanık geliyor. Bir güvenlik görevlisi ona eşlik ediyor.

Her zamanki gibi görünüyor. Sadece yüzü biraz daha solgun ve gözlerini kırpıştırıyor. Işık onu rahatsız ediyor. Saçları hâlâ düzenli.

Sanık sandalyesine sanki okul sırasıymış gibi oturuyor.

Herkes ona bakıyor.

Kısacık bir bakış atıyor ve annesini görüyor.

Gözlerini ona dikiyor... içinden neler geçiyor?

Görünüşe göre hiçbir şey.

Annesi ona neredeyse hiç bakmıyor.

Yoksa sadece öyle mi görünüyor?

Çünkü kat kat peçenin altında... siyah üstüne siyah, yüzü yok.

Çavuş beni karşılıyor ve röportajını okuyup okumadığımı soruyor. "Evet," diyorum ve fırıncı N sesimi duyunca nefretle kulak kesiliyor. Muhtemelen beni döve döve öldürebilir.

Bayat bir ekmekle.

Peçe

Çocuk mahkemesinin başkanı salona giriyor ve herkes ayağa kalkıyor. Başkan oturuyor ve duruşmayı başlatıyor.

Sevimli bir dede.

İddianame okunuyor.

Z kasıtsız adam öldürmeden değil, cinayetten yargılanacak, hem de taammüden cinayetten.

Dede başını sallıyor, sanki "Ah şu çocuklar!" der gibi.

Sonra sanığa dönüyor.

Z ayağa kalkıyor.

Kimlik bilgilerini sayıyor, çekingen davranmıyor.

Şimdi de irticalen hayatından bahsetmesi isteniyor. Annesine ürkek, çekingen bakıyor.

Her çocukta olduğu gibi, diyerek usulca başlıyor. Anne babası pek sert değillermiş, işte her anne baba gibi. Babası çok erken ölmüş.

Evin tek çocuğuymuş.

Annesi mendilini gözüne götürüyor, ama peçenin üstünden.

Oğlu, büyünce ne olmak istediğini anlatıyor... evet bir zamanlar büyük bir mucit olmak istemişti. Ama sadece ufak şeyler icat etmek istemişti, mesela yeni bir fermuar gibi.

"Çok makul," diye başını sallıyor mahkeme başkanı. "Ama ya bir şey icat etmeseydin?"

"O zaman pilot olurdum. Posta pilotu. Daha çok denizaşırı."

Zencilere mi? diye istemsizce düşünüyorum.

Z böyle geçmiş geleceğinden bahsederken zaman gitgide yaklaşıyor da yaklaşıyor... yakında gelmiş olacak, Tanrı'nın geldiği gün.

Z kamp hayatını, ateş etmeyi, yürümeyi, bayrak asmayı, çavuşu ve beni anlatıyor. Ve garip bir ifadede bulunuyor: "Öğretmen beyin görüşleri bana göre çoğu kez fazla hamdı."

Başkan şaşırıyor.

"Nasıl yani?"

"Çünkü öğretmen bey hep dünyada olması gerekeni söylüyordu ve hiçbir zaman gerçekte nasıl olduğunu değil."

Başkan, Z'ye koca gözlerle bakıyor. Şimdi radyonun hükmettiği bir alana girildiğini hissediyor mu? Gerçekliğin vahşeti karşısında tozlara bulanılırken ahlaka olan özlemin değersiz sayıldığı bir alan. Evet, hissediyor olmalı, çünkü dünyayı terk edebilmek için bir fırsat kolluyor. Aniden Z'ye soruyor: "Tanrı'ya inanıyor musun?"

"Evet," diyor Z, düşünmeden.

"Peki beşinci emri biliyor musun?"

"Evet."

"Yaptığına pişman mısın?"

Salona bir sessizlik çöküyor.

"Evet," diyor Z, "çok pişmanım."

Kulağa biraz sahte geliyor, şu pişmanlık.

Sorgulama cinayet gününe yöneldi.

Herkesin bildiği detaylar geviş getirircesine yeniden elden geçirildi.

Z yüzüncü kez anlatıyor: "Çok erken saatte yürüyüşe çıktık, sonra da avcı hattında çalıların arasından, işaretli düşman tarafından tutulan bir dağ sırtına doğru ilerledik. Mağaraların yakınında tesadüfen N'ye denk geldim. Bir kayalığın üstündeydi. N'ye karşı çok öfkeliydim, kutumu kırdığı için. Gerçi inkâr etti ama..."

"Dur!" diye sözünü kesiyor başkan. "Öğretmen beyin sorgu hâkimi önünde verdiği ifadeye göre, sen ona N'nin kutunu kırdığını sana itiraf ettiğini söylemişsin."

"Onu öylesine dedim."

"Neden?"

"Ortaya çıktığında benim üzerime bir şüphe düşmesin diye."

"Demek öyle. Devam!"

"Kavga etmeye başladık işte, ben ve N, beni neredeyse kayadan aşağı atıyordu... o an beynime kan sıçradı, yeniden ayağa kalktım ve taşı tepesine fırlattım."

"Kayanın üstünde mi?"

"Hayır."

"O halde nerede?"

"Bunu hatırlamıyorum."

Gülümsüyor.

Ağzından laf alınmıyor.

Artık hatırlamıyor.

"Peki nerede yeniden başlıyor, hatırladıkların?"

"Kampa geri döndüm ve N ile boğuştuğumu günlüğüme yazdım."

"Evet, bu son kayıt, ama son cümleyi bitirmemişsin."

"Öğretmen bey beni rahatsız ettiği için."

"Senden ne istedi?"

"Bilmiyorum."

"Peki, kendisi bize zaten anlatır."

Mahkeme masasının üzerinde günlük, bir kurşunkalem ve bir pusula duruyor. Ve bir taş.

Başkan Z'ye taşı tanıyıp tanımadığını soruyor.

Z başını sallayarak onaylıyor.

"Peki bu kurşunkalem, bu pusula kime ait?"

"Onlar bana ait değil."

"Talihsiz N'ye aitler," diyor başkan ve tekrar dosyaya bakıyor. "Ama hayır! Sadece kurşunkalem N'ye ait! Pusulanın sana ait olduğunu neden söylemiyorsun?"

Z kızarıyor.

"Unutmuşum," diye alçak sesle özür diliyor.

Savunma avukatı ayağa kalkıyor: "Sayın Başkan, belki de pusula gerçekten onun değildir."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Demek istediğim şu, N'ye ait olmayan bu uğursuz pusula belki Z'ye de ait değil, belki tamamen başkasına ait.

Lütfen, olayın cereyan ettiği sırada gerçekten üçüncü bir kişinin daha yanlarında olup olmadığı sanığa sorulabilir mi?"

Avukat yeniden yerine oturuyor ve Z ona kısa ama düşmanca bir bakış fırlatıyor.

"Üçüncü bir kişi yoktu," diyor üstüne basarak.

O zaman avukat yerinden sıçrayarak ayağa kalkıyor: "Neden üçüncü bir kişinin olmadığını bu kadar iyi hatırlıyor da olayın ne zaman, nasıl ve nerede olduğunu hiç hatırlayamıyor?!"

Ama şimdi savcı da konuşmaya karışıyor.

"Avukat Bey, sanırım sanığın değil de o büyük bilinmeyen kişinin cinayeti işlediğini söylemek istiyor," diyor kinayeli bir üslupla. "Aynen, o büyük meçhul kişi..."

"Bilmiyorum," diye sözünü kesiyor avukat, "bir hırsız çetesini organize eden yoldan çıkmış bir kız öyle kolayca büyük meçhul kişi olarak adlandırılabilir mi?.."

"Kız değildi," diye sözünü kesiyor savcı, "Tanrı biliyor, yeterince sorguya çekildi, zaten sorgu hâkimini de tanık olarak dinleyeceğiz... bunun haricinde sanık suçu açık açık itiraf etti, hatta anında itiraf etti ki bu da bir bakıma onun lehine. Savunmanın, olayları çarpıtıp sanki kız cinayeti işlemiş de Z onu yalnızca kurtarmaya çalışıyormuş gibi gösterme çabası sadece kuruntulara sebep oluyor!"

"Bekleyin!" diyerek gülümsüyor savunma avukatı ve Z'ye yöneliyor:

"Günlüğünde de yazmıyor mu ki, kız eline bir taş alıp peşimden fırlattı... bana değseydi şimdiye çoktan ölmüştüm diye?"

Z ona sakin bakıyor. Sonra kestirip atarcasına bir hareket yapıyor.

"Abarttım, küçük bir taştı."

Sonra birden cesaretini topluyor.

"Doktor Bey, beni artık savunmayın, yaptıklarının cezasını çekmek istiyorum!"

"Peki ya annen?" diye bağırıyor avukat. "Hiç mi annenin nasıl acı çektiğini düşünmüyorsun? Ne yaptığını bilmiyorsun!"

Z ayakta durmuş başını yere eğiyor.

Sonra annesine bakıyor. Araştırırcasına.

Herkes kadına bakıyor, ama peçelerden bir şey göremiyor.

Evde

Başkan, şahitlerin sorgulanmasından önce bir ara veriyor. Öğlen vakti olmuş. Salon yavaş yavaş boşalıyor, sanık götürülüyor. Savcı ve savunma avukatı galibiyetten emin birbirlerine bakıyorlar.

Adalet Sarayı'nın önündeki parkta dolaşmaya çıkıyorum. Bulutlu bir gün, ıslak ve soğuk.

Yapraklar dökülüyor... evet, yine sonbahar geldi. Köşeyi dönüyorum ve neredeyse duruyorum.

Ama hemen yürümeye devam ediyorum.

Bankta Z'nin annesi oturuyor.

Kıpırdamıyor.

Orta boylu bir hanım olduğunu hatırlıyorum.

İstemsiz selam veriyorum. Ancak karşılık vermiyor.

Muhtemelen beni görmedi bile.

Muhtemelen aklı bambaşka yerdedir...

Tanrı'ya inanmadığım zamanlar geride kadı. Bugün ona inanıyorum. Ama onu sevmiyorum. Çadır kampında küçük R ile konuşurken Z'yi nasıl gözünden ayırmadığını hâlâ görebiliyorum. Delici, sinsi gözleri olmalı... soğuk, çok soğuk. Hayır, o iyi değil.

Neden Z'nin annesinin böyle oturmasına izin veriyor? O ne yaptı ki? Oğlunun işlediği suçtan sorumlu tutulabilir mi? Oğlu lanetlerken, neden anneyi cezalandırıyor?

Hayır, Tanrı adil değil.

Bir sigara yakmak istiyorum.

Sinir bozucu, evde unutmuşum!

Parktan ayrılıp tütün satan bir dükkân arıyorum.

Bir yan sokakta bir dükkân buluyorum.

Burası küçük bir dükkân ve sahipleri çok yaşlı bir çift. Yaşlı adamın kutuyu açması ve yaşlı kadının on sigara sayması uzun sürüyor. Birbirlerinin yolunu kesiyorlar, ama birbirlerine nazik davranıyorlar. Yaşlı kadın bana para üstünü eksik veriyor ve ben gülümseyerek bu duruma onun dikkatini çekiyorum. Çok korkuyor, "Tanrı korusun!" diyor; bense düşünüyorum, Tanrı seni koruyorsa o halde emin ellerdesin.

Bozuk parası yok, para bozdurmak için yandaki kasaba gidiyor.

Yaşlı adamla geride kalıyorum ve bir sigara yakıyorum.

Mahkemeden biri miyim, diye soruyor, çünkü ondan hep mahkemede çalışan beyler alışveriş yaparmış. Bunun üstüne de zaten cinayet davasıyla başlıyor. Dava bayağı ilginçmiş, çünkü içinde Tanrı'nın eli çok iyi izlenebiliyormuş.

Kulak kesiliyorum.

"Tanrı'nın eli mi?"

"Evet," diyor, "çünkü bu davada bütün kişiler suçlu gibi duruyor. Şahitler, çavuş, öğretmen... hatta ebeveynler bile."

"Ebeveynler mi?"

"Evet. Çünkü sadece gençlik değil, ebeveynler de artık Tanrı'yla ilgilenmiyor. Hiç yokmuş gibi davranıyorlar."

Dışarıya sokağa bakıyorum.

Yaşlı kadın kasaptan çıkıyor ve sağdaki fırına gidiyor.

Hım, demek kasap da parayı bozamadı.

Sokakta kimseler görünmüyor ve birden çok garip bir düşünceye kapılıyorum, aklımdan çıkmıyor bir türlü; kasabın parayı bozamamasının bir anlamı olmalı. Burada beklemek zorunda kalmamın bir anlamı olmalı.

Yüksek gri binalara bakarak şöyle diyorum: "Tanrı'nın nerede yaşadığını bir bilebilsek."

Yaşlı adamın "Unutulmadığı her yerde yaşıyor," diyen

sesini duyuyorum. "Bizim burada da yaşıyor, çünkü biz hiç kavga etmiyoruz."

Nefesimi tutuyorum.

Neydi bu?

Bu hâlâ yaşlı adamın sesi miydi?

Hayır, bu onun sesi değildi... bu başka bir sesti.

Benimle konuşan kimdi?

Arkamı dönmüyorum.

Ve yine o sesi duyuyorum:

"Tanık olarak ifadeni verirken benim adımı anarsan, o zaman kutuyu kıranın sen olduğunu gizleme."

Kutu!

Hayır! O zaman ancak ceza alırım, hırsızı tutuklatmadım diye!

"Al zaten!"

Ama ekmeğimden olurum, işimi kaybederim...

"Kaybetmen gerekiyor zaten ki başka adaletsizlikler olmasın."

Peki ya annem babam?! Onlara destek oluyorum!

"Çocukluğunu göstereyim mi sana?"

Çocukluğumu mu?

Anne cırlak bir sesle bağırıyor, baba kızıyor. Sürekli kavga ediyorlar. Hayır, burada yaşamıyorsun. Buradan sadece geçip gidiyorsun, gelişin de neşe getirmiyor...

Ağlamak istiyorum.

"Söyle," diyen sesi duyuyorum, "kutuyu senin kırdığını söyle. Bana bu iyiliği yap ve beni daha fazla incitme."

Pusula

Dava devam ediyor. Sıra tanıklarda.

Oduncular, jandarmalar, sorgu hâkimi, çavuş, onlar sıralarını çoktan savdılar. Fırıncı N ve eşi de bildiklerini çoktan anlattılar. Hiçbiri bir şey bilmiyordu.

Fırıncının yüreği el vermedi, benim zencilerle ilgili görüşüme değinmeden edemedi. Benim bu şüpheli tutumuma karşı ağır suçlamalarda bulundu, başkan ona kınayarak baktı ama sözünü kesmeye cesaret edemedi.

Şimdi Z'nin annesi çağrılıyor.

Başkan ona tanık ifadesi vermeyi reddedebileceğini izah ediyor, ama kadın başkanın sözünü kesip ifade vermek istediğini söylüyor.

Konuşuyor, ama yüzündeki peçeyi indirmiyor.

Rahatsız edici bir sesi var.

Z'nin sessiz ama çabuk öfkelenen bir çocuk olduğunu anlatıyor ve bu özelliğini babasından almış. Hiç hastalanmamış, sadece çocukların geçirdiği zararsız hastalıkları atlatmış.

Ruhsal hastalıklar da ailede görülmemiş, ne baba tarafında ne de anne tarafında.

Birden kendi sözünü bölüyor ve soruyor: "Sayın Başkan, oğluma bir soru sorabilir miyim?"

"Buyurun!"

Mahkeme masasına yanaşıyor, pusulayı eline alıyor ve oğluna yöneliyor.

"Senin ne zamandır bir pusulan var ki?" diye soruyor, alay eder gibi. "Bugüne kadar hiç pusulan olmadı, hatta kamp için yola çıkmadan önce bunun yüzünden tartışmadık mı, sen şöyle dememiş miydin: Herkesin bir pusulası var, bir benim yok, pusulasız yolumu şaşırırım... o halde bunu nereden aldın?"

Z kadına gözünü dikmiş bakıyor.

Kadın zafer kazanmış gibi bir edayla başkana dönüyor: "Bu onun pusulası değil, cinayeti de bu pusulayı kaybeden kişi işledi!"

Salonda mırıldanmalar duyuluyor, başkan Z'ye soruyor: "Annenin dediğini duyuyor musun?"

Z hâlâ annesine bakıyor.

"Evet," diyor usulca, "annem yalan söylüyor."

Avukat ayağa fırlıyor: "Sanığın ruh sağlığıyla ilgili fakülteden bilirkişi raporu alınmasını talep ediyorum!"

Başkan, mahkemenin bu taleple sonra ilgileneceğini belirtiyor.

Anne Z'yi göz hapsinde tutuyor: "Yalan söylüyorum, öyle mi?"

"Evet."

"Yalan söylemiyorum!" diye birden bağırmaya başlıyor kadın. "Hayır, hayatımda hiç yalan söylemedim, ama sen her zaman yalan söyledin, her zaman! Ben hakikati söylüyorum ve yalnızca hakikati, ama sen sadece o pis karıyı korumak istiyorsun, şu ahlaksız şıllığı!"

"Şıllık değil o!"

"Kapa çeneni!" diye çığlık atıyor annesi ve gitgide kendini kaybediyor. "Sen zaten ancak böyle paçavraları düşünürsün, hiç zavallı anneni düşünmezsin!"

"O kız senden çok daha değerli!"

"Susun!" diye öfkeyle bağırıyor başkan ve Z'ye tanığa hakaretten iki günlük hapis cezası veriyor. "Annene karşı terbiyesizlik ediyorsun!" diye kızıyor ona. "Bu çok şeyi açıklıyor!"

Şimdi Z sakinliğini kaybediyor.

Babasından aldığı öfkesi patlak veriyor.

"Anne değil ki bu!" diye bağırıyor. "Hiçbir zaman benimle ilgilenmiyor, varsa yoksa hizmetçileri! Doğduğum günden beri o iğrenç sesiyle mutfakta kızlara bağırdığını duyuyorum."

"Her zaman kızların tarafını tuttu, Sayın Başkan! Aynı kocam gibi!" Kadın hafifçe gülüyor.

"Anne gülme!" diye çıkışıyor oğlu. "Thekla'yı hatırlamıyor musun?!"

"Hangi Thekla?!"

"On beş yaşındaydı, ona her fırsatta eziyet ettin! Geceleri saat on bire kadar ütü yapmak zorundaydı ve sabahları saat dört buçukta da kalkması gerekiyordu, açlıktan ölmeye terk edilmişti! Ondan sonra gitti... hatırlıyor musun?"

"Evet, hırsızlık yaptı!"

"Gidebilmek için! Ben o zaman altı yaşındaydım ve babamın eve gelip, zavallı kız yakalanmış, ıslahevine gönderecekler, dediğini çok iyi hatırlıyorum! Ve bu senin suçundu, sadece senin!"

"Benim mi?!"

"Babam da öyle demişti!"

"Baban, baban! Çok konuşurdu o!!"

"Babam hiç yalan söylemedi! O vakit fena kavga ettiniz ve babam evde kalmıyordu, hatırlıyor musun? İşte Eva da o Thekla gibi bir kız... aynen öyle! Hayır anne, artık seni sevmiyorum!"

Salona derin bir sessizlik çöktü.

Sonra başkan "Teşekkürler Bayan Profesör!"* dedi.

Teneke Kutu

Şimdi sıra bende.

Saat çoktan dördü kırk beş geçiyor.

Tanık olarak yemin ediyorum.

Hakikati bildiğim kadarıyla söyleyeceğime ve hiçbir şey saklamayacağıma namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim.

Aynen, hiçbir şeyi saklamamaya.

Ben yemin ederken salonda bir hareketlenme oluyor.

Ne var?

Hafifçe dönüyorum ve Eva'yı görüyorum.

Tanık sandalyesine oturuyor, yanında da ona eşlik eden bir kadın gardiyan.

---

* O dönemde kadınlara eşlerinin unvanlarıyla hitap edilirdi. (ç.n.)

Gözlerini bir kere görmek istemiştim, diye geçiyor aklımdan.

Bakacağım gözlerine, her şeyi anlattıktan sonra.

Şu an ona fırsatım yok.

Ona sırtımı dönmem gerekiyor, çünkü önümde haç duruyor.

Tanrı'nın oğlu.

Z'ye göz ucuyla bakıyorum.

Gülümsüyor.

Acaba kız da gülümsüyor mudur... arkamdan? Başkanın sorularını cevaplıyorum. Yine zencilere dokunup geçiyor... evet biz anlaşıyoruz. N'ye, aynı şekilde Z'ye de iyi referans veriyorum. Cinayet işlenirken ben yoktum. Başkan bana tam izin verecekken sözünü kesiyorum: "Sayın Başkan, ufak bir şey daha!"

"Buyurun!"

"Z'nin günlüğünün içinde bulunduğu şu kutu, onu N kırmadı."

"N değil miydi? Ya kimdi?"

"Bendim. Kutuyu bir telle açan bendim."

Bu sözlerin etkisi büyük oldu.

Başkan elindeki kurşunkalemi düşürdü, savunma avukatı ayağa fırladı, Z bana ağzı açık bakakaldı, annesi çığlık attı, fırıncı hamur gibi bembeyaz kesildi ve kalbini tuttu.

Ya Eva?

Bilmiyorum.

Arkamda sadece telaşlı genel bir huzursuzluk hissediyorum.

Mırıldanmalar, fısır fısır konuşmalar.

Savcı hipnotize olmuş bir halde ayağa kalkıyor ve yavaşça parmağıyla bana işaret ediyor. "Siz mi?!" diye ağır ağır soruyor.

"Evet," diyorum ve kendi sakinliğime şaşıyorum. Kendimi son derece hafif hissediyorum.

Ve her şeyi anlatmaya başlıyorum.

Kutuyu neden kırdığımı ve neden Z'ye hemen itiraf etmediğimi. Utandığım için, ama işin içinde biraz da korkaklık vardı.

Her şeyi anlatıyorum.

Günlüğü neden okuduğumu ve neden yasal sonuçlara varmadığımı, çünkü ben bir hesabın üstüne kalın bir çizgi çekecektim. Büyük bir çizgi. Başka bir hesapta. Evet, aptallık ettim! Savcının not almaya başladığını fark ediyorum, ama bu beni rahatsız etmiyor.

Her şeyi, her şeyi!

Anlatmaya devam et!

Adam ve Eva'yı da. Ve karanlık bulutları ve Ay'daki adamı!

Bitirdiğimde savcı ayağa kalkıyor.

"Bu ilginç ifadesinin sonuçları hakkında hiçbir hayale kapılmamasına dair sanığın dikkatini çekerim. Savcılık, makamları yanlış yönlendirme ve hırsızlığa yardım yataklıktan dolayı dava açma hakkını saklı tutar."

"Lütfen," diye hafifçe eğiliyorum, "hiçbir şey saklamayacağıma dair yemin ettim."

Tam o anda fırıncı bağırıyor: "Oğluma kastı var, sadece onun kastı var!" Kalp krizi geçiriyor ve dışarı çıkarılması gerekiyor. Eşi tehdit edercesine kolunu kaldırıyor. "Korkun," diye bağırıyor, "Tanrı'dan korkun!"

Hayır, artık Tanrı'dan korkmuyorum.

Etraftaki genel tiksintiyi hissediyorum. Sadece iki göz benden tiksinmiyor.

Üzerimde duruyorlar.

Memleketimin ormanlarındaki karanlık göller gibi durgun.

Eva, sen yoksa çoktan sonbahar mısın?

Cennetten Kovulmuş

Eva'ya yemin ettirilmiyor.

"Bunu biliyor musun?" diye soruyor başkan pusulayı kaldırarak.

"Evet," diyor kız, "yönü göstermeye yarar."

"Kime ait olduğunu biliyor musun?"

"Bana değil, ama kimin olduğunu tahmin ediyorum."

"Sakın yalan söyleme!"

"Yalan söylemiyorum. Ben de şimdi aynı öğretmen bey gibi hakikati söylemek istiyorum."

Benim gibi mi?

Savcı alaycı bir tavırla gülümsüyor.

Davalı vekili gözlerini kızdan ayırmıyor.

"Başla o halde!" diyor başkan.

Ve Eva başlıyor.

"Z ile bizim mağaranın yakınında buluştuğumda N çıkageldi."

"Yani sen de oradaydın?"

"Evet."

"Peki bunu neden daha yeni söylüyorsun? Neden soruşturma süresince Z N'yi öldürdüğünde orada olmadığına dair yalan söyledin?!"

"Çünkü Z, N'yi öldürmedi."

"Z değil miydi?! Ya kimdi?!"

Gerginlik korkunç. Salonda bulunan herkes öne eğiliyor. Kızın üstüne eğiliyorlar, ama kız küçülmüyor.

Z'nin beti benzi atıyor.

Ve Eva anlatıyor: "Z ve N çok kötü boğuştular, N Z'den güçlüydü ve Z'yi kayadan aşağı itti. Ben de öldüğünü düşündüm ve deliye döndüm, benim hakkımda her şeyi biliyor çünkü günlüğü biliyor diye de düşündüm... bir taş aldım elime, şuradaki taşı ve peşinden koştum. Taşla kafasına vuracaktım, evet, istedim, ama o an yabancı bir çocuk çalıların arasından atlayıp çıktı, elimden taşı çekip aldı ve N'nin

peşinden koştu. Ona yetişip onunla konuştuğunu gördüm. Ağaçsız bir açık alandaydık. Taşı da hâlâ sıkı sıkı elinde tutuyordu. İkisi geri gelir diye korktuğumdan saklandım. Ama gelmediler, başka bir yönde ilerlediler, N iki adım önde. Birden yabancı çocuk taşı kaldırıp arkadan N'nin kafasına indirdi. N yere düştü ve kıpırdamadı. Yabancı N'nin üzerine eğilip ona baktı, sonra onu sürükleyerek götürdü. Bir çukura. Benim her şeyi gözlemlediğimi bilmiyordu. Ondan sonra kayaya geri koştum ve orada Z'yi buldum. Ona bir şey olmamıştı, sadece ceketi yırtılmıştı ve elleri çizik içindeydi."

Dili ilk çözülen kişi davalı avukatı oluyor: "Z'ye karşı açılan davanın düşürülmesini talep ediyorum..."

"Bir dakika Doktor Bey," diye sözünü kesiyor başkan ve kıza hâlâ şaşkın bakışlarla bakan Z'ye dönüyor.

"Bu söyledikleri doğru mu?"

"Evet," diye sessizce başını sallıyor Z.

"Peki bir yabancı çocuğun N'yi öldürdüğünü sen de gördün mü?"

"Hayır, bunu görmedim."

"Tamam işte!" Savcı rahat bir nefes alıyor ve tatmin olmuş bir halde arkasına yaslanıyor.

"Sadece taşı yerden alıp N'nin peşinden koştuğumu gördü," diyor Eva.

"O halde onu öldüren sendin," diye belirtiyor davalı avukatı.

Ama kız sakinliğini koruyor.

"Ben değildim." Hatta gülümsüyor.

"Buna geri döneceğiz," diyor başkan. "Şimdi tek öğrenmek istediğim, eğer suçsuzsanız neden bugüne kadar bunu saklı tuttunuz. Evet?"

İkisi de susuyor.

Sonra yine kız başlıyor.

"Z suçu üstlendi, çünkü N'yi benim öldürdüğümü düşündü. Bunu bir başkasının yaptığını söylediğimde bana inanmak istemedi."

"Ama biz sana inanalım, öyle mi?"

Kız yine gülümsüyor.

"Bilmem, ama öyle işte..."

"Ve sen de onun masum olduğu halde mahkûm edilmesini öyle sakince oturup izleyecek miydin?"

"Sakince değil, yeterince ağladım zaten, ama ıslahevinden o kadar çok korkuyordum ki... ama sonra, şimdi söyledim işte onun yapmadığını."

"Neden ancak şimdi?"

"Çünkü işte öğretmen bey de hakikati söylediği için."

"Garip!" diye sırıtıyor savcı.

"Peki öğretmen bey hakikati söylememiş olsaydı?" diye soruyor başkan.

"O zaman ben de susardım."

"Bence sen Z'yi seviyorsun," diyor davalının avukatı iğneleyici bir tavırla. "Ama gerçek aşk değil bu."

Gülümsemeler.

Eva davalı avukatına koca gözlerle bakıyor.

"Hayır," diyor usulca, "ona âşık değilim."

Z birden ayağa fırlıyor.

"Onu hiçbir zaman sevmedim," diyor sesini biraz yükselterek ve başını öne eğiyor.

Z yavaşça yeniden yerine oturuyor ve sağ elini inceliyor.

Kızı korumak istemişti, ama kız onu sevmiyor.

Kızın yerine mahkûm olacaktı, ama kız onu hiç sevmemişti.

Durum böyleydi işte...

Z şu anda neyi düşünüyor?

Geçmiş geleceğini mi düşünüyor?

Muciti, posta pilotunu mu düşünüyor?

Durum böyleydi işte... Yakında Eva'dan nefret edecek.

Balık

"Peki," dedi Eva'yı sorgulamaya devam eden başkan. "Yani N'yi bu taşla takip mi ettin?"

"Evet."

"Ve onu öldürmek istedin?"

"Ama yapmadım!"

"Ya ne?"

"Demin anlattım ya, yabancı bir çocuk geldi, beni yere itti ve taşı alıp N'nin peşinden koştu."

"Bu yabancı çocuğun görüntüsü nasıldı?"

"Her şey çok çabuk oldu, bilmiyorum..."

"Ah, şu büyük meçhul kişi!" diye dalga geçiyor savcı.

"Onu görsen, yeniden tanır mısın?" diye sıkıştırmaya devam ediyor başkan.

"Belki. Tek hatırladığım, açık renk, yuvarlak gözleri vardı. Balık gibi."

Bu kelime bana yumruk gibi iniyor.

Ayağa fırlıyorum ve bağırıyorum: "Balık mı?!"

"Neyiniz var?" diye soruyor başkan ve şaşırıyor.

Herkes şaşkın.

Evet, bana ne oluyor ki?

Işıldayan bir kurukafayı düşünüyorum.

Soğuk zamanlar geliyor, diyen Julius Caesar'ı duyuyorum, balık çağı. O zaman insanın ruhu bir balık suratı kadar hareketsiz olacak.

İki açık renk, yuvarlak göz bana bakıyor. Işıltısız, parıltısız.

Bakan kişi T.

Açık mezarın başında duruyor.

Çadır kampında da duruyor ve sessizce, üstünlük taslayarak, alaylı gülümsüyor.

Kutuyu benim kırıp açtığımı önceden biliyor muydu?

Günlükten de haberi var mıydı?

Z'nin ve N'nin gizlice peşinden giden o muydu?

Garip bir donuklukla gülümsüyor.

Kıpırdamıyorum.

Ve başkan yeniden soruyor: "Neyiniz var?"

T'yi düşündüğümü söylesem mi ki?

Saçmalık!

T neden N'yi öldürmüş olsun ki? Herhangi bir sebep yokken...

Ve cevap veriyorum: "Bağışlayın, Sayın Başkan, biraz gerginim de."

"Anlaşılır!" diye sırıtıyor savcı.

Salonu terk ediyorum.

Biliyorum, Z'yi beraat ettirecek ve kızı mahkûm edecekler. Ama şunu da biliyorum, her şey düzene girecek. Yarın veya yarından sonra bana karşı soruşturma başlatılacaktır. Yetkilileri yanlış yönlendirmekten ve hırsızlığa yardım yataklıktan dolayı.

Öğretmenlikten ihraç edileceğim.

Ekmeğimi kaybediyorum.

Ama bu canımı yakmıyor.

Ne yer ne içerim?

Garip, dertsizim.

Julius Caesar ile bir araya geldiğim bar düşüyor aklıma.

Pahalı bir yer değil.

Ama ben kafayı çekmiyorum.

Eve gidip yatıyorum.

Artık odamdan korkmuyorum.

Şimdi o benimle de yaşıyor mu?

Oltaya Takılmıyor

Doğru, sabah gazetesinde yazıyor zaten!

Z sadece yetkilileri yanıltma ve hırsızlığa yataklıktan dolayı hafifletici nedenlerle ufak bir hapis cezasına çarptırılmış, ama savcılık kıza karşı taammüden cinayet suçundan dava açmış.

Yeni dava herhalde üç ay sonra başlatılır.

Ahlaksız yaratık masumiyetine inatla yemin etti, diye yazmış mahkeme muhabiri, ama galiba etrafta kızın bağırış çağırışına inanacak kimse yoktu. Bir kere yalan söyleyen, bilindiği üzere yine yalan söyler. Davalı Z bile, duruşmanın sonunda kız gardiyanın elinden kurtularak ona koşup, onu sevmediği için af dilerken elini vermemiş,

Aha, demek artık ondan nefret ediyor!

Kız artık yapayalnız.

Acaba hâlâ bağırıyor mudur?

Bağırma, ben sana inanıyorum...

Bekle sen, balığı yakalayacağım.

Ama nasıl?

Onunla konuşmam gerek, hem de en kısa sürede!

Sabah postasıyla birlikte milli eğitimden bir yazı geçti elime: Hakkımda soruşturma devam ettiği sürece *Gymnasium*'a girmem yasak.

Biliyorum, bir daha hiç ayak basamayacağım, çünkü düpedüz hüküm yiyeceğim. Hem de hafifletici nedenler olmadan.

Ama şu an bu beni ilgilendirmiyor!

Çünkü kızın bağırışını duymamak için bir balık yakalamalıyım.

Ev sahibem kahvaltıyı getirirken ürkek davranıyor. Gazetede çıkan tanık ifademi okumuş, ormanlar mırıldanıyor.*

---

* Rus yazar Vladimir Korolenko'nun (1853-1921), 1886'da yayımlanan *Mırıldanan Orman* adlı öyküsüne gönderme olabilir. (ç.n.)

Muhabirler şöyle yazıyor: "Hırsıza yardım eden öğretmen." ... Hatta biri de benim ruhen katil olduğumu yazmış.

Hiç kimse benim tarafımı tutmuyor.

Fırıncı N için güzel zamanlar, tabii gece şeytan gelip onu almadıysa!..

Öğlenleyin artık içine girmemin yasaklandığı *Gymnasium*'un yakınlarında durup okulun bitmesini bekliyorum.

Sonunda öğrenciler binayı terk ediyor.

Bazı meslektaşlar da.

Beni göremiyorlar.

Ve işte T de geliyor.

Yalnız geliyor, sağa sapıyor.

Yavaş yavaş ona doğru yürüyorum.

Beni görüyor ve duraksıyor.

Sonra selam verip gülümsüyor.

"İyi ki seninle karşılaştım," diye ona sesleniyorum, "seninle konuşmam gereken birkaç konu var."

"Buyurun," diyerek saygıyla eğiliyor.

"Ama burada sokakta fazla gürültü var, gel pastaneye gidelim, sana dondurma ısmarlayayım!"

"Ah, teşekkür ederim!"

Pastanede oturuyoruz.

Balık kendisi için çilekli ve limonlu dondurma sipariş ediyor.

Dondurmayı kaşıklayarak yiyor.

Yerken bile gülümsediğini fark ediyorum.

Ve aniden şu cümleyle saldırıya geçiyorum: "Seninle cinayet davası hakkında konuşmalıyım."

Sakin sakin kaşıklamaya devam ediyor.

"Dondurma güzel mi?"

"Evet."

Susuyoruz.

"Söylesene," diye yeniden başlıyorum, "kızın N'yi öldürdüğüne inanıyor musun?"

"Evet."

"Yabancı bir oğlanın olduğuna inanmıyorsun yani?"

"Hayır. Bu yalanı sadece kendini kurtarmak için uydurdu."

Yine susuyoruz.

Birden kaşıklamayı bırakıyor ve bana kuşkuyla bakıyor: "Öğretmenim, benden ne istiyorsunuz?"

"Düşündüm de," diyorum yavaşça ve yuvarlak gözlerine bakıyorum, "belki de o yabancı oğlanın kim olduğunu tahmin ediyorsundur."

"Neden?"

Cesaret ediyorum ve yalan söylüyorum: "Çünkü senin sürekli gizlice gözetlediğini biliyorum."

"Evet," diyor sakince, "bazı şeyleri gözlemledim."

Şimdi yine gülümsüyor.

Kutuyu benim açtığını biliyor muydu?

Ve soruyorum: "Günlüğü okudun mu?"

Gözlerini bana dikiyor: "Hayır. Ama sizin öğretmenim, gizlice uzaklaşıp Z ile kızı seyrettiğinizi gördüm..."

Buz kesiyorum. Beni izliyor.

"O gece yüzüme dokunmuştunuz, çünkü arkanızda duruyordum. Siz çok korktunuz, ama ben, öğretmenim, korkmuyorum."

Yine sakin sakin dondurmasını kaşıklıyor.

Ve birden benim bu şaşkınlığımın keyfini çıkarmadığını fark ediyorum. Arada bir pusuya yatmış gibi bir bakış atıyor bana, sanki bir şeyleri kaydediyor gibi.

Garip, bir avcıyı düşündürüyor.

Duygusuzca nişan alan ve ancak garanti vuracağında ateş eden bir avcı.

Bunu yaparken haz almayan bir avcı.

Ama o zaman neden avlanıyor ki? Neden, neden?

"N ile aran iyi miydi?"

"Evet, aramız bayağı iyiydi."

Ne çok sormak istiyorum ona: O halde onu neden öldürdün? Neden, neden?!

"Öğretmenim," diyor birden, "öyle bir soruyorsunuz ki sanki N'yi ben öldürmüşüm. Sanki o yabancı oğlan benmişim gibi, görüntüsünü kimsenin bilmediğini bildiğiniz halde, tabii öyle biri gerçekten varsa. Kız bile sadece onun balık gözlü olduğunu biliyor..."

Ya sen? diye düşünüyorum.

"...benim balık gözlerim yok ki, aksine açık renkli ceylan gözlerim var, bunu annem de diyor, hatta herkes. Öğretmenim, neden gülümsüyorsunuz? Benden ziyade sizin gözleriniz balık gözü gibi..."

"Benim mi?!"

"Öğretmenim, okulda size verilen lakabı bilmiyor musunuz? Hiç duymadınız mı? Adınız Balık."

Gülümseyerek başını sallıyor.

"Evet öğretmenim, çünkü hep böyle hareketsiz bir yüzünüz var. Ne düşündüğünüz hiçbir zaman bilinmiyor, hatta umurunuzda olup olmadığı bile. Biz hep şey diyoruz, öğretmen bey sadece izliyor, mesela yolda birisi ezilip kalsa, o sadece ezilenin nasıl yerde yattığını izler durur, sadece tam bilmek için, adam ölse bile bir şey hissetmez..."

Birden duruyor, sanki ağzından laf kaçırmış gibi ve korku dolu gözlerle bana bakıyor, ama sadece bir salise kadar.

Neden?

Aha, zokayı yutmuştun demek, ama sonra fikrini değiştirdin.

Tam da yemi yutacaktın ama ipin farkına vardın. Şimdi denizine geri yüzüyorsun.

Henüz oltaya takılmadın ama kendini belli ettin.

Bekle sen, yakalayacağım seni!

Ayağa kalkıyor: "Artık eve gitmeliyim, yemeğe beklerler, geç kalırsam başımın etini yerler."

Dondurma için teşekkür edip gidiyor.

Arkasından bakıyorum ve kızın bağırışını duyuyorum.

Bayraklar

Ertesi gün uyandığımda çokça rüya gördüğümü biliyordum. Sadece ne gördüğümü hatırlamıyordum. Bir resmi tatil günüydü.

En büyük plebin doğum günü kutlanıyordu.

Şehrin her yerinde bayraklar ve afişler asılıydı.

Sokaklarda kayıp uçağı arayan kızlar, bütün zencilerin ölmesine izin veren oğlanlar ve afişlerde yazılı olan yalanlara inanan ebeveynler yürüyordu. Ve bunlara inanmayanlar da birlikte yürüyordu. Aptallar komutası altında karaktersizler tümeni. Uygun adım marş.

Bir kahramanın mezarının başında cıvıldayan bir kuşun şarkısını söylüyorlar; gazdan boğulan bir askerle, evde kalan pisliği yiyen kahverengi kızlarla ve aslında hiç var olmayan bir düşmanla ilgili bir şarkı.

Böylelikle aptallar ve yalancılar baş plebin doğum gününü yâd ediyorlar.

Ve ben böyle düşünürken, benim penceremden de aşağı bir bayrağın sarktığını belli bir memnuniyetle fark ediyorum.

Dün akşamdan taktım onu oraya.

Suçlular ve ahmaklarla uğraşan biri, suçlu ve ahmak gibi davranmalı, yoksa yok olur. Her şeyiyle.

Yuvasına bayrak asmalı, artık bir yuvası olmasa da.

Artık kişilik istenmeyip sadece itaat kabul edildiğinde, hakikat gider ve yalan gelir.

Yalan, bütün günahların anası.

Bayraklar dışarı!

Ölüm yerine ekmek!..

Böyle düşünüyordum ki birden aklıma geldi: Ne düşünüyorsun öyle? Öğretmenlikten ihraç edildiğini unuttun mu? Yalan yere yemin etmedin ve kutuyu kırıp açanın sen olduğunu söyledin. As sen bayrağını, baş plebe biat et, pisliğin

önünde yerlerde sürün ve söyleyebildiğin yalanı söyle... sonuç aynı! Sen ekmeğini kaybettin!

Yüce bir Efendiyle konuşmuşluğunu unutma!

Hâlâ aynı evde yaşıyorsun, ama daha yüksek bir katta.

Başka bir düzeyde, başka bir dairede. Odanın küçüldüğünün farkında değil misin? Mobilyalar da, dolap da, ayna da...

Kendini hâlâ aynada görebiliyorsun, hâlâ yeterince büyük... tabii, tabii! Sen de sadece bir insansın, kravatı düzgün dursun isteyen bir insan. Ama pencereden bir dışarı bak!

Her şey ne kadar uzaklaştı! O büyük hükümdarlar nasıl da birden küçücükler ve o zengin plebler ne kadar da fakir! Ne kadar saçma!

Bayraklar ne kadar soluk!

Afişleri hâlâ okuyabiliyor musun?

Hayır.

Radyoyu hâlâ duyabiliyor musun?

Çok zor.

Radyonun sesini bastırması için kızın o kadar bağırmasına gerek yok.

Zaten artık bağırmıyor da.

Sadece sessizce ağlıyor.

Ama bütün sesleri bastırıyor.

Beşlerden Biri

Dişlerimi fırçaladığım sırada ev sahibem geldi.

"Dışarıda, sizinle görüşmek isteyen bir öğrenci var."

"Bir saniye!"

Ev sahibem gidiyor ve ben üzerime bir ropdöşambr geçiriyorum.

Bir öğrenci? Ne istiyor?

Aklıma T geliyor.

Ropdöşambr Noel'de hediye geldi. Annemle babamdan. Hep derlerdi zaten: "Ropdöşambr olmadan nasıl yaşayabilirsin!"

Rengi yeşil ve eflatun.

Annemle babamın renklerle pek arası yok.

Kapı vuruluyor.

"Gel!"

Öğrenci içeri giriyor ve eğiliyor.

Onu hemen tanıyamıyorum... doğru, bu B'lerden biri!

Sınıfımda beş B vardı, ama bu B gözüme en az çarpanıydı. Ne istiyor? Nasıl oluyor da o da dışarıda diğerleriyle yürümüyor?

"Öğretmenim," diye başlıyor, "önemli midir diye çok düşündüm... galiba söylemeliyim."

"Neyi?" "Şu pusula meselesi beni rahat bırakmadı."

"Pusula mı?"

"Evet, gazetede okudum çünkü, ölü N'nin yanında bir pusula bulunmuş, hani kime ait olduğu bilinmeyen..."

"Ee?"

"Pusulayı kimin kaybettiğini biliyorum."

"Kim?"

"T."

T mi?! İçim ürperiyor.

Yeniden bana doğru yüzmeye mi başladın?

Başın o kara sulardan çıkıyor mu... ağı görebiliyor musun?

Yüzüyor, yüzüyor...

"Pusulanın T'ye ait olduğunu nereden biliyorsun?" diye B'ye soruyorum ve kayıtsız görünmek için çaba sarf ediyorum.

"Çünkü onu her yerde aradı, biz aynı çadırda kalıyorduk da."

"T'nin cinayetle bir alakası olduğunu kastetmiyorsun, değil mi?"

Susup köşeye bakıyor.

Evet, öyle demek istiyor.

"T'nin bunu yapabileceğine inanıyor musun?"

Kocaman gözlerle bana bakıyor, neredeyse şaşkın. "Ben herkesin her şeyi yapabileceğine inanıyorum."

"Bir cinayeti değil ya!"

"Neden olmasın?"

Gülümsüyor... hayır, alaycı değil.

Daha çok üzgün.

"Ama T neden N'yi öldürsün ki, neden? Herhangi bir sebep yokken!"

"T hep N'nin çok aptal olduğunu söylerdi."

"Ama bu bir neden olamaz ki!"

"Henüz değil. Ama biliyor musunuz öğretmenim, T aşırı derecede meraklı biri, sürekli her şeyi bilmek istiyor, gerçekte nasıl olduğunu ve bana bir keresinde de birinin nasıl öldüğünü görmeyi çok istediğini söyledi."

"Ne?"

"Evet, bunun nasıl geliştiğini görmek istiyor... hatta hep bir bebeğin doğuş anını da seyretme hayali kuruyordu."

Pencereye gidiyorum, bir şey söyleyebilecek durumda değilim. Dışarıda hâlâ yürüyorlar, ebeveynler ve çocuklar.

Ve birden B'nin neden benim yanımda olduğunu fark ediyorum.

"Sen neden onlarla birlikte yürümüyorsun?" diye soruyorum ona. "Bu senin görevin!"

Sırıtıyor. "Hasta raporu aldım."

Bakışlarımız birbirini buluyor.

Birbirimizi anlıyor muyuz?

"Seni ele vermem," diyorum.

"Bunu biliyorum," diyor.

Neyi biliyorsun? diye düşünüyorum.

"Artık yürüyüşe katılmak istemiyorum ve sürekli emir alıp yönlendirilmekten de bıktım, sadece senden iki yaş büyük diye her önüne gelen sana bağırıyor! Sonra bir de şu sıkıcı konuşmalar, sürekli aynısı, tamamen saçmalık!"

Gülümsememi bastıramıyorum.

"Umarım sınıfında böyle düşünen tek kişisindir!"

"Ama hayır! Çoktan dört kişi olduk bile!"

Dört kişi mi? Çoktan mı?

Ve ne zamandır? "Hatırlıyor musunuz öğretmenim, hani şu zenciler hakkında bir şey demiştiniz ya, çadır kampımızdan önce, baharda? O zaman hepimiz sizi istemiyoruz diye imza atmıştık... ama ben baskı altında yaptım bunu, çünkü siz tabii ki zenciler konusunda haklıydınız. Sonra zamanla üç kişi daha buldum, aynı bu şekilde düşünen."

"Kim bu üç kişi?"

"Bunu söyleyemem. Tüzüğümüz bunu bana yasaklıyor."

"Tüzük mü?"

"Evet, çünkü biz bir kulüp kurduk. Şimdi iki kişi daha katıldı, ama onlar öğrenci değiller. Biri fırıncı çırağı, diğeri de ayak işlerine bakan bir çocuk."

"Bir kulüp mü?"

"Her hafta bir araya geliyoruz ve yasaklı ne varsa hepsini okuyoruz."

"Aha!"

Julius Caesar ne demişti?

Gizliden her şeyi okuyorlar, ama sadece dalga geçebilmek için.

Onların idealleri horgörü ve alay, soğuk zamanlar geliyor.

B'ye soruyorum:

"Ondan sonra hep birlikte kulübünüzde oturup her şeyle dalga geçiyorsunuz, öyle mi?"

"Oho! Dalga geçmek, madde üçe göre kesinlikle yasak! Sürekli her şeyle dalga geçenler var, mesela T, ama biz öyle değiliz, biz toplanıyoruz, sonra da okuduğumuz her şey hakkında konuşuyoruz."

"Eee?"

"Ondan sonra işte dünyada işlerin nasıl olması gerektiğini konuşuyoruz."

Kulak kesiliyorum. Nasıl olması gerektiğini mi?

B'ye bakıyorum, Z aklıma geliyor.

Mahkeme başkanına "Öğretmen bey hep dünyada olması gerekeni söylüyor ve hiçbir zaman gerçekte nasıl olduğunu değil," diyor.

Ve T'yi görüyorum.

Eva duruşmada ne demişti?

"N yere düştü. Yabancı çocuk N'nin üzerine eğilip onu izledi. Sonra onu çukura sürükledi."

Peki B demin ne dedi?

"T her zaman her şeyin gerçekte nasıl olduğunu bilmek istiyor."

Neden?

Sadece her şeyle dalga geçebilmek için mi?

Evet, soğuk zamanlar geliyor...

"Öğretmenim," diye yine B'nin sesini duyuyorum, "size her şeyi rahatlıkla anlatmak mümkün. Onun için zaten şimdi size aklımdaki şüpheyle geliyorum, ne yapmalı diye danışmak için."

"Neden özellikle bana?"

"Biz dün kulüpte sizin kutuyla ilgili ifadenizi gazetede okuyunca, hepimiz hakikati seven tek yetişkinin siz olduğunu söyledik."

Kulüp Olaya El Atıyor

Bugün B ile yetkili sorgu yargıcına gidiyorum. Çünkü dün ofisi resmi tatil nedeniyle kapalıydı.

B'nin, ilgili pusulanın kime ait olabileceğini muhtemelen bildiğini anlatıyorum sorgu yargıcına... ama o sözümü kibarca kesiyor; pusula meselesi çoktan açıklığa kavuşmuş. Pusulanın, çadır kampımızı kurduğumuz köyün muhtarından çalındığı kesinkes tespit edilmiş. Bir ihtimal kız düşürmüş olmalı, o değilse de çetesinden biri belki, daha önce ileride olay mahalli olacak yerin yanından tesadüfen geçmiş olabilir, çünkü olay mahalli hırsızların mağarasının yanındaymış ya. Artık pusulanın bir önemi yokmuş.

Biz de tekrar vedalaşıyoruz, B somurtuyor.

Artık bir önemi kalmadı mı? diye düşünüyorum.

Hım, ama şu pusula olmasa B hiçbir zaman bana gelmezdi.

Eskisinden farklı düşündüğümü görüyorum.

Her yerde bir bağlantı bekliyorum.

Her şeyin önemi var.

Akıl ermez bir yasanın var olduğunu hissediyorum.

Merdivende davalı avukatına denk geliyoruz.

Beni heyecanla selamlıyor.

"Size zaten yazılı olarak teşekkür edecektim," diyor, "çünkü ancak sizin acımasız ve korkusuz ifadeniz sayesinde bu trajediyi açıklığa kavuşturmam mümkün oldu!"

Kısaca Z'nin âşık hallerinden tamamen kurtulduğunu anlatıyor, kız da histerik kasılmalara tutulmuş, şimdi hapishane hastanesinde yatıyormuş.

"Zavallı şey!" diye hızlıca ekleyip yeni bir trajediyi açıklığa kavuşturmak üzere aceleyle ayrılıyor.

Ardından bakıyorum.

Birden B'nin "Kıza üzülüyorum," diyen sesini duyuyorum.

"Ben de."

Merdivenleri iniyoruz.

"Ona yardım edilmeli," diyor B.

"Evet," diyorum ve gözlerini düşünüyorum.

Ve memleketimin ormanlarındaki durgun gölleri.

Kız hastanede yatıyor.

Ve şimdi bile bulutlar onun üzerinden kayıp gidiyor, gümüş kenarlı bulutlar.

Kız hakikati söylemeden önce bana doğru başını sallamamış mıydı? Ve T ne demişti? Katil o, sadece yalan söyleyerek kurtulmaya çalışıyor...

T'den nefret ediyorum.

Birden duruyorum.

B'ye soruyorum: "Kendi aranızdaki adımın Balık olduğu doğru mu?"

"Ama hayır! Onu sadece T diyor... sizin başka bir isminiz var!"

"Neymiş?"

"Adınız Zenci."

Gülüyor, ben de onunla gülüyorum.

Merdivenleri inmeye devam ediyoruz.

Sonra birden yeniden ciddileşiyor.

"Öğretmenim," diyor, "sizce de suçlu T değil miydi, her ne kadar kaybedilen pusula onun olmasa da?"

Yine duruyorum.

Ne diyeyim?

Olabilir, belki mi, diyeyim?..

Ve "Evet," diyorum. "Bana göre de oydu."

B'nin gözleri parlıyor.

"Oydu zaten," diye heyecanla bağırıyor, "ve biz onu yakalayacağız!"

"Umarım!"

"Kulüpte kıza yardım edilmesi için karar alınmasını sağlayacağım! Yedinci maddeye göre sadece kitap okumak için değil, aynı zamanda kitaplara göre yaşamak için buradayız."

Ona soruyorum: "Peki ilkeniz nedir?"

"Hakikat ve adalet için!"

Eyleme geçme isteğinden yerinde duramıyor.

Kulüp T'yi gece gündüz, adım adım gözetleyecek ve bana her gün rapor verecek.

"Güzel," diyorum, gülümsememe engel olamıyorum.

Benim çocukluğumda da Kızılderilicilik oynardık.

Ama artık balta girmemiş orman değişti. Bugün artık gerçek.

İki Mektup

Ertesi sabah annemle babamdan dehşet dolu bir mektup aldım. İşimi kaybetmem onları altüst etmiş. Şu kutu meselesini gereksiz yere anlatırken onları hiç mi düşünmemişim, hem neden anlatmışın ki?

Evet, sizi de düşündüm. Sizi de.

Bir sakinleşin, aç kalmayız elbet!

"Bütün gece uyumadık," diye yazıyor annem, "sadece seni düşündük."

Öyle mi?

"Bunu hak etmek için ne yaptık?" diye soruyor babam.

Kendisi emekli ustabaşı ve birden Tanrı'yı düşünmem gerekiyor.

Bence, her ne kadar her pazar kiliseye gitseler de, Tanrı hâlâ onlarla birlikte yaşamıyor.

Oturup anne babama yazıyorum.

"Sevgili anne, sevgili baba! Merak etmeyin, Tanrı yardımcı olacaktır..."

Duraksıyorum. Neden?

Ona inanmadığımı biliyorlar ve şimdi şöyle düşüneceklerdir: Gördün mü bak, şimdi Tanrı'dan söz ediyor, çünkü kötü durumda!

Ama hiç kimse böyle düşünmemeli.

Hayır, utanıyorum...

Mektubu yırtıyorum.

Evet, hâlâ gururluyum!

Bütün gün annemle babama yazmak istiyorum.

Ama bunu yapmıyorum.

Hep başlıyorum, ama Tanrı kelimesini yazmaya bir türlü yüreğim el vermiyor.

Akşam oluyor ve birden yeniden dairemden korkmaya başlıyorum.

O kadar boş ki.

Dışarı çıkıyorum.

Sinemaya mı?

Hayır.

Pahalı olmayan şu bara gidiyorum.

Orada Julius Caesar ile karşılaşıyorum, burası onun mekânı. Beni gördüğüne gerçekten seviniyor.

"Şu kutu meselesini söylemeniz gerçekten dürüstçeydi. Çok dürüstçe! Ben olsam demezdim! Saygı duyuyorum!"

İçip dava hakkında konuşuyoruz.

Balıktan bahsediyorum.

Beni dikkatle dinliyor.

"Tabii ki de balık o kişi," diyor. Sonra gülümsüyor: "Onu yakalamak için size yardımcı olabilirsem bunu seve seve yaparım, çünkü benim de bağlantılarım var..."

Evet, bağlantıları var gerçekten.

Konuşmamız sürekli bölünüyor. Julius Caesar'ın saygıyla selamlandığını görüyorum, çok kişi ona gelip akıl danışıyor, çünkü o çok bilen, bilge bir adam.

Hepsi yabani ot.

*Ave Caesar, morituri te salutant!**

Ve içimde birden bir sefillik özlemi uyanıyor. Benim de ışıklandırılabilen bir kurukafalı kravat iğnemin olmasını ne kadar çok isterdim.

"Mektubunuza dikkat edin!" diye bana sesleniyor Ceasar.

---

* (Lat.) Selam sana İmparator, ölmek üzere olanlar seni selamlar. (ç.n.)

"Cebinizden düşmek üzere!"

Mektup, doğru ya!

Ceasar o an bir hanımefendiye kamu ahlakı yasasının yeni maddelerini anlatmakla meşgul.

Eva'yı düşünüyorum.

Bu hanımefendinin yaşına geldiğinde acaba nasıl görünecek?

Ona kim yardım edebilir?

Başka bir masaya oturup annemle babama yazıyorum.

"Dert etmeyin, Tanrı yardım eder nasıl olsa!"

Ve mektubu yırtmıyorum.

Yoksa sadece içkili olduğum için mi yazdım?

Önemli değil!

Sonbahar

Ertesi gün ev sahibem bana bir zarf veriyor, bir çırak getirip bırakmış.

Mavi bir zarf bu, açıyorum ve gülümsüyorum.

Başlığı şöyle:

"Kulübün ilk raporu."

Sonra şöyle yazıyor:

"Özel bir şeyler kaydedilmedi!"

Ya, ya uslu kulüp!

Hakikat ve adalet için savaşıyor ama özel bir şey kaydedemiyor!

Ben de bir şeyler kaydetmiyorum.

Yargılanmaması için ne yapılabilir ki? Sürekli onu düşünüyorum...

Âşık mıyım ki o kıza?

Bilmiyorum.

Tek bildiğim ona yardım etmek istediğim...

Pek çok kadınım oldu, çünkü ben bir aziz değilim ve kadınlar da azize değil.

Ama artık farklı seviyorum.

Artık genç değil miyim ki?

Yaştan dolayı mı?

Saçmalık! Hâlâ yaz mevsimindeyiz.

Ve her gün elime mavi bir zarf geçiyor: Kulübün ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci raporu.

Özel bir şeyler kaydedilmiyor.

Ve günler geçiyor...

Elmalar çoktan olgunlaştı ve geceleri sis çöküyor.

Sığırlar eve dönüyor, tarlalar çıplak...

Evet, hâlâ yaz mevsimi, ama şimdiden kar bekleniyor.

Kıza yardım etmek istiyorum, üşümemesi için.

Ona bir manto almak istiyorum, ayakkabı ve iç çamaşırı.

Önümde soyunmasına gerek yok...

Sadece kar gelebilir mi, bunu bilmek istiyorum.

Şimdilik her yer yeşil.

Ama benim yanımda olmasına gerek yok.

Yeter ki o iyi olsun.

Misafir

Bu öğleden önce bana misafir geldi. Onu hemen tanıyamadım, bir keresinde insanlığın idealleri hakkında sohbet ettiğim rahipti.

İçeri girdi, sivil giyinmişti, koyu gri bir pantolon ve mavi bir ceket.

Duraksıyorum. Kaçtı mı ki?

"Sivil giyindiğime şaşırıyorsunuz," diyor gülümseyerek, "ama çoğu zaman böyle giyiniyorum, çünkü özel bir talimatname altındayım... Kısacası, ceza sürem bitti, fakat şimdi sizi konuşalım! Gazetelerde cesur ifadenizi okudum, aslında daha erken gelecektim ama önce adresinizi bulmam gerekti. Bu arada, epey değişmişsiniz, neden bilmiyorum, ama bir şeyler farklı. Evet, daha neşeli görünüyorsunuz!"

"Daha neşeli mi?"

"Evet. Şu kutu meselesini anlattığınız için de sevinebilirsiniz, her ne kadar artık dünyanın yarısı tarafından kötülenseniz de. Sizi çok düşündüm, Tanrı'ya inanmadığınızı söylediğiniz halde, ya da tam da bu yüzden. Bu arada artık Tanrı hakkında farklı düşünmeye başlamışsınızdır..."

Ne istiyor? diye düşünerek ona şüpheyle bakıyorum.

"Size söylemek istediğim önemli bir şey var, ama önce lütfen bir iki soruma cevap verin. Birincisi şu: Savcılık size karşı davayı durdursa da bu ülkenin hiçbir okulunda bir daha ders veremeyeceğinizin farkındasınızdır herhalde."

"Evet, ifadeyi vermeden zaten bunun farkındaydım."

"Buna sevindim! Ve ikincisi: Bundan sonra nasıl geçinmeyi düşünüyorsunuz? Kereste fabrikası hisseniz olmadığını var sayıyorum, çünkü o zamanlar evden çalışanlardan, penceredeki çocuklardan yana tavır almıştınız... hatırladınız mı?"

Ah, penceredeki çocuklar! Onları tamamen unutmuştum!

Ve artık üretime son veren kereste fabrikasını da...

Bunlar ne kadar da geride kaldı!

Şöyle diyorum: "Hiçbir şeyim yok. Ve annemle babama da destek olmalıyım."

Bana kocaman gözlerle bakıyor ve kısa bir duraklamadan sonra konuşuyor: "Size uygun bir pozisyonum var."

"Ne?! Bir pozisyon mu?!"

"Evet, ama başka bir ülkede."

"Nerede?"

"Afrika'da."

"Zencilerin yanında mı?" Bana "zenci" dendiğini hatırlıyorum ve gülümsemeden edemiyorum.

O ciddiyetini koruyor.

"Bunu neden o kadar komik buldunuz? Zenciler de sadece insandır!"

Bunu kime anlatıyorsunuz? diye ona sormak istiyorum, ama öyle bir şey demiyorum, aksine bana teklif ettiği şeyi dinliyorum: Öğretmenlik yapabilirmişim, bir misyoner okulunda.

"Bir tarikata mı gireceğim?"

"Buna gerek yok."

Düşünüyorum. Bugün Tanrı'ya inanıyorum, ama beyazların zencileri mutlu ettiklerine inanmıyorum, çünkü Tanrı'yı zencilere kirli ticaret olarak getiriyorlar.

Ve bunu ona söylüyorum.

Tamamen sakin kalıyor.

"Misyonunuzu kirli işler yapmak için kötüye kullanıp kullanmamanız tamamen size bağlı."

Kulak kesiliyorum. Misyon mu?

"Her insanın bir misyonu var," diyor rahip.

Doğru!

Benim bir balık tutmam gerek.

Rahibe, Afrika'ya gideceğimi söylüyorum, ama ancak kızı kurtardıktan sonra.

Beni dikkatlice dinliyor.

Sonra şöyle diyor:

"Cinayeti işleyenin yabancı çocuk olduğunu bildiğinize eminseniz, o halde bunu annesine söylemelisiniz. Annesi her şeyi duymalı. Hemen şimdi yanına gidin..."

Son Durak

T'nin annesine gidiyorum.

Adresi *Gymnasium*'daki hademe verdi bana. Çok mesafeli davrandı, çünkü aslında binaya girmem yasaktı.

Bir daha asla ayak basmayacağım, Afrika'ya gidiyorum.

Şimdi tramvayda oturuyorum.

Son durağa kadar gitmeliyim.

Güzel evler yavaş yavaş bitiyor ve çirkinleri başlıyor. Yoksul sokaklardan geçip nezih villa bölgesine ulaşıyoruz.

"Son durak!" diye sesleniyor kondüktör. "Herkes insin!" Tek yolcu benim.

Buradaki hava, benim oturduğum yerden çok daha iyi.

Yirmi üç numara nerede?

Bahçeler bakımlı. Burada bahçe cüceleri yok. Ne uyuyan bir geyik ne de mantar.

Sonunda yirmi üçü buluyorum.

Ana kapı yüksek ve ev, bahçenin büyüklüğünden dolayı görünmüyor.

Zili çalıp bekliyorum.

Görevli görünüyor, yaşlı bir adam. Demir parmaklıkları açmıyor.

"Buyurun?"

"Bayan T ile görüşmek istiyorum."

"Hangi konu hakkında?"

"Oğlunun öğretmeniyim."

"Derhal!"

Demir parmaklıkları açıyor.

Bahçenin içinden geçiyoruz.

Kara bir çamın arkasında evi görüyorum. Neredeyse bir saray.

Bir uşak bizi bekliyor, kapı görevlisi beni ona devrediyor: "Beyefendi, hanımefendiyle görüşmek istiyor. Genç efendinin öğretmeni oluyor kendisi." Uşak hafifçe eğiliyor.

"Bu biraz zor olabilir," diyor saygılı bir tavırla, "çünkü hanımefendinin şu an misafiri var."

"Ama onunla çok mühim bir husus hakkında konuşmam gerek!"

"Yarın için randevu alamaz mısınız?"

"Hayır. Konu oğluyla ilgili."

Gülümsüyor ve eliyle, önemsemez gibi ufak bir jest yapıyor. "Hanımefendinin, oğlu için de çoğu zaman vakti yok. Genç efendinin de genellikle randevu alması gerekiyor."

"Dinleyin," diyorum ve ona öfkeyle bakıyorum, "geldiğimi hemen söyleyin, aksi halde sorumluluk sizin üstünüze kalır!"

Bir anlık şaşkın bakıştan sonra yine önümde hafifçe eğiliyor: "Peki, bir deneyelim. Şu taraftan lütfen! Önden gittiğim için bağışlayın!"

Eve giriyorum.

Görkemli bir odanın içinden geçiyoruz, sonra da bir merdivenden yukarı, birinci kata çıkıyoruz.

Bir hanım merdivenlerden iniyor, uşak onu selamlıyor, hanım da ona gülümsüyor.

Bana da gülümsüyor.

Tanıyorum sanki.

Kimdi bu?

Merdivenleri çıkmaya devam ediyoruz.

"Bu sinema sanatçısı X'ti," diye fısıldıyor uşak bana.

Ah, doğru ya!

Onu daha geçenlerde gördüm. Fabrika müdürüyle evlenen fabrika işçisi olarak.

Baş plebin kız arkadaşı olur.

Şiir ve hakikat.

"Muhteşem bir sanatçıdır," diye tespitte bulunuyor uşak ve biz birinci kata gelmiş oluyoruz.

Kapının biri açık, gülen kadınlar duyuyorum. Üçüncü odada oturuyorlar herhalde, diye düşünüyorum. Çay içiyorlar.

Uşak beni sol tarafta küçük bir salona alıyor ve oturmamı rica ediyor, her şeyi deneyecekmiş, ilk uygun fırsatta.

Sonra kapıyı kapatıyor ve ben yalnız kalıp bekliyorum. Henüz öğleden sonra erken saatler, ama günler gittikçe kısalıyor.

Duvarlarda eski gravürler asılı. *Jüpiter ve Io. Eros ve Psyche. Marie Antoinette.*

Pembe renkli, bol altın yaldızlı bir salon.

Bir sandalyede oturuyorum ve masanın etrafında duran sandalyeleri görüyorum. Kaç yaşındasınız? Neredeyse iki yüz yıl...

Üstünüzde şimdiye dek kimler oturdu?

Yarın çaya Marie Antoinette'teyiz, demiş olan kişiler.

Yarın Marie Antoinette'in idamına gidiyoruz, demiş olan kişiler.

Eva şimdi nerede?

Umarım hâlâ hastanededir, orada en azından bir yatağı var.

Umarım hâlâ hastadır.

Pencerenin önüne geçip dışarıya bakıyorum.

Karaçam gittikçe kararıyor, çünkü hava artık kararıyor.

Bekliyorum.

Sonunda kapı yavaşça açılıyor.

Dönüyorum, çünkü artık T'nin annesi geliyor.

Nasıl görünüyor?

Şaşırıyorum.

Karşımda duran annesi değil, aksine T.

Kendisi.

Kibarca selam verip şöyle diyor:

"Öğretmenim, annem sizin geldiğinizi duyunca beni çağırttı. Maalesef onun vakti yok."

"Öyle mi? Peki ne zaman vakti olur?"

Yorgun bir edayla omuzlarını silkiyor: "Bilmiyorum. Aslında hiçbir zaman yok."

Balığı seyrediyorum.

Annesinin vakti yok. Ne işi var ki?

Annesi sadece kendini düşünüyor.

Rahip geliyor aklıma ve insanlığın idealleri.

Zenginlerin her zaman kazandığı doğru mu?

Şarap suya dönüşmeyecek mi?

Ben de T'ye şöyle diyorum: "Annenin sürekli işi varsa, o halde belki babanla konuşabilirim?"

"Babam mı? Ama o hiç evde olmuyor ki! Sürekli yolda, onu neredeyse hiç görmüyorum. Bir tröst yönetiyor ya."

Bir tröst mü?

Artık üretimine son vermiş bir kereste fabrikası görüyorum.

Çocuklar pencerelerde oturmuş, oyuncak bebekleri boyuyorlar.

Işıktan tasarruf ediyorlar, çünkü ışıkları yok.

Ve Tanrı bütün sokaklardan geçiyor.

Çocukları ve kereste fabrikasını görüyor.

Ve Tanrı geliyor.

Dışarıda ana kapının önünde duruyor.

Yaşlı görevli onu içeri bırakmıyor.

"Buyurun?"

"T'nin ebeveyniyle konuşmak istiyorum."

"Hangi konu hakkında?"

"Biliyorlar zaten."

Evet biliyorlar zaten, ama onu beklemiyorlar...

"Anne babamdan istediğiniz nedir?" diye birden T'nin sesini duyuyorum.

Ona bakıyorum.

Birazdan gülümser, diye düşünüyorum.

Ama artık gülümsemiyor.

Sadece bakıyor.

Yakalanmak üzere olduğunu hissediyor mu?

Gözleri birden parıldıyor.

Dehşetin parıltısı.

"Onlarla senin hakkında konuşmak istemiştim, ama maalesef vakitleri yok," diyorum.

"Benim hakkımda mı?"

Sırıtıyor.

Bomboş.

Meraklı şey aptal gibi duruyor orada.

Kulaklarını dikmiş dinliyor sanki.

Etrafında ne uçuyor?

Duyduğu şey ne?

Ahmaklığın kanatları mı?

Hızlıca oradan uzaklaşıyorum.

Yem

Evde beni yine mavi bir zarf bekliyor. Hımm, kulüpten!

Eminim yine bir şey kaydetmemişlerdir, açıp okuyorum:

"Kulübün sekizinci raporu. T dün öğleden sonra Kristal Sineması'ndaydı. Sinemadan çıkarken, muhtemelen içeride buluştuğu zarif bir hanımla konuşuyordu. Sonra o hanımla Y Caddesi No. 67'ye gitti. Yarım saat sonra, yine o hanımla bina kapısında göründü ve veda ederek ayrıldı. Eve gitti. Kadın, onun peşinden baktı, yüzünü ekşitti ve abartılı bir tavırla tükürdü. Bu kişinin bir hanımefendi olmama ihtimali var. Uzun boylu ve sarışındı, koyu yeşil bir mantosu ve kırmızı şapkası vardı. Bunun dışında bir şey kaydedilmedi."

Sırıtıyorum.

Hım, demek T çapkınlık yapıyor; ama bu beni ilgilendirmiyor. Kadın neden yüzünü ekşitmiş ki?

Tabii ki hanımefendi değildi, ama neden abartılı bir tavırla tükürdü?

Yanına gidip ona soracağım.

Çünkü artık her ipucunu takip etmek istiyorum; en ufağını, en saçma olanını...

Zokayı yutmazsa o halde onu bir ağ ile yakalamak gerekecek, içinden geçemeyeceği dar ilmikli bir ağ ile.

Y Caddesi No. 67'ye gidip bina görevlisi kadına sarı saçlı hanımı soruyorum...

Hemen sözümü kesiyor: "Bayan Nelly 17 numaralı dairede oturuyor."

Binada küçük insanlar, dürüst yurttaşlar oturuyor. Bir de Bayan Nelly diye biri.

On yedi numaralı kapıyı çalıyorum. Sarışın bir kadın kapıyı açıyor: "Selam! İçeri gelsene!"

Onu tanımıyorum.

Girişte koyu yeşil manto asılı, masanın üstünde kırmızı şapka duruyor. Bu o.

Birazdan, sadece bir bilgi için geldim diye kızacaktır. Ben de ona, cevap verdiği takdirde hizmetini ödeyeceğime söz veriyorum. Sinirlenmiyor, aksine kuşkulanıyor. Hayır, polis değilim, diye rahatlatmaya çalışıyorum onu, tek bilmek istediğim dün neden o çocuğun arkasından tükürdüğü.

"Önce para," diye cevap veriyor.

Parayı veriyorum.

Kanepeye rahatça oturup bana bir sigara ikram ediyor.

Sigara içiyoruz.

"Bundan bahsetmek hoşuma gitmiyor," diyor.

Hâlâ susuyor.

Birden başlıyor: "Neden tükürdüğüm çok kolay açıklanır: Kısaca iğrençti! Tiksindirici!" Ürperiyor.

"Neden?"

"Bir düşünün, iş üstündeyken güldü!"

"Güldü mü?"

"Tüylerim diken diken oldu, ondan sonra öyle çılgına döndüm ki ona bir tokat patlattım! Hemen aynanın karşısına koşturdu, dediği şey de: Kızarmamış! Sürekli yaptığı tek şey gözlemlemekti, sadece gözlemlemek! Bana kalsa bu

herife bir daha dokunmazdım ama maalesef bu zevki tekrar tatmak zorunda kalacağım..."

"Tekrar mı? Sizi kim buna zorluyor ki?"

"Hiçbir zaman zorla bir şey yapmam, Nelly yapmaz! Ama bu iğrenç herifle bir araya gelerek, birine gönüllü olarak iyilik yapıyorum... hatta ona âşıkmışım gibi yapmalıyım!"

"Bununla birine bir iyilik mi yapıyorsunuz?"

"Evet, çünkü o kişiye teşekkür borcum var."

"Kim bu?!"

"Hayır, bunu söyleyemem! Nelly bunu söylemez! Yabancı bir bey."

"Ama bu yabancı bey ne istiyor ki?"

Kadın kocaman gözlerle bana bakıp usulca şöyle diyor:

"Bir balığı yakalamak istiyor."

Ayağa fırlayıp bağırıyorum: "Ne?! Bir balığı mı?!" Nelly çok korkuyor.

"Neyiniz var?" diye soruyor, aceleyle sigarasını söndürürken. "Hayır... hayır, Nelly artık bir kelime daha söylemez! Bana öyle geliyor ki siz delinin tekisiniz! Hadi gidelim, gidelim! *Adieu!*"

Gidiyorum ve aklımın karışıklığından neredeyse sendeliyorum.

Balığı yakalayan kim?

Neler oluyor?

Kim bu yabancı bey?

Ağın İçinde

Eve geldiğimde ev sahibem beni endişeli bir halde karşılıyor. "Yabancı bir bey burada," diyor, "yarım saattir sizi bekliyor; korkuyorum, çünkü onda bir gariplik var. Oturma odasında oturuyor."

Yabancı bir bey mi?

Oturma odasına giriyorum.

Akşam oldu, adam karanlıkta oturuyor.

Işığı yakıyorum.

Ah, bu Julius Caesar!

"Sonunda!" diyor ve kurukafasını ışıldatıyor.

"Kollega, şimdi kulaklarınızı iyi açın!"

"Ne var ki?"

"Balık elimde."

"Nasıl?"

"Evet. Yemin etrafında yüzmeye başladı bile, gittikçe yaklaşıyor... bu gece yemi yutacak! Gelin hadi, hemen gitmemiz gerek, tuzak çoktan orada, vakit geldi geçiyor!"

"Nasıl bir tuzak?"

"Hepsini açıklayacağım!"

Hızlıca uzaklaşıyoruz.

"Nereye?"

"Lilie'ye!"*

"Neye?"

"Bunu çocuğuma nasıl anlatırım? Lilie, sıradan bir pavyon!"

Çok hızlı yürüyor, yağmur yağmaya başlıyor.

"Yağmur iyidir," diyor, "yağmurda daha kolay oltaya gelir."

"Dinleyin," diye bağırıyorum ona, "ne yapmayı planlıyorsunuz?!"

---

* (Alm.) Zambak. Barın ismi. Aynı zamanda Kitabı Mukaddes'te geçen saflık simgesi. (ç.n.)

"Oturur oturmaz her şeyi anlatacağım! Yürüyün, ıslanıyoruz!"

"Ama nasıl olur da balığı tutup, bana hiçbir şey söylemezsiniz?!"

"Size süpriz yapmak istemiştim, bırakın da azıcık keyfim olsun!"

Birden, yağmur yağdığı ve acelesi olduğu halde duruyor.

Bana bir garip bakıp yavaşça konuşuyor. "Soruyorsunuz, bana balığı neden yakalamaya çalıştığımı soruyorsunuz?" derken sanki her kelimeyi ayrı vurguluyor gibi geliyor bana. "Bunu bana anlatan sizdiniz, birkaç gün önce... hatırlıyor musunuz? Sonra kalkıp başka bir masaya geçtiniz ve ben de sizin kız yüzünden ne kadar üzgün olduğunuzu fark ettim, öyle olunca da size yardım etmem gerektiğini düşündüm. Masada nasıl oturduğunuzu hatırlıyor musunuz... galiba bir mektup yazıyordunuz."

Bir mektup mu?!

Evet, doğru! Annemle babama yazdığım mektup!

Sonunda, yazma cesareti gösterdiğimde: "Tanrı elbet yardım edecektir." ... Sendeliyorum.

Caesar'ın "Neyiniz var? Betiniz benziniz atmış?" diyen sesini duyuyorum.

"Yok, yok bir şey!"

"Bir şnaps içmenizin vakti gelmiş!"

Belki de!

Yağmur yağıyor ve su gittikçe çoğalıyor.

Ürperiyorum.

Kısa bir an için ağı gördüm.

N

Lilie'yi bulmak neredeyse imkânsız, etraf o kadar karanlık.

İçerisi de daha aydınlık sayılmaz.

Ama daha sıcak ve en azından yağmur içeri girmiyor.

"Hanımlar çoktan geldi," diye karşılıyor bizi dükkân sahibi kadın ve üçüncü locayı işaret ediyor.

"Bravo!" diyor Caesar ve bana dönüyor: "Çünkü hanımlar benim yemlerim oluyor. Tabiri caizse solucanlar."

Üçüncü locada Bayan Nelly şişman bir garson kadınla oturuyor.

Nelly beni hemen tanıyor, ama alışkanlıktan susuyor.

Yüzünü ekşiterek gülümsüyor.

Caesar şaşkın duruyor.

"Balık nerede?" diye hızlıca soruyor.

"Gelmedi," diyor şişko. Sesinde hüzünlü bir monotonluk var.

"Beni ekti," diyor Nelly ve tatlı tatlı gülümsüyor.

"Sinemanın önünde iki saat bekledi," diyor şişko ümitsizce başını sallayarak.

"İki buçuk," diye düzeltiyor Nelly ve artık gülümsemiyor. "İğrenç herifin gelmediğine o kadar sevindim ki."

"İşe bak hele," diyor Caesar ve beni hanımlarla tanıştırıyor: "Eski bir meslektaşım."

Şişko beni süzüyor, Bayan Nelly havaya bakıyor. Sutyenini düzeltiyor.

Oturuyoruz.

Şnaps yakıyor ve ısıtıyor.

Bizden başka müşteri yok.

Dükkân sahibi kadın gözlüğünü takmış gazete okuyor. Barın üzerinden eğiliyor ve görünüşe bakılırsa kulaklarını kapatıyor.

Bir şey bilmiyor, bir şey bilmek de istemiyor.

Neden bu iki hanım solucan oluyor ki?

"Neler oluyor burada?" diye Caesar'a soruyorum. İyice yaklaşıp bana doğru eğiliyor: "Aslında sizi önceden hiçbir şekilde bilgilendirmek istememiştim, sayın Kollega, çünkü sonuçta ne olursa olsun bu olay bayağıydı ve sizin buna karışmanızı istemedim. Ama sonradan bir görgü tanığımız daha olursa belki işe yarayacağını düşündüm. Biz üçümüz, yani bu iki hanımla ben, olayı yeniden canlandırmak istemiştik."

"Yeniden canlandırmak mı?!"

"Bir nevi."

"Ama neden ki?"

"Balığın cinayeti tekrarlamasını istiyoruz."

"Tekrarlamasını mı?!"

"Evet, hem de denenmiş mükemmel bir planla. Yani şöyle ki bütün meseleyi bir yatakta canlandıracaktık."

"Bir yatakta mı?!"

"Kollega, dikkatle dinleyin," derken bana doğru başını sallayıp kurukafasını ışıldatıyor, "Bayan Nelly, balığı sinemanın önünde bekleyecekti, çünkü balık, Bayan Nelly'nin ona âşık olduğunu düşünüyor."

Gülüyor.

Ama Bayan Nelly onunla birlikte gülmüyor. Yüzünü ekşitip tükürüyor.

"Burada tükürmeyi kes!" diye sırıtıyor şişko.

"Özgürce tükürmek resmi makamlarca yasaklanmıştır!"

"O resmi makamların da..." diye başlıyor Nelly.

"Tamam politikayı bırakın!" diye sözünü kesiyor Caesar ve yeniden bana dönüyor: "Burada, bu locada sevgili balığımız sarhoş edilecekti, yüzecek hali kalmayana kadar, öyle ki onu elimizle bile yakalayabilecektik... sonra iki hanım onunla birlikte şu arkadaki gizli kapıdan odaya çıkacaklardı. Bunun üzerine de olay mantığa uygun biçimde şöyle gelişecekti:

Balık uyuyakalacaktı.

Nelly yere yatacaktı, şu tombiş çocuk da üzerini tümden çarşafla örtecekti, sanki ölüymüş gibi.

Sonra canım tombişim uyuyan balığın üstüne atlayıp avaz avaz 'Ne yaptın?! Ne yaptın be adam?!' diye bağıracaktı.

Sonra ben de odaya girip 'Polis!' diyecektim, suratına sarhoşken Nelly'yi öldürdüğünü söyleyecektim, aynen daha önce çocuğu öldürdüğü gibi... büyük bir oyun sahnelerdik, hatta ben ona birkaç tokat da patlatırdım... bahse girerim Kollega, açık verirdi! Ve tek bir kelime dahi ağzından çıksaydı onu karaya çekerdim, ben yapardım!"

Gülümsememi bastıramıyorum.

Neredeyse isteksizce bana bakıyor.

"Haklısınız," diyor, "insan düşünür, Tanrı da yönetir... biri oltaya gelmiyor diye kızarken, belki de çoktan ağa takılmıştır."

İçimde şimşek çakıyor. Ağa mı takılmıştır?!

"Siz anca gülün," dediğini duyuyorum Caesar'ın, "siz yalnızca masum kızdan bahsedin, ama ben ölen çocuğu da düşünüyorum!"

Kulak kesiliyorum.

Ölen çocuğu mu?

Ah, N... onu tamamen unutmuşum...

Herkesi düşündüm, herkesi –hatta bazen ebeveynimi de düşünüyorum, pek sevgi dolu olmasa da– ama hiçbir zaman onu düşünmedim, hiçbir zaman, tamamen aklımdan çıkmıştı.

Evet, şu N!

Hani şu katledilen. Bir taşla.

Hani artık var olmayan.

Hayalet

Lilie'den çıkıyorum.

Çabucak eve gidiyorum, artık var olmayan N ile ilgili düşünceler beni rahat bırakmıyor.

Odama kadar benimle geliyorlar, yatağıma kadar.

Uyumam gerek!

Uyumak istiyorum!

Ama uykuya dalamıyorum...

Sürekli N'nin sesini duyuyorum: "Öğretmenim, benim ölümümde sizin de suçunuz olduğunu tamamen unutmuşsunuz. Kutuyu kıran kimdi... ben mi, yoksa siz mi? Ben o zaman sizden rica etmemiş miydim: Öğretmenim, bana yardım edin, çünkü ben yapmadım... fakat siz bir hesabın üzerine bir çizgi çekecektiniz, kalın bir çizgi... biliyorum, biliyorum, her şey bitti!"

Evet, her şey bitti.

Saatler akıp gidiyor, yaralar duruyor.

Dakikalar gittikçe hızlanıyor...

Yanından koşarak geçiyorlar.

Birazdan saat çalacak.

"Öğretmenim," diye yeniden duyuyorum N'yi, "geçen kış bir tarih dersini hatırlayın. Ortaçağı işliyorduk ve siz de celladın, idama geçmeden önce, ona şimdi büyük acı vereceği için suçludan her zaman af dilediğini, çünkü suçun ancak başka bir suçla ortadan kalktığını söylemiştiniz."

Sadece suçla mı?

Ve düşünüyorum: Ben cellat mıyım?

T'den af mı dilemeliyim?

Ve bu düşüncelerden kurtulamıyorum...

Kalkıyorum...

"Nereye?"

"Bana kalsa uzağa, hemen uzak bir yere..."

"Dur!"

N önümde duruyor.

Onun içinden geçemiyorum.

Artık onu duymak istemiyorum!

Gözleri yok, ama gözlerini benden ayırmıyor.

Işığı yakıp lambanın abajurunu seyrediyorum.

Toz içinde.

Aklıma sürekli T düşüyor.

Yemin etrafında yüzüyor... değil mi?

N birden soruyor:

"Neden yalnızca kendinizi düşünüyorsunuz?"

"Kendimi mi?"

"Siz sürekli sadece balığı düşünüyorsunuz. Ama öğretmenim, balık ve siz, artık aynı şeysiniz."

"Aynı mı?!"

"Onu yakalamak istiyorsunuz... değil mi?" "Evet, tabii ki... ama neden ben ve o aynı şeyiz?"

"Öğretmenim, celladı unutuyorsunuz... katilden af dileyen celladı. Bir suçun başka bir suçla ortadan kalktığı gizemli saatte, cellat katil ile iç içe geçip tek varlık olur, katil bir nevi celladın içinde açılıp serpilir... öğretmenim, beni anlıyor musunuz?"

Evet, yavaş yavaş anlamaya başlıyorum.

Hayır, artık bir şey bilmek istemiyorum!

Korkuyor muyum?

"Hâlâ fırsatınız var ama onun yüzmesine izin veriyorsunuz," dediğini duyuyorum N'nin. "Hatta onun için üzülmeye bile başladınız..."

Doğru, annesinin benim için vakti yok...

"Ama benim annemi de düşünmelisiniz, öğretmenim, özellikle de beni! Balığı artık benim için değil de sadece kız için yakalamak isteseniz de, artık aklınıza gelmeyen bir kız için..."

Kulak kesiliyorum.

Haklı, kızı düşünmüyorum...

Hatta birkaç saattir.

Görüntüsü nasıldı?

Havalar gittikçe soğuyor.

Onu neredeyse hiç tanımıyorum...

Doğru, doğru, onu bir kere tam olarak görmüştüm, ama ay ışığı altındaydı ve bulutlar yeryüzünün üstünü örtmüştü... fakat saçları nasıldı acaba? Kahverengi miydi, yoksa sarı mı?

Garip, bilmiyorum.

Üşüyorum.

Her şey yüzerek uzaklaşıyor...

Peki mahkemede?

Tek hatırladığım, hakikati söylemeden önce bana doğru başıyla işaret etmesiydi, ama işte o zaman onun yanında olmam gerektiğini hissettim.

N kulak kabartıyor.

"Size doğru başını mı salladı?"

"Evet."

Kızın gözlerini düşünüyorum.

"Ama öğretmenim, onun öyle gözleri yok ki! Onunkiler ufak, yaramaz, huzursuz; gözleri fıldır fıldır sağa sola bakıyor, tam hırsız gözleri!"

"Hırsız gözleri mi?"

"Evet."

Birden tuhaf bir ciddiyet çöküyor N'nin üstüne.

"Baktığınız gözler, öğretmenim, kızın gözleri değildi. Onlar başka gözlerdi."

"Başka mı?"

"Evet."

Ceylan

Gecenin ortasında kapının zilini duyuyorum.

Zile basan kim?

Yoksa yanıldım mı?

Hayır, yine çalıyor!

Yataktan atlıyorum, üzerime ropdöşambrımı geçirip odadan koşarak çıkıyorum. Ev sahibem kalkmış bile, uykulu ve şaşkın.

"Gelen kim?" diye endişeli soruyor.

"Kim o?" diye sesleniyorum.

"Polis!"

"Yüce İsa!" diye çığlık atıyor ev sahibem ve dehşete düşüyor.

"Öğretmen Bey, neye karıştınız böyle?"

"Ben mi? Hiçbir şeye!"

Polisler içeri giriyor... iki komiser. Beni soruyorlar.

Evet, benim.

"Sadece bir bilgi alacağız. Hemen giyinin, bizimle geleceksiniz!"

"Nereye?"

"Sonra!"

Aceleyle giyiniyorum... ne oldu?!

Sonra arabada oturuyorum. Komiserler hâlâ susuyor.

Nereye gidiyoruz?

Güzel evler yavaş yavaş bitiyor ve çirkinleri başlıyor. Yoksul sokaklardan geçip nezih villa bölgesine ulaşıyoruz.

Korkuyorum.

"Beyler," diyorum, "Tanrı aşkına, neler oldu?"

"Sonra!"

Burası son durak, biz devam ediyoruz.

Evet, şimdi nereye gittiğimizi biliyorum...

Yüksek dış kapı açık, geçiyoruz, kimse geldiğimizi bildirmiyor.

Salonda birçok insan var.

Yaşlı kapı görevlisini tanıyorum, beni pembe salona götüren uşağı da.

Masanın birinde yüksek rütbeli yetkili bir polis oturuyor. Ve bir tutanak görevlisi.

Hepsi bana sorgulayıcı ve nefret dolu bir tavırla bakıyor.

Ben ne yapmışım ki?

"Yaklaşın," diye karşılıyor yetkili memur beni.

Yaklaşıyorum.

Benden ne isteniyor?

"Size birkaç soru sormamız gerekiyor. Dün öğleden sonra hanımefendiyle görüşmek istemiştiniz..." Sağ tarafı işaret ediyor.

O yöne bakıyorum.

Hanımefendi orada oturuyor. Harika bir tuvalet giymiş. Zarif ve bakımlı... ah, T'nin annesi!

Bana nefretle bakıyor.

Neden?

"Cevap versenize!" diyor yetkili memur.

"Evet," diyorum, "hanımefendiyle konuşmak istemiştim, ama onun benim için vakti yoktu."

"Peki ona ne anlatmak istemiştiniz?"

Duraksıyorum... ama bunun bir faydası yok!

Hayır, artık yalan söylemek istemiyorum!

Ağı görmüştüm bir kere...

"Hanımefendiye söylemek istediğim şey," diye yavaşça başlıyorum, "oğluyla ilgili bir şüphemin olduğuydu..."

Devam edemiyorum, annesi ayağa fırlıyor.

"Yalan!" diye çığlık atıyor. "Hepsi yalan! Sadece o suçlu, yalnızca o! Oğlumu o ölüme itti! O, ondan başkası değil!"

Ölüme mi?!

"Neler oluyor?!" diye bağırıyorum.

"Sessizlik!" diye çıkışıyor yetkili memur bana.

Ve artık balığın ağın içine yüzdüğünü öğreniyorum. Hatta çoktan karaya çıkarılmış ve artık kıpırdamıyor bile. Bitti.

Anne bir saat önce eve geldiğinde, makyaj masasının üstünde bir not bulmuş. "Öğretmen beni ölüme itti" diye yazıyormuş kâğıdın üstünde.

Anne, T'nin odasına çıkmış... T kayıpmış. Bütün evi ayağa kaldırmış. Her yer didik didik aranmış ve bir şey bulunmamış. Bahçe aranmış, "T!" diye seslenilmiş, sürekli "T!" ... Cevap yok.

Sonunda bulunmuş. Bir çukurun yakınında.

Orada kendini asmış.

Anne bana bakıyor.

Ağlamıyor.

Ağlayamaz, diye aklımdan geçiyor.

Yetkili memur bana kâğıdı gösteriyor.

Yırtılmış bir parça kâğıt.

Belki başka bir şeyler daha yazmıştı, diye düşünüyorum birden.

Anneye bakıyorum.

"Hepsi bu mu?" diye soruyorum yetkili memura.

Anne başka yere çeviriyor gözlerini.

"Evet, hepsi bu," diyor yetkili memur. "Açıklayın!"

Anne güzel bir kadın. Kıyafetin arka dekoltesi öne nazaran daha derin. Eminim hiçbir zaman aç kalmanın ne demek olduğunu deneyimlememiştir...

Ayakkabıları zarif, çorapları o kadar ince ki sanki giymemiş gibi, ama bacakları kalın. Mendili küçük.

Nasıl kokuyor? Kesinlikle pahalı bir parfümdür...

Ama birinin neyle parfümlendiğinin bir önemi yok.

Baba bir tröst sahibi olmasaydı, anne sadece kendisi gibi kokardı.

Şimdi bana bakıyor, neredeyse alaycı.

İki parlak yuvarlak göz...

T zamanında pastanede nasıl demişti?

"Ama öğretmenim, benim balık gözlerim yok ki, benim ceylan gözlerim var... annem de hep öyle der."

Annesinin de aynı gözlere sahip olduğunu söylememiş miydi?

Hatırlamıyorum.

Gözlerimi anneye dikiyorum.

Bekle sen, ceylan seni!

Yakında kar yağar ve sen insanlara yaklaşırsın.

Ama o zaman ben seni geri süreceğim.

Geri, karın metrelerce yükseklikte biriktiği ormanın içine.

Senin şiddetli soğuktan içinde saplanıp kalacağın.

Senin buzların içinde açlıktan öldüğün.

Bak sen bana, konuşma sırası şimdi bende!

Diğer Gözler

Ve ben N'yi öldüren diğer çocuktan bahsediyorum ve T'nin bir insanın dünyaya nasıl gelip dünyadan nasıl gittiğine tanık olmak istediğini anlatıyorum. Doğum ile ölüm ve arasında olup biten ne varsa, bunların hepsini eksiksiz bilmek istiyordu. Bütün gizemleri keşfetmek istiyordu, ama sadece bunlara yukarıdan bakabilmek için... küçümseyerek yukarıdan bakabilmek için. Ürperti nedir bilmezdi, çünkü tek korkusu korkaklıktı. Ve gerçekliğe duyduğu sevgi, hakikate olan nefretinden başka bir şey değildi.

Ve ben böyle konuşurken kendimi birden müthiş hafiflemiş hissediyorum, çünkü artık T yok.

Biri daha eksildi!

Seviniyor muyum ki?

Evet! Evet, seviniyorum!

Çünkü aynı derecede kötü olan onca suçuma rağmen kötü birinin mahvolması çok muhteşem ve güzel! Her şeyi anlatıyorum.

"Beyler," diyorum, "üretimine son vermiş bir kereste fabrikası var ve pencerelerde oturup oyuncak bebekleri boyayan çocuklar."

"Bunun bizimle ne ilgisi var?" diye soruyor yetkili memur.

Anne pencereden dışarıya bakıyor.

Dışarıda gece hüküm sürüyor.

Kadın bir şeye kulak kabartıyor sanki...

Duyduğu şey ne?

Adımlar?

Bahçe kapısı sonuçta açık...

"Hesabın üzerine bir çizgi çekmek istemenin bir anlamı yok," diyorum ve birden kendi sözlerimi duyuyorum.

Şimdi anne yeniden gözlerini bana dikiyor. Ve kendimi duyuyorum: "Oğlunuzu ölüme itmiş olma ihtimalim var..."

Duraksıyorum...

Anne neden gülümsüyor?

Hâlâ gülümsüyor...

Delirdi mi?

Gülmeye başlıyor... sesi giderek yükseliyor!

Kriz geçiriyor.

Bağırıyor, inliyor...

Tek duyduğum kelime "Tanrı".

Derken çığlık atıyor: "Bir anlamı yok!"

Onu sakinleştirmeye çalışıyorlar.

Çırpınıyor. Uşak onu sıkı tutuyor.

"Kereste üretiyor, üretiyor!" diye feryat ediyor...

Ne?

Kereste fabrikası mı?

Pencerelerdeki çocukları mı görüyor?

Vaktinizin olup olmadığını önemsemeyen o Efendi mi göründü hanımefendi, çünkü O büyük veya küçük, bütün sokaklardan geçer...

Kadın hâlâ çırpınıyor.

O an bir kâğıt parçasını düşürüyor... sanki biri eline vurmuş gibi.

Yetkili memur kâğıdı yerden alıyor.

Buruşturulmuş bir kâğıt parçası.

Üzerinde "Öğretmen beni ölüme itti" yazan kâğıdın koparılmış olan parçası.

Ve bu parçada da T neden ölüme itildiğini yazmış: "Çünkü öğretmen N'yi benim öldürdüğümü biliyor. O taşla..."

Salona derin bir sessizlik çöktü.

Anne çökmüştü sanki.

Kıpırdamadan oturuyordu.

Birden yeniden gülümseyip bana doğru başını sallıyor.

Neydi bu?

Hayır, bu o değildi ki...

Bunlar onun gözleri değildi...

Memleketimin ormanlarındaki karanlık göller gibi durgun.

Ve ışıksız çocukluk kadar üzgün.

Tanrı aramıza girip böyle bakıyor, diye düşünüyorum birden. Bir zamanlar onun sinsi, delici gözleri olduğunu düşünürdüm... Hayır, hayır!

Çünkü Tanrı hakikattir.

"Kutuyu senin kırdığını söyle," diye duyuyorum yine o sesi. "Bana bu iyiliği yap ve beni incitme..."

Anne yavaşça görevli memurun karşısına geçiyor ve usulca ama kararlı, konuşmaya başlıyor: "Bu utancı yaşamak istememiştim," diyor, "ama öğretmen demin penceredeki çocuklardan bahsedince, bunun zaten anlamı yok, diye düşündüm."

Sular Üstünde

Yarın Afrika'ya gitmek üzere yola çıkacağım.

Masamda çiçekler duruyor. Nazik ev sahibemden bana veda hediyesi.

Annemle babam bana yazdı, bir iş bulduğuma seviniyorlar ve büyük denizin ötesine, o kadar uzağa gitmem gerektiği için üzülüyorlar.

Sonra başka bir zarf daha var. Mavi bir zarf.

"Zencilere selamlar. Kulüp."

Dün Eva'yı ziyaret ettim.

Balık yakalandığı için mutlu. Rahip bana söz verdi, kız hapishaneden çıkınca onunla ilgilenecek.

Evet, hırsız gözleri var.

Savcılık bana karşı olan davayı durdurdu, Z çoktan özgürlüğüne kavuştu. Bavullarımı topluyorum.

Julius Caesar kurukafasını bana hediye etti. Onu kaybetmemem lazım!

Her şeyi al, hiçbir şeyi unutma!

Burada sakın bir şey bırakma!

Zenci, zencilerin yanına gider.

Ödön von Horváth, 1937'de yayımlanan *Tanrısız Gençlik*'te, faşizmin yol açtığı ahlaki çöküntüyü ergenlik çağındaki bir grup genç üzerinden anlatır. Romanın başlığı, Nazi Almanya'sının itaat etmek üzere yetiştirilmiş; ırkçılığı, nefreti ve militarizmi içselleştirmiş gençlerine atıfta bulunur. Bağımsız düşünceden, empatiden ve medeni cesaretten nasibini almamış bu ruhsuz varlıklar, savaşta şanlı zafer ve hamaset düşleri kurmaktadır. Tanrı ve hakikat ile zamanın ruhu ve barındırdığı yalanlar arasındaki tezat, romanın ana izleğini oluşturur. Karakterler iki gruba ayrılmıştır: Hıristiyanlığın ve hümanizmin değerlerinin geçerliliğini koruduğu eski düzenden yana olanlar ile Nasyonal Sosyalist yeni düzenin taraftarları. İlk grupta yer alan ve romanın anlatıcısı olan öğretmen, başlangıçta ekmeğinden olma korkusuyla ahlaki değerlerini savunmaya çekinen bir oportünisttir. Birinci Dünya Savaşı sırasında Tanrı'ya inancını yitirmiştir. Ancak zaman içinde vicdanının sesine kulak vererek hakikatin üstün gelmesi için çalışırken Tanrı'yı yeniden bulur.

ÖDÖN VON HORVÁTH (1901-1938): Avusturya-Macaristan İmparatorluğu topraklarında bulunan Fiume'de (bugün Rijeka, Hırvatistan) dünyaya gelen roman ve oyun yazarı, bir diplomatın oğluydu. Budapeşte, Viyana ve Münih'te öğrenim gördükten sonra Almanya'ya yerleşti. İlk oyunlarından *Revolte auf Côte 3018* (Rakım 3018'de İsyan) 1927'de sahnelendi. Horváth bu oyunu daha sonra *Die Bergbahn* (Dağ Treni) adıyla yeniden yazdı ve oyun 1929'da bu adla sahnelendi. Yine 1929'da Berlin'de sahnelenen *Sladek, der schwarze Reichswehrmann* (Sladek, Kara Ordunun Askeri) adlı oyunu Nasyonal Sosyalistlerin tepkisini çekti. İlk romanı *Der ewige Spiesser* (Ebedi Hödük) 1930'da yayımlandı. Başyapıtları olarak kabul edilen *Italienische Nacht* (1930; İtalyan Gecesi) ve *Geschichten aus dem Wienar Wald* (1930; Viyana Ormanlarından Öyküler) adlı iki oyununun başarısı yazara 1931 yılında prestijli Kleist Ödülü'nü getirdi. 1933'te Nazilerin iktidara gelmesi üzerine Avusturya'ya kaçan Horváth, 1938'de Paris'e göçtü ve aynı yıl burada öldü.

9 786254 055416

THG
0218693
SZR

16 TL